398

Kurt Vonnegut, jr.

Abatorul CINCI

Roman complex, polemic și protestatar într-un registru predominant social, ABATORUL CINCI este un virulent pamflet antirăzboinic, oferindu-ne în același timp o călătorie în spațiul și timpul condiției umane.

EDITURA UNIVERS

GLOBUS

Lei 9,50

5

KURT VONNEGUT, jr.

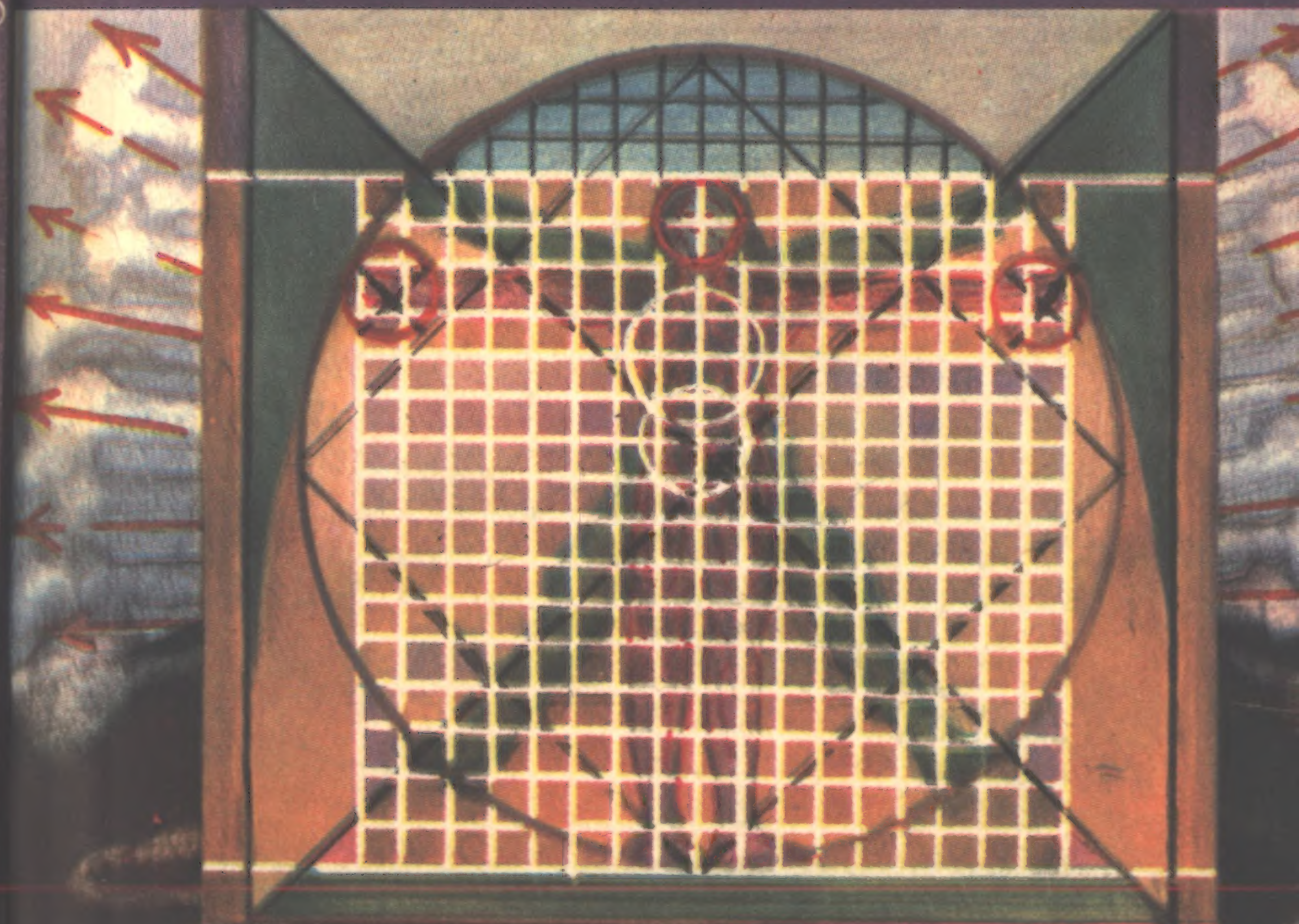
Abatorul CINCI

1983

KURT VONNEGUT, jr

Abatorul CINCI

Colecția GLOBUS / Editura Univers

ABATORUL CINCI
sau
CRUCIADA COPIILOR

Un dans obligator cu moartea

KURT VONNEGUT, JR.
American, dintr-o familie de
nemţi stabiliţi în America de
patru generaţii, care acum
trăieşte o viaţă îmbelşugată
la Cape Cod
(şi fumează prea mult)
care, ca cercetaş în infanteria americană
hors combat,
ca prizonier de război,
a fost cu mulţi ani în urmă martor
al bombardării oraşului Dresda din Germania,
„Florenţa Elbei",
şi a supravieţuit pentru a-i spune povestea
în acest roman scris
în manieră telegrafică, schizofrenică
a povestirilor de pe planeta Tralfamadore,
de unde vin farfurii zburătoare şi
pace.

COPERTA COLECŢIEI DE ION STATE
Grafica: Nicolae Sîrbu. Ilustraţia de Denisa Maşek

Slaughter House 5
by
Kurt Vonnegut, jr.
A Panther Book

GLOBUS

Kurt Vonnegut, jr.

Abatorul cinci

Traducere şi prefaţă
de
RODICA MIHĂILĂ

EDITURA UNIVERS

Bucureşti
1983

KURT VONNEGUT, JR. — REPERE ÎN SPAŢIUL CONDIŢIEI UMANE

Unanim recunoscut astăzi drept una din figurile proeminente ale romanului american contemporan, Kurt Vonnegut, jr. se impune atenţiei criticii de-abia spre sfîrşitul deceniului şapte, după ce publicase cinci din cele nouă romane. [1]

Consacrarea îi este adusă de *Abatorul Cinci sau Cruciada copiilor — Un dans obligator cu moartea* (1969), cartea al cărei răsunător succes a fost cu atît mai semnificativ cu cît era cîştigat la capătul unuia din cele mai complexe, fertile şi novatoare decade din existenţa romanului american postmodernist. Cînd apărea această carte, romanul anilor şaizeci, prin reprezentanţii săi de modalităţi şi cu preocupări atît de diverse cum ar fi John Barth, Thomas Pynchon, Ken Kesey, John Hawkes, Thomas Berger, Richard Brautigan, William Burroughs şi Kurt Vonnegut, jr., se impusese deja ca un roman parodic, polemic şi protestatar de coloratură predominant socială, care pentru a aborda realitatea de coşmar a unei lumi haotice şi lipsite de sens recurge la cele mai neprevăzute jocuri ale imaginaţiei şi fanteziei, la cele mai variate mijloace ale comicului şi la cele mai îndrăzneţe invenţii în domeniul formei romaneşti şi al limbajului. [2]

Aşa cum afirma Philip Roth, realitatea pe care scriitorul american încerca să o „înţeleagă", să o „descrie" şi apoi să o „facă *credibilă*" e o realitate „care uluieşte, dezgustă,

înfurie şi în cele din urmă ajunge să pună în încurcătură sărmana noastră imaginaţie", o realitate care, conchide Roth, „ne depăşeşte talentele".[3] Şi dacă, deşi în multe privinţe tipic pentru romanul anilor şaizeci, *Abatorul Cinci* s-a bucurat de un succes atît de deosebit, faptul se datorează în mare parte tocmai modului în care această carte scrisă „în maniera telegrafică, schizofrenică a povestirilor de pe planeta Tralfamadore", venind în întîmpinarea unor probleme general umane, răspunde celor mai acute probleme ridicate de realităţile americane ale deceniului şapte — deceniul în care spectaculosul progres al ştiinţei şi tehnicii duce la primii paşi ai omului pe lună, dar şi deceniul zguduit de ororile războiului din Vietnam, de puternice mişcări protestatare cum ar fi mişcările pentru drepturile negrilor, mişcarea de eliberare a femeilor şi mişcările studenţeşti, de valul de violenţă căruia în decurs de numai cinci ani îi cad victime preşedintele Kennedy, Malcolm X, Martin Luther King şi Robert Kennedy. Pe planul conştiinţei umane, toate acestea dau naştere îndoielii şi neliniştii, sentimentului de insecuritate şi vulnerabilitate a individului, înstrăinării lui sociale şi spirituale.

Individualitatea umană ameninţată de mentalitatea marilor corporaţii într-o societate de consum supusă puterii şi banului, destinul uman în epoca tehnologică, demascarea atrocităţilor războaielor, pericolul nazismului, timpul şi moartea, adevărul, liberul arbitru, demnitatea umană, nevoia de dragoste şi apropiere între oameni, statutul şi rolul artei şi al artistului — iată doar cîteva din preocupările romanelor anterioare, care după metoda caracteristică lui Vonnegut se regăsesc în *Abatorul Cinci*.

Aflat la confluenţa dintre romanul autobiografic şi cel ştiinţifico-fantastic, *Abatorul Cinci* poate fi, şi în unele cazuri chiar este, inclus printre romanele de război[4], întrucît intenţia lui Vonnegut, mărturisită încă din primul capitol, este aceea de a scrie o carte antirăzboinică izvorîtă din amintirile sale dureroase despre unul din cele mai întunecate episoade al celui de-al doilea război mondial: distrugerea oraşului Dresda şi moartea a 135.000 de persoane ca urmare a raidului aerian efectuat la 13 februarie 1945.

Autorul, împreună cu alţi o sută de prizonieri americani refugiaţi în timpul bombardamentului într-o încăpere subterană pentru depozitarea cărnii din clădirea nr. 5 a abatorului din Dresda, se numără printre puţinii supravieţuitori ai masacrului şi de aceea simte cu atît mai mult obligaţia morală de a se adresa tinerelor generaţii prin intermediul unui act de dragoste şi încredere faţă de umanitate: „Mi-am povăţuit copiii", spune Vonnegut încă de la începutul cărţii, „ca pentru nimic în lume să nu participe la vreun masacru sau să se umple de bucurie şi satisfacţie la vestea masacrării duşmanului. I-am mai povăţuit să nu se pună în slujba nici unei firme care produce maşinării destinate masacrării oamenilor şi să-şi exprime dispreţul pentru cei care cred că avem nevoie de asemenea maşinării." (p. 38)

Prin mînuirea ingenioasă a unor elemente de structură a romanului cum ar fi punctul de vedere, timpul şi spaţiul, construcţia personajelor, folosirea prin referire sau citare a unor surse literare sau imaginare, dar mai ales istorice, elaborarea unui sistem semnificativ de simboluri şi imagini recurente, Vonnegut reuşeşte însă să depăşească limitele romanului de război, tot aşa cum le depăşeşte şi pe cele ale romanului pur autobiografic sau ale romanului ştiinţifico-fantastic, oferind de fapt cititorului o călătorie de factură cu totul specială în spaţiul şi timpul condiţiei umane.[5]

„...Întotdeauna mi-am conceput în aşa fel povestirile încît să mă includ şi pe mine în ele"[6], declara Vonnegut într-o prefaţă la una din piesele sale pentru televiziune referindu-se la existenţa personajelor care îl reprezintă pe autor. În *Abatorul Cinci* însă, pentru prima dată el vorbeşte cu

propriul său glas, asumîndu-și în primul și în ultimul capitol al cărții rolul de autor-narator. Narațiunea la persoana întîi se justifică în acest caz prin caracterul confesiv, autobiografic al relatării, iar identificarea narator-autor, deși nu e menționată ca atare, se verifică prin corespondența dintre datele biografice ale celor doi. Această identificare adaugă o nouă dimensiune universului cărții, introducînd cititorul în atelierul de creație al autorului, dramatizînd relația dintre creator și operă și dificilul proces al elaborării cărții.

Pornind de la vizita pe care în 1967 o face la Dresda împreună cu fostul său camarad de arme, Bernard V. O'Hare, autorul vorbește în primul capitol despre hotărîrea sa de a scrie o carte bazată pe amintirile războiului, dezvăluie scopul didactic, moralizator al cărții, introduce principalele teme, descrie în linii mari planul și anticipează punctul culminant al povestirii : executarea lui Edgar Derby. Tot acum se clarifică și cele două precizări aduse titlului cărții : *Cruciada copiilor,* care se referă în special la tema antirăzboinică și *Un dans obligator cu moartea,* care scoate în evidență caracterul imanent al morții, plasînd tema morții alături de cea a războiului.

Dar cartea despre Dresda va fi, în spiritul romanului anilor șaizeci, o împletire a realului cu imaginarul, căci așa cum ne avertizează Vonnegut în prima frază a cărții sale, „Cele ce urmează s-au întîmplat mai mult sau mai puțin". Pentru a realiza această evadare în imaginar, dar și pentru a crea o oarecare distanță între el și evenimentele descrise, prin urmare pentru a acorda forță generalizatoare unei experiențe personale, începînd cu capitolul doi Vonnegut se transformă într-un narator omniscient neutru, redînd printr-o narațiune la persoana a treia experiența de viață a lui Billy Pilgrim, optometrist în Ilium, New York. Fără a fi un *alter ego* al autorului, Billy are destule puncte comune

cu el, printre care de primă importanță acela de a fi fost în condiții identice martor al masacrului de la Dresda și de a fi dotat, ca și scriitorul, cu o imaginație care poate călători în voie. Billy Pilgrim, „omul oarecare", al cărui nume înseamnă „pelerin", găsește prin intermediul călătoriilor sale în timp remediul împotriva unei existențe ostile individului. Billy nu este numai călătorul în timp care își vizitează la întîmplare diferite momente trecute sau viitoare ale vieții, ci și pămînteanul ales de tralfamadorieni, locuitorii unei planete imaginare, ca obiect de studiu al comportamentului uman și ca mesager al filozofiei fataliste și hedoniste aflate la baza existenței pe planeta Tralfamadore.

Fapt semnificativ pentru definirea condiției umane, Billy Pilgrim nu este în intenția lui Vonnegut un personaj principal, căci așa cum precizează el, „În această povestire aproape că nu există nici personaje principale și nici confruntări dramatice, întrucît toți cei pomeniți aici sînt niște amărîți, sătui de tot și de toate, niște sărmane jucării apatice, manevrate de forțe uriașe. La urma urmelor, una din principalele consecințe ale războiului este aceea că oamenilor li se taie elanul de-a mai deveni personaje principale." (p. 192) În schimb, Billy este după cum spuneam „omul oarecare", iar tipicitatea lui ca produs și victimă a societății americane și a războiului este ridicată la rang de simbol al unei tragice condiții umane.

Parodiind tradiția Marelui roman american [7], procesul de inițiere a lui Billy și a tuturor celorlalți tineri din roman, aflați ca și el „la capătul copilăriei", se desfășoară în climatul de violență și cruzime, de mizerie și degradare umană a războiului. Este un proces de inițiere care nu dă răspuns la nici o întrebare. În „noaptea lagărului", fără a aștepta nici un răspuns, Billy se întreabă „De unde oare

venise şi încotro să se ducă ?" Este de fapt singura întrebare pe care şi-o pune în tot romanul, căci nonsensul şi coşmarul războiului distrug orice dorinţă şi posibilitate a omului de a se autodefini în raport cu lumea. Nu este întîmplător faptul că Billy îşi începe călătoriile în timp exact atunci cînd ia primul contact cu experienţa dezumanizantă a războiului şi nici faptul că după război, atunci cînd simte că îşi pierde minţile, Billy îşi pune boala tot pe seama războiului, deşi „nimeni nu considera că războiul ar putea avea vreo legătură cu treaba asta" (p. 126), iar terapia pe care şi-o aplică singur, aşa cum şi diagnosticul şi-l pusese singur, este evadarea din realitate cu ajutorul romanelor de anticipaţie scrise de Kilgore Trout. Dealtfel, în spital Billy îl întîlneşte pe Eliot Rosewater (personaj, care ca şi Kilgore Trout sau Howard W. Campbell, circulă în mai multe romane scrise de Vonnegut), iar asemănarea dintre ei nu face decît să scoată în evidenţă adevărata valoare a procesului similar de iniţiere la care fuseseră supuşi deopotrivă. Deşi „Rosewater era de două ori mai deştept decît Billy", ne asigură autorul, „el şi Billy se confruntau în acelaşi mod cu aceeaşi criză. Ambii descoperiseră că viaţa e lipsită de sens, în mare parte datorită celor văzute în timpul războiului. Aşa, de pildă, Rosewater împuşcase mortal un pompier în vîrstă de paisprezece ani, luîndu-l drept soldat german. Aşa merg lucrurile. Iar Billy asistase la cel mai mare masacru din istoria europeană, care a fost bombardarea Dresdei. Aşa merg lucrurile." (p. 126).

Războiul distruge raţiunea, răstoarnă valorile şi lasă omului un singur ideal, acela al supravieţuirii. Edgar Derby, sărmanul profesor de istorie, un entuziast suporter al „visului american", cel care vorbeşte emoţionant „despre formula americană de guvernămînt care oferă libertate, dreptate, posibilităţi de realizare şi egalitate tuturor indivizilor",

convins fiind că „nu există om care să nu-şi dea bucuros viaţa pentru asemenea idealuri", în mod ironic îşi dă viaţa în faţa unui pluton de execuţie, condamnat de responsabilii masacrului de la Dresda pentru că luase un ceainic dintr-un subsol transformat în mină de cadavre.

Etica războiului, dictatul forţei şi al violenţei se prelungesc în lumea la care se întorc supravieţuitorii. De aceea Billy, retrăind senzaţiile din minele de cadavre ale Dresdei, continuă să simtă în aer „mirosul de iperită şi roze", şi să-şi vadă picioarele tot „de culoarea fildeşului cu pete vineţii", de aceea cortul pentru nunta Barbarei are dungi negre şi portocalii la fel ca fanioanele trenurilor cu prizonieri de război, iar la aniversarea căsătoriei lui Billy expresia de pe feţele membrilor cvartetului vocal este aidoma cu cea a paznicilor nemţi cînd dau cu ochii de imaginea apocaliptică a Dresdei. Oamenii continuă să colecţioneze arme, ca tatăl lui Billy, sau instrumente de tortură, ca tatăl lui Weary ; ca Paul Lazzaro, oricine poate tocmi nişte pistolari care pentru o anumită sumă de bani să lichideze pe oricine, oriunde s-ar afla şi tot mai mulţi sînt aceia care asemenea preşedintelui Truman găsesc o justificare masacrelor sau care într-o optică tipic nazistă spun, asemenea lui Bertram Copeland Rumfoord, profesor la Harvard şi istoric al Forţelor Aeriene ale Statelor Unite, că „oamenii slabi merită să moară".

Tolerarea violenţei şi cruzimii care duce la justificarea actelor criminale săvîrşite la Hiroşima şi în Vietnam sporeşte sentimentul totalei insecurităţi a individului şi îi desăvîrşeşte tragica izolare. Billy o ia de nevastă pe „sluta de Valencia" pentru banii ei, iar atunci cînd simte nevoia de alinare dă drumul „degetelor magice", un dispozitiv menit să-i legene salteaua ; despre fiul său Robert, care se acoperă de glorie pe frontul din Vietnam, Billy „nu ştie mai nimic" şi nu se poate împiedica să-şi spună „că nici nu prea aveai

ce să știi despre Robert", iar pretinsa dragoste pe care i-o poartă fiica sa Barbara nu face decît să-i răpească lui Billy „și ultimul strop de demnitate".

Și în *Abatorul Cinci*, ca și în celelalte romane ale lui Vonnegut, oamenii tînjesc după dragoste și apropiere umană. Robert Weary inventează grupul celor trei mușchetari, iar Billy Pilgrim trebuie să plece pe planeta Tralfadamore pentru a cunoaște fericirea alături de vedeta ecranelor, Montana Wildhack. În ciuda telefoanelor a căror prezență abundă în acest roman, oamenii rămîn izolați și singuri asemenea unor „insecte prinse în chihlimbar", iar legăturile aparente care se stabilesc între ei sînt golite de orice conținut, amintind de gestul inutil al lui Weary care „alerga întruna de la Billy la cercetași și înapoi cu niște mesaje idioate, pe care nu le trimitea nimeni și pe care nimeni nu se bucura să le primească".

Condiția umană este succint exprimată cu ajutorul deselor referiri la lumea animală. Billy seamănă cu „un flamingo jegos", Lazzaro este „un pui nenorocit" și „un cîine turbat", Campbell „e ceva mult mai rău decît vipera — un șobolan sau chiar o căpușă", prizonierii sînt ținuți în clădirea abatorului rezervată porcilor, pămîntenii sînt văzuți de tralfamadorieni „ca niște uriașe miriapode". Dar cea mai sugestivă imagine este cea a lui Billy expus sub un dom geodezic privirilor vizitatorilor într-o grădină zoologică de pe Tralfamadore. Este o imagine simbolică pentru condiția umană pe care o exprimă romanul lui Vonnegut. Doar cu un an înainte de apariția *Abatorului Cinci*, René Dubos definea condiția umană cu ajutorul aceleiași imagini: „În multe privințe", spunea Dubos, „omul modern e ca un animal care își petrece viața într-o grădină zoologică; la fel ca acesta el e hrănit din abundență și protejat împotriva pericolelor, dar lipsit de stimulii naturali esențiali unei funcționări normale a minții și trupului. Omul se alienează nu numai față

de semenii lui, nu numai față de natură, dar, cel mai important, față de străfundurile esenței lui umane." [8] Privită din această perspectivă, planeta Tralfamadore nu ne apare ca un refugiu oferit de imaginație, ca o posibilitate de salvare a individului, ci mai degrabă ca o dezumanizată lume a viitorului, un ultim produs al erei tehnologice în care nu mai există loc nici pentru emoții, nici pentru amintiri, nici pentru imaginație.

Pentru a continua să supraviețuiască, personajele lui Vonnegut recurg la diferite subterfugii, care se reduc toate la încercarea de a se sustrage realității: își construiesc ca Billy lumi imaginare, își impun ca Eliot Rosewater să fie excesivi de amabili cu cei din jur, socotind că „în felul acesta lumea ar putea deveni un loc mai prielnic vieții", se îndoapă cu tranchilizante ca Barbara, încearcă „să se reinventeze pe ei și să-și reinventeze propriul univers" cu ajutorul literaturii de anticipație, sau preferă să creadă în minciunile celor care îi manipulează. „După părerea mea", se adresează Rosewater unui psihiatru, „veți fi foarte curînd nevoiți să inventați o groază de minciuni *noi* și frumoase, pentru că altfel oamenii pur și simplu nu vor mai vrea să trăiască".

Dacă identificarea dintre autor și Billy Pilgrim ar fi totală, am putea afirma că și soluția oferită de cartea lui Vonnegut se reduce tot la evadarea din realitate și acceptarea filozofiei tralfamadoriene a timpului și existenței, rezumată în cuvintele „Așa merg lucrurile". Dar după cum am văzut, această identificare este doar parțială, principala deosebire dintre cei doi fiind aceea că Billy acceptă filozofia tralfamadoriană ca mod de supraviețuire, ceea ce îl duce la „inerție morală", la pesimism și pasivitate, pe cînd Vonnegut acceptă această filozofie mai ales în măsura în care ea îi înlesnește o anume manieră de organizare a vastului material pe care îl mînuiește, conferind cărții sale unitate

în ciuda fragmentării ei de esență. Căci deși accesibilitatea și scurtimea romanului ar putea la prima vedere să dea o falsă imagine despre complexitatea și varietatea problematicii tratate, prin utilizarea surselor istorice, literare sau imaginare, prin referiri la alte cărți sau rezumarea unor inventate cărți-parabolă scrise de Kilgore Trout și mai ales prin călătoriile în timp și pe planeta Tralfadamore efectuate de Billy Pilgrim, universul cărții lui Vonnegut dobîndește o extraordinară putere de cuprindere.

Structura episodică, fragmentarea în paragrafe, care corespunde fragmentării la nivelul conștiinței umane și care dă romanului atît accesibilitate, cît și deschidere, este sugerată de cărțile scurte ale tralfamadorienilor, pe ale căror pagini se văd grupuri scurte de simboluri, separate prin niște steluțe. Explicația modului în care sînt concepute cărțile tralfamadorienilor corespunde în parte modului în care este conceput romanul lui Vonnegut. „Fiecare grupare", îl lămurește pe Billy un tralfamadorian, „reprezintă un mesaj scurt și important — care definește o anumită situație sau scenă. Noi, tralfamadorienii, citim toate aceste mesaje simultan, nu unul după altul. Între mesaje nu există nici un fel de legătură, exceptînd faptul că autorul le-a ales cu grijă, așa încît percepute simultan să transmită o imagine a vieții care să fie frumoasă, profundă și sugestivă. Nu există nici început, nici mijloc, nici sfîrșit; nu există nici suspans, nici morală, nici cauze nici efecte." (p. 113)

Deosebirea dintre cartea lui Vonnegut și cărțile tralfamadorienilor se raportează direct la deosebirea esențială dintre autor și Billy Pilgrim. În cartea lui Vonnegut există mai ales momente neplăcute, chiar dacă ele devin mai ușor de suportat datorită modului în care scriitorul utilizează diverse procedee ale comicului. Și tocmai pentru că există momente neplăcute, momente dureros de neplăcute, există

și morală și cauze și efecte, ceea ce exclude firește „inerția morală" și pasivitatea.

Pentru Vonnegut a scrie această carte reprezintă un imperativ moral. El are curajul să se întoarcă în amintire la coșmarul războiului și să coboare în infernul unei condiții umane tragice pentru că crede în ideea de umanitate și de demnitate umană și pentru că, așa cum declară el însuși într-un interviu [9], vrea să transmită semenilor săi această credință „otrăvindu-le" mințile cu umanitate „pentru a-i încuraja să clădească o lume mai bună".

NOTE

1 În ordinea apariției: *Player Piano (Pianul mecanic,* 1952), *The Sirens of Titan (Sirenele de pe Titan,* 1959), *Mother Night (Mama noapte,* 1961), *Cat's Cradle (Leagănul pisicii,* 1963), *God Bless You, Mr. Rosewater, or Pearl Before Swine (Fii binecuvîntat, domnule Rosewater sau Nu strica orzul pe gîște,* 1965), *Slaughterhouse-Five or The Children's Crusade — A Duty-dance with Death (Abatorul Cinci sau Cruciada copiilor — Un dans obligator cu moartea,* 1969), *Breakfast of Champions (Hrana campionilor,* 1973), *Slapstick (Comedie bufă,* 1976), *Jailbird (Pușcăriașul,* 1979).

2 Vezi Raymond M. Olderman, *Beyond the Waste Land: The American Novel in the Ninteen-Sixties,* New Haven and London, Yale University Press, 1972.

3 Philip Roth, „Writing American Fiction", *Commentary* 31, 1961, p. 224.

4 Vezi Alfred Kazin, „The Decline of War", în *Bright Book of Life,* Little, Brown and Company, Boston-Toronto, 1973.

5 Pentru o amănunțită analiză a diferitelor elemente de structură, vezi Monica Loeb, *Vonnegut's Duty-Dance with Death — Theme and Structure in SLAUGHTERHOUSE-FIVE,* UMEA, 1979.

6 Kurt Vonnegut, jr., *Between Time and Timbuktu,* New York, 1972, p. XV.

7 Kazin numeşte *Abatorul Cinci* „o satiră a Marelui roman american" (*Op. cit.*, p. 89).

8 René Dubos, „The New Pessimism" în *So Human an Animal*, Charles Scribner's Sons, 1968, p. 15.

9 Robert Scholes, „A Talk With Kurt Vonnegut, jr." în *The Vonnegut Statement*, editori J. Klinkowitz şi J. Somer, Dell Publishing Co., Inc., New York, 1973, p. 107.

Rodica Mihăilă

pentru
Mary O'Hare
şi
Gerhard Müller

Vaci mari mugesc în iesle
Şi Pruncul îl trezesc,
Dar micul Prunc nu plînge,
Căci lacrimi nu-i mijesc.

Unu

Cele ce urmează s-au întîmplat mai mult sau mai puțin. În orice caz, episoadele cu războiul sînt în mare parte autentice. *E adevărat* că un cunoscut de-al meu a fost împușcat la Dresda pentru că luase un ceainic care nu-i aparținea. E tot atît de *adevărat* că un alt cunoscut de-al meu a amenințat că după război va tocmi niște pistolari care să-i lichideze pe toți dușmanii săi personali. Și așa mai departe. Am schimbat însă toate numele.

E adevărat că în 1967 m-am reîntors la Dresda pe banii Fundației Guggenheim (fie binecuvîntată !). Orașul aducea destul de bine cu Dayton, Ohio, numai că era mult mai aerisit. Sub el probabil că există tone întregi de făină de oase omenești.

M-am întors la Dresda însoțit de un vechi camarad din timpul războiului, Bernard V. O'Hare, și acolo ne-am împrietenit cu un șofer de taxi care ne-a dus să vedem abatorul unde, ca prizonieri de război, ne petrecuserăm multe nopți în spatele porților zăvorîte. Pe șofer îl chema Gerhard Müller. Ne-a povestit că fusese și el o vreme prizonier — la americani. L-am întrebat cum mai era viața în Germania și ne-a răspuns că la început fusese îngrozitoare fiindcă toată lumea trebuia să muncească pe brînci și nu prea se găseau de nici

unele : nici locuințe, nici haine, nici mîncare. Dar acum lucrurile mergeau mult mai bine. Avea un mic apartament confortabil, iar fiica lui primea o educație excelentă. Mama lui fusese incinerată în ploaia de foc abătută asupra Dresdei. Așa merg lucrurile.

De Crăciun șoferul i-a trimis lui O'Hare o felicitare și iată ce-i scria :

„Vă urez dumneavoastră, familiei și prietenului dumneavoastră Sărbători Fericite, un An Nou cu sănătate și sper să ne mai întîlnim într-o lume a păcii și libertății, tot în taxi dacă va vrea întîmplarea".

Cel mai mult îmi plac ultimele cuvinte : „Dacă va vrea întîmplarea".

N-aș dori să vă împui capul spunîndu-vă cîți bani, cît timp și cîtă energie m-a costat amărîta asta de cărțulie. Cînd m-am întors acasă din cel de-al doilea război mondial, acum douăzeci și trei de ani, credeam că-mi va veni ușor să scriu despre cum a fost distrusă Dresda, de vreme ce nu trebuia decît să relatez cele văzute. Și mai credeam că această carte a mea cu un subiect atît de formidabil avea să devină o capodoperă sau că cel puțin avea să-mi aducă o mulțime de parale.

Dar la vremea aceea n-am fost în stare să aștern pe hîrtie prea multe cuvinte despre Dresda — în orice caz nu atîtea cît să umplu o carte. Și prea multe cuvinte nu sînt în stare să aștern nici acum cînd am ajuns un babalîc răsuflat, cu toate amintirile mele, cu pachetele mele de Pall Mall, cu copii ajunși oameni în toată firea.

Cînd mă gîndesc cît de inutile au ajuns în memoria mea toate amintirile legate de Dresda, dar

totodată cît de ispitit mă simt să scriu despre acest oraş, îmi vine în minte celebra poezioară :

In Stambul un tînăr trăia
Şi despre scula lui zicea
Că averea i-o tocase,
Că puterea i-o secase,
Iar acum nici oala n-o mai nimerea.

Şi-mi mai vine-n minte şi un cîntecel care sună cam aşa :

Mă numesc Yon Yonson,
Lucrez în Wisconsin
La o fabrică de cherestea.
Cînd mă plimb pe stradă
Lumea mă întreabă :
„Tu cum te numeşti ?“
„Mă numesc Yon Yonson,
Lucrez în Wisconsin...“

Şi aşa mai departe, la infinit.

Toţi cei pe care i-am întîlnit în decursul anilor m-au întrebat adesea la ce lucrez şi de regulă le-am răspuns că în primul rînd la o carte despre Dresda.

La fel i-am răspuns odată şi lui Harrison Starr, producătorul de filme, iar el a ridicat din sprîncene şi mi-a cerut să-i precizez :

„Este o carte antirăzboinică ?“

„Da“, am zis eu, „cam aşa ceva.“

„Ştii ce le spun eu celor despre care aud că se apucă să scrie cărţi antirăzboinice ?“

„Habar n-am. Dar mă rog, ce le spui, Harrison Starr ?“

„Le spun : «De ce nu scrieţi mai bine o carte antigheţar ?».“

Vroia bineînţeles să sublinieze că războaie or să tot fie, că ele se pot stăvili la fel de uşor ca şi gheţarii. Sînt şi eu de aceeaşi părere.

Şi chiar dacă războaiele n-or să vină ca gheţarii, de bătrîna moarte n-o să ne putem descotorosi.

Pe cînd eram ceva mai tînăr, lucrînd la celebra mea carte despre Dresda, într-o bună zi i-am telefonat unui vechi camarad de război pe nume Bernard V. O'Hare şi l-am întrebat dacă pot să-i fac o vizită. El era procuror de district în statul Pennsylvania. Eu eram scriitor la Cape Cod. În timpul războiului fuseserăm amîndoi simpli soldaţi, cercetaşi la infanterie. Pe atunci nici unul nu visam să facem şi noi niscaiva bani după război, dar acum ne descurcăm amîndoi foarte bine.

Am rugat Compania de telefoane Bell să mi-l găsească pe O'Hare. Cei de acolo se pricep de minune la astfel de treburi. Uneori noaptea mă apucă un fel de boală care are de-a face cu alcoolul şi telefonul. Mă îmbăt bine, mă scap de nevastă trimiţîndu-i în faţă o răsuflare cu miros de iperită şi roze, iar apoi ridic receptorul şi cu o voce gravă şi distinsă le rog pe telefoniste să-mi dea legătura cu cutare sau cutare amic de care n-am mai auzit de-un car de ani.

Aşa l-am prins şi pe O'Hare. El e scund, iar eu înalt. Fuseserăm luaţi prizonieri împreună. I-am spus la telefon cine sînt. Nu i-a venit deloc greu să mă creadă. Nu se culcase încă. Citea. Dar în rest, casa era cufundată într-un somn adînc.

„Ascultă", am început eu, „scriu o carte despre Dresda. Aş avea nevoie de ajutor să-mi mai amintesc unele lucruri. Ce-ai zice să trec pe la tine să stăm la un pahar de vorbă şi să ne mai depănăm amintirile ?"

Nu se arătă cîtuşi de puţin încîntat. Mă avertiză că nu-şi mai aminteşte mare lucru. Dar îmi spuse totuşi să vin.

„Cred că punctul culminant al cărţii o să fie execuţia sărmanului, bătrînului Edgar Derby", am adăugat eu. „Ce fantastică ironie a soartei ! Cînd un oraş întreg e ars pînă la temelii şi sînt omorîţi zeci de mii de oameni, acest soldat amărît din infanteria americană e arestat în mijlocul ruinelor pentru că a luat un ceainic. Pe deasupra mai e şi trimis în judecată şi tîrît în faţa plutonului de execuţie !"

„Hîm !" făcu O'Hare.

„Ce părere ai, nu crezi că ăsta e punctul culminant ?"

„Habar n-am, nu mă pricep", ripostă el, „tu eşti scriitor, nu eu."

Ca un adevărat specialist în gradarea acţiunii şi a emoţiilor, în arta caracterizării şi a dialogului, în realizarea momentelor de suspans şi a marilor confruntări, am schiţat de mai multe ori această povestire despre Dresda. Cea mai reuşită variantă, sau în orice caz cea mai frumoasă, a fost cea aşternută pe dosul unui sul întreg de hîrtie pentru tapetat pereţii.

Am folosit creioanele colorate ale fiicei mele — cîte o culoare pentru fiecare personaj principal. Un capăt al tapetului marca începutul povestirii,

celălalt capăt sfîrşitul, iar tot ce era cuprins între ele forma cuprinsul. O linie albastră se intersecta cu una roşie, apoi cu una galbenă, iar într-un anume punct linia galbenă se întrerupea brusc, căci personajul reprezentat prin linia galbenă se sfîrşea din viaţă. Şi aşa mai departe. Distrugerea Dresdei era marcată printr-o bandă verticală de linii haşurate cu portocaliu, şi toate celelalte linii care se mai aflau încă în viaţă traversau această bandă, continuîndu-şi drumul în cealaltă parte.

Sfîrşitul, locul unde se opreau toate liniile, fusese un cîmp de sfeclă pe malul Elbei, la marginea oraşului Halle. Ploua cu găleata. În Europa războiul se terminase de cîteva săptămîni. Aliniaţi în şiruri lungi, păzite de soldaţi ruşi, stăteam cu toţii — englezi, americani, olandezi, belgieni, francezi, canadieni, sud-africani, neo-zeelandezi, australieni, mii de oameni în aşteptarea apropiatei clipe cînd vom înceta să mai fim prizonieri.

Iar de cealaltă parte a cîmpului se aflau mii de ruşi, polonezi, iugoslavi şi aşa mai departe, păziţi la rîndul lor de soldaţi americani.

Schimbul se petrecu acolo, în ploaie — unu contra unu. O'Hare şi cu mine şi încă mulţi alţii ne-am căţărat în spatele unui camion american. O'Hare nu luase cu el nici un suvenir. Restul, aproape toţi aveam cîte ceva. Eu eram, şi încă mai sînt, fericitul posesor al unei săbii de paradă Luftwaffe. Un american mărunţel şi năbădăios, pe care în această carte îl voi numi Paul Lazzaro, căra o cantitate apreciabilă de diamante, smaragde, rubine şi aşa mai departe. Le luase de la morţii din beciurile Dresdei. Aşa merg lucrurile.

Un englez sărac cu duhul, care nu știu prin ce împrejurare reușise să-și piardă toți dinții, își păstra suvenirul într-un sac din pînză de cort. Sacul se lăfăia exact pe labele picioarelor mele. Din cînd în cînd englezul arunca în sac o privire iscoditoare, iar apoi își rotea ochii și gîtul uscățiv în toate direcțiile, încercînd să surprindă dacă nu cumva cineva se uită cu lăcomie la sacul său. Și mai sălta un picuț sacul pe bătăturile mele.

La început crezusem că e un gest întîmplător, dar mă înșelam. Omul simțea *neapărat* nevoia să arate cuiva ce are în sac și ajunsese la concluzia că se poate bizui pe mine. Cînd privirile noastre se întîlniră, îmi făcu semn cu ochiul și desfăcu gura sacului. Înăuntru se vedea o machetă din gips a Turnului Eiffel. Era vopsită în auriu. În mijloc avea fixat un ceas.

„Nu-i așa că-i de milioane ? !" exclamă el.

Am fost transportați cu toții la un centru de recuperare în Franța, unde am fost îndopați cu ciocolată, tot felul de creme și alte mîncăruri consistente, pînă ne-am făcut rotofei ca niște prunci. După aceea am fost expediați la casele noastre și eu m-am însurat cu o fată drăguță, care era și ea rotofeie ca un prunc.

Curînd am făcut și noi pruncii noștri.

Și acum sînt toți oameni în toată firea, iar eu am ajuns un babalîc răsuflat, cu amintirile mele și cu pachetele mele de țigări Pall Mall. Mă numesc Yon Yonson, lucrez în Wisconsin, la o fabrică de cherestea.

Uneori noaptea tîrziu, după ce nevastă-mea se culcă, încerc să mai caut la telefon vechi prietene

din tinerețe. „Dați-mi, vă rog, numărul doamnei Cutare-și-Cutare. Cred că locuiește pe strada Cutare-și-Cutare", mă străduiesc să explic telefonistei.

„Regret, domnule, dar numele nu figurează printre abonați."

„Mulțumesc, domnișoară. Nu face nimic, mulțumesc foarte mult."

Uneori dau drumul cîinelui să iasă afară sau să intre în casă și atunci mai schimb o vorbă cu el. Îi dau a-nțelege că țin la el, iar el îmi dă a-nțelege că și el ține la mine. Pe el nu-l deranjează mirosul de iperită și roze.

„Ești un cîine tare bun, Sandy", îl laud eu. „Un cîine pe cinste."

Alteori deschid radioul și ascult cîte o emisiune transmisă de la Boston sau New York. Numai muzică să nu fie. Cînd beau mult nu pot să suport muzica.

Mai devreme sau mai tîrziu încerc să mă culc și eu, dar nevastă-mea mă întreabă cît e ora. Uneori nu știu nici eu și atunci îi spun : „N-ai decît să pui mîna să vezi."

Cîteodată mă gîndesc la studiile mele. După cel de-al doilea război mondial am urmat o vreme cursurile Universității din Chicago. Studiam antropologia. Pe vremea aceea ni se spunea că nu există absolut nici o diferență între oameni. Poate că încă se mai predau asemenea treburi.

O altă teorie care se preda era aceea că nu există oameni răi, ridicoli sau dezgustători. Nu mult înainte de-a muri, tatăl meu făcu următoarea

observație : „Tu știi că printre personajele tale nu se numără nici o secătură ?"

L-am lămurit că asta se datora celor învățate la colegiu, după război.

În timp ce studiam ca să devin antropolog, lucram și ca reporter la Biroul de știri din Chicago pentru rubrica „faptul divers", cîștigînd douăzeci și opt de dolari pe săptămînă. Odată m-au schimbat din tura de noapte în cea de zi și am fost nevoit să muncesc șaisprezece ore fără întrerupere. Biroul nostru era subvenționat de toate ziarele din oraș, precum și de Associated Press, United Press International și alte asemenea mari agenții de presă. Aveam dreptul să ne culegem știrile de la secții de poliție, tribunale, pompieri, Paza coastei lacului Michigan și din alte asemenea surse. Legătura dintre noi și instituțiile care ne patronau se efectua prin intermediul unor tuburi pneumatice trase pe sub străzile orașului Chicago.

Reporterii transmiteau știrile telefonic unor secretari tehnici, care le imprimau pe hîrtie specială. Apoi știrile erau mimeografiate și băgate în niște capsule din cupru și catifea pentru a fi înghițite de tuburile pneumatice. Cei mai înverșunați secretari tehnici erau femeile, care preluaseră respectivele posturi de la bărbații plecați pe front.

S-a nimerit ca prima mea relatare telefonică să trebuiască s-o dictez unui asemenea exemplar de femeie afurisită. În această relatare mă refeream la un tînăr veteran de război, care primise o slujbă de liftier în clădirea veche a unei instituții. Ușa de la parter a liftului, unul din primele modele, era o adevărată dantelărie din fier forjat. Vițe de iederă metalică șerpuiau prin împletitura de fier, iar pe o rămurea, tot din fier, poposeau două turturele din același metal.

Dorind să coboare la subsol, veteranul nostru trase ușa, puse în mișcare liftul, dar își agăță din neatenție verigheta într-unul din brizbizele acelea metalice. În următoarea fracțiune de secundă omul simți că se înalță în aer, podeaua liftului îi fugi de sub picioare lăsîndu-se rapid în jos, iar acoperișul îl strivi ca pe-un gîndac. Așa merg lucrurile.

Prin urmare, am transmis toate acestea telefonic și, cînd am terminat, fata care urma să imprime știrea mă întrebă : „Și nevasta lui ce-a zis ?"

„Nu știe nimic", am lămurit-o eu, „accidentul s-a întîmplat acum cîteva minute."

„Atunci sun-o imediat și ia-i o declarație."

„Cum ?"

„Spune-i că ești căpitanul Finn de la poliție și că-i anunți o veste tristă. Anunță-i vestea și vezi ce zice."

Am procedat întocmai. Sărmana femeie a zis cam tot ce mă așteptam și eu să zică. Aveau și un copil mic. Și așa mai departe.

Cînd m-am întors la birou, colega mea mă întrebă din pură curiozitate cum arăta omul strivit după ce fusese zdrobit de lift.

I-am dat amănunte.

„Te-a impresionat ?" se interesă ea, ronțăind un baton de ciocolată.

„Pe naiba !" i-am răspuns eu. „Ce știi tu, Nancy ? În timpul războiului am văzut lucruri mult mai îngrozitoare."

Încă de pe atunci toată lumea credea că scriu o carte despre Dresda. Pe vremea aceea în America nu se auziseră prea multe despre raidul aerian asupra Dresdei. Extrem de puţini americani ştiau că lucrurile fuseseră mult mai grave decît la Hiroşima, de pildă. Nici măcar eu nu bănuiam aşa ceva. Nu se făcuse prea multă publicitate.

S-a întîmplat ca la un cocteil să povestesc unui profesor de la Universitatea din Chicago despre acest raid, aşa cum îl văzusem eu, şi despre cartea pe care intenţionam s-o scriu. El făcea parte dintr-un fel de organizaţie intitulată Comitetul pentru probleme sociale. La rîndul său, îmi povesti despre lagărele de concentrare, despre cum făcuseră nemţii săpun din grăsimea evreilor şi aşa mai departe.

N-am fost în stare să rostesc decît „Ştiu, ştiu. Bineînţeles că *ştiu*."

Nu încape îndoială că acest al doilea război mondial înăsprise sufletele tuturor. Tocmai atunci m-am angajat şi eu la Serviciul de relaţii cu publicul al firmei General Electric în Schenectady, New York, înrolîndu-mă totodată pompier voluntar în localitatea Alplaus, unde mi-am cumpărat dealtfel şi prima casă. Şeful meu era cel mai hain individ din cîţi mi-a fost dat să întîlnesc. Fusese locotenent-colonel în cadrul Serviciului de relaţii cu publicul din Baltimore. Exact cînd să mă stabilesc şi eu în Schenectady, şeful meu deveni membru al Bisericii olandeze reformate, o biserică la fel de haină ca şi el.

Din cînd în cînd avea obiceiul să mă întrebe pe un ton sarcastic de ce n-am ajuns şi eu ofiţer, de parcă aş fi făcut ceva rău.

Şi eu şi soţia mea ne pierduserăm rotunjimile de pruncuşori. Trăiam anii epocii costelive. Ne împrieteniserăm cu o mulţime de veterani costelivi cu neveste costelive şi ele. Ajunsesem la concluzia că cei mai simpatici veterani din Schenectady, cei mai plăcuţi, mai cumsecade, şi care urau cel mai mult războiul, erau cei care luptaseră efectiv cu arma în mînă.

Cam în aceeaşi perioadă am scris şi Forţelor Aeriene, solicitînd amănunte cu privire la raidul asupra Dresdei, *cine* îl ordonase, motivul, cîte avioane participaseră, care fuseseră rezultatele scontate şi aşa mai departe. Mi s-a răspuns de către un individ care, ca şi mine, se ocupa de relaţii cu publicul. Îmi scria că regretă, dar că informaţiile cerute sînt încă ultrasecrete.

I-am citit nevestei mele scrisoarea cu voce tare şi-am exclamat : „Ultrasecrete ? Dumnezeule, şi-au găsit *cui* să spună una ca asta !"

Pe vremea aceea făceam amîndoi parte din Uniunea internaţională a federaliştilor. Acum nu mai ştiu nici eu ce sîntem. Bănuiesc că telefonişti. Dăm telefoane peste telefoane — cel puţin eu unul dau o mulţime, pînă noaptea tîrziu.

La cîteva săptămîni după ce i-am telefonat vechiului meu camarad de arme Bernard V. O'Hare, m-am şi dus să-l văd. Asta trebuie să se fi întîmplat cam prin 1964, în orice caz în anul cînd a avut loc ultimul Tîrg internaţional de la New York. *Eheu, fugaces labuntur anni.* Mă numesc Yon Yonson. În Stambul un tînăr trăia...

Am luat cu mine pe fiica mea Nanny și pe prietena ei cea mai bună, Allison Mitchell. Fetele nu mai fuseseră nicăieri dincolo de Cape Cod. Cînd au dat cu ochii de primul rîu, m-au rugat să oprim și au coborît pînă la mal, unde au rămas o vreme cufundate într-o adîncă meditație. Nu mai văzuseră o apă așa de îngustă și de lungă, ba pe deasupra și apă dulce. Era fluviul Hudson. În el se găseau crapi. Se puteau distinge cu ochiul liber. Erau de mărimea unor submarine atomice.

Am văzut și cascade, torente care se coborau sprintene de pe stînci în valea rîului Delaware. Și alte multe lucruri în fața cărora trebuia să oprim pentru a le putea contempla în voie. Dar timpul trecea repede, obligîndu-ne să plecăm mai departe, mereu mai departe. Fetițele purtau haine de sărbătoare : rochițe albe și pantofiori negri de lac, așa încît lumea să poată exclama de cum le vedea ce drăguțe sînt. „E timpul să mergem, fetelor !" le spuneam eu. Și o porneam cu toții mai departe.

Se lăsase asfințitul cînd am intrat să cinăm într-un restaurant italienesc, pentru ca la scurt timp după aceea să bat la ușa frumoasei case de piatră a camaradului meu Bernard V. O'Hare. Fluturam în mînă o sticlă de whisky scoțian, de parcă ar fi fost un clopoțel cu care anunțam masa.

Am făcut cunoștință cu Mary, soția amicului meu, căreia îi dedic această carte. I-o dedic și lui Gerhard Müller, taximetristul din Dresda. Mary O'Hare este infirmieră. Minunată meserie pentru o femeie !

Mary adimră fetițele, apoi le prezentă copiilor ei și îi trimise pe toți sus să se joace și să se uite

la televizor. De-abia după plecarea copiilor am simțit că Mary nu mă place sau că *ceva* o deranjează în legătură cu vizita noastră. Era politicoasă, dar rece.

„Aveți aici o casă frumoasă, confortabilă", am spus eu — și într-adevăr așa era.

„V-am aranjat un loc unde puteți vorbi în tihnă", spuse ea.

„Perfect !" am exclamat eu.

Îmi și imaginam două jilțuri de piele așezate în fața căminului, într-o cameră cu lambriuri de lemn, unde doi bătrîni soldați ca noi să poată bea un păhărel și trăncăni în liniște. Dar ea ne rezervase bucătăria. Așezase două scaune cu spetează tare lîngă o masă cu tăblie de porțelan alb. Lumina unui bec de două sute de wați fixat deasupra mesei se reflecta pe suprafața de porțelan orbindu-te fără milă. Mary pregătise o adevărată sală de operație. Pe masă pusese un singur pahar, pentru mine, și preciză că de la război încoace bărbatul ei nu mai are voie să bea nici un fel de tărie.

Așadar, ne-am așezat. O'Hare părea stînjenit, dar nu-mi dădea nici o explicație. Nu-mi puteam imagina de ce prezența mea o irita pe Mary așa de tare. Eram familist, căsătorit o singură dată. Nu eram bețiv. Nu-i făcusem nici o porcărie soțului ei în timpul războiului.

Ea își turnă o sticlă de Coca-Cola și trînti cu zgomot tăvița cu cuburi de gheață în chiuveta de inox. Apoi dispăru într-un ungher al casei. Dar tot nu se potoli. Începu să se foiască prin toată casa, deschizînd și trîntind ușile, mișcînd pînă și mobilele din loc ca să-și domolească furia.

L-am întrebat pe O'Hare cu ce greşisem ca să-i aduc soţia într-o asemenea stare.

„Stai liniştit", zise el. „Nu-ţi face probleme. Mary n-are absolut nimic cu tine." Drăguţ din partea lui, dar minţea. Era clar că numai eu eram de vină.

Prin urmare, am încercat s-o uităm pe Mary şi să ne depănăm amintirile de război. Eu mai trăgeam cîte o duşcă din băutura adusă. Din cînd în cînd chicoteam amîndoi sau izbucneam într-un rîs forţat, ca şi cum am fi redescoperit în memorie istoriile din timpul războiului, dar de fapt nu reuşeam să ne amintim nimic mai de doamne-ajută. O'Hare îşi aduse aminte de un individ care înainte de bombardament se rătăcise la Dresda într-o pivniţă cu vinuri, obligîndu-ne să-l transportăm acasă într-o roabă. Asta nu prea era subiect pentru o carte. Eu mi-am amintit de nişte soldaţi, care prădaseră o fabrică de ceasuri. Mergeau într-o căruţă trasă de un cal. Căruţa era plină de orologii şi pendule, iar ei erau beţi criţă şi fericiţi. Fumau nişte ţigări imense pe care şi le confecţionaseră din hîrtie de ziar.

Cam *atîta* în privinţa amintirilor. Cît despre Mary, ea continua să facă zgomot. În cele din urmă reveni în bucătărie ca să mai bea o sticlă de Coca-Cola. Îşi luă o altă tăviţă cu gheaţă din frigider şi o trînti şi pe asta în chiuvetă, deşi mai rămăseseră o mulţime de cuburi din prima tăviţă.

Apoi se întoarse spre mine ca să-mi dau seama cît era de supărată şi că era supărată pe mine. Vorbea de una singură, aşadar, ce spunea nu era decît un fragment dintr-o conversaţie mult mai amplă. „Pe vremea aia eraţi nişte *copii* !" pufni ea.

„Cum adică ?" am întrebat-o eu.

„Cînd aţi plecat la război eraţi toţi nişte copii — ca ai noştri, care se joacă aici sus !"

Am dat din cap aprobator. Într-adevăr, *plecaserăm* la război nişte suflete neprihănite, aflate la capătul copilăriei.

„Şi în carte tot aşa o să scrieţi ?" Nu era o întrebare, ci o acuzaţie.

„Nu prea ştiu încă", am şovăit eu.

„Ei bine, *eu* ştiu", continuă ea. „Veţi pretinde că aţi fost bărbaţi adevăraţi, nu nişte bieţi copii şi veţi fi interpretaţi pe ecrane de Frank Sinatra şi John Wayne sau de alţi asemenea indivizi spurcaţi şi fermecători totodată, care iubesc războiul. Iar războiul va părea ceva minunat, prin urmare vom mai avea încă multe asemenea războaie. Şi în aceste războaie vor lupta numai copii asemenea copiilor noştri de sus."

De-abia atunci am înţeles. Aşadar, ceea ce o înnebunea pe ea era ideea războiului. Nu vroia să-i vadă pe copiii ei sau ai altora ucişi în războaie. Şi socotea că într-o oarecare măsură cărţile şi filmele nu fac decît să aţîţe războaiele.

Drept urmare am ridicat în sus mîna dreaptă şi i-am promis solemn : „Mary", i-am zis, „nu cred să termin vreodată cartea asta. Pînă acum să fi tot scris vreo cinci mii de pagini şi pe toate le-am aruncat. Dar dacă totuşi am s-o termin vreodată, îţi dau cuvîntul de onoare că în ea n-ai să găseşti roluri nici pentru Frank Sinatra, nici pentru John Wayne."

„Ştii ceva ?" am adăugat. „O voi intitula *Cruciada copiilor*."

Sătui să tot scotocim prin memorie, O'Hare și cu mine ne-am retras în camera de zi și am început să discutăm de altele. Adevărata Cruciadă a copiilor ne stîrnise curiozitatea, prin urmare O'Hare se apucă să caute detalii în legătură cu ea într-o carte intitulată *Cele mai frecvente închipuiri extraordinare și demența gloatei* de Charles Mackay, doctor în drept. Cartea apăruse la Londra în 1841.

Mackay nu dădea un ban pe *toate* cruciadele la un loc. Socotea doar că Cruciada copiilor fusese ceva mai odioasă decît celelalte zece pentru adulți. O'Hare citi cu glas tare acest pasaj foarte reușit :

Pe una din filele ei istoria ne informează solemn că cruciații n-au fost decît niște ignoranți și niște primitivi, însuflețiți de un bigotism acerb, care și-au stropit cu lacrimi și sînge calea aleasă. Pe de altă parte literatura medievală insistă asupra cucerniciei și eroismului lor, descriindu-le în cele mai strălucitoare și mai înflăcărate culori virtutea și generozitatea, faima nepieritoare pe care și-au dobîndit-o și marile servicii aduse Creștinătății.

În continuare O'Hare dădu citire următoarelor : *Ei bine, care au fost marile rezultate ale tuturor acestor lupte ? Europa a irosit din avuția ei sute de milioane și sîngele a două milioane de oameni* ; *iar o mînă de cavaleri belicoși au acaparat Palestina doar pentru aproximativ o sută de ani !*

Mackay ne mai informa că Cruciada copiilor începuse în 1213, cînd doi călugări avuseseră strălucita idee să adune o armată de copii în Germania și Franța pentru a-i vinde sclavi în nordul Africii. Treizeci de mii de copii se oferiră voluntar, crezînd că vor merge în Palestina. *Erau,*

fără îndoială, copii abandonați și fără căpătîi, din aceia care mișună în general prin marile orașe, crescuți la școala viciului și a cutezanței, preciza Mackay, *și gata de orice.*

Papa Inocențiu al treilea credea și el că băieții plecau în Palestina și era profund înduioșat. „Copiii aceștia sînt trezi la datorie, în timp ce noi dormim !" remarcă el.

Majoritatea copiilor s-au îmbarcat la Marsilia și cam jumătate din ei au căzut victime ale naufragiului. Cealaltă jumătate au ajuns în Africa de Nord și au fost vînduți sclavi.

Datorită unor neînțelegeri, o parte din copii s-au prezentat la datorie în Italia, la Genova, unde nu se afla nici urmă de corabie care să tranporte sclavi. Niște localnici milostivi le-au oferit adăpost și hrană, interesîndu-se cu compasiune de soarta lor, după care le-au dat cîțiva gologani și o mulțime de sfaturi, trimițîndu-i înapoi de unde veniseră.

„Trăiască milostivii din Genova !" exclamă Mary O'Hare.

În noaptea aceea am dormit într-unul din dormitoarele copiilor. O'Hare îmi așezase o carte pe noptieră. Se intitula *Dresda : Istorie, Scenă și Pinacotecă*, de Mary Endell. Fusese publicată în 1908 și introducerea începea în felul următor :

Sperăm ca această carte să se dovedească utilă. Ea încearcă să ofere cititorului de limbă engleză o privire de ansamblu asupra modului în care Dresda și-a dobîndit actualul aspect arhitectonic ; a modului în care s-a dezvoltat acest oraș din punct de vedere muzical, ajungînd datorită cîtorva oameni

de geniu la renumele de astăzi ; şi să atragă totodată atenţia asupra anumitor virtuţi permanente ale artei, care fac din Galeria de la Dresda locul de întîlnire a unor impresii şi căutări trainice.

În continuare am citit cîte ceva din istoricul oraşului :

Aşadar, în 1760 prusacii asediară Dresda. Canonada începu la 15 iulie. Flăcările cuprinseră Pinacoteca. Multe pînze fuseseră deja transportate la Königstein, dar unele, şi în primul rînd pictura lui Francia intitulată „Botezul lui Cristos", suferiră grave stricăciuni de pe urma schijelor de obuze. Totodată, falnicul turn al bisericii Kreuzkirche, de unde se urmăriseră zi şi noapte mişcările inamicului, fu şi el mistuit de incendiu, prăbuşindu-se la scurt timp după aceea. În schimb Frauenkirche, în al cărei dom de piatră bombele prusace ricoşau ca picăturile de ploaie, cunoscu exact opusul acestei soarte nemiloase. În cele din urmă, aflînd de căderea oraşului Glatz, punctul cel mai nevralgic al noilor sale cuceriri, împăratul Frederick fu silit să renunţe la asediu. „Trebuie s-o pornim în grabă spre Silezia, dacă nu vrem să pierdem tot ce-am cucerit."

Nu se pot imagina dimensiunile pierderilor suferite de Dresda. Cînd tînăr student fiind, Goethe vizită acest oraş, el mai găsi încă acolo jalnice ruine. „Von der Kuppel der Frauenkirche sah ich diese leidigen Trümmer zwischen die schöne städtische Ordnung hineingesät; da rühmte mir der Küster die Kunst des Baumeisters, welcher Kirche und Kuppel auf einen so unerwünschten Fall schon eingerichtet und bombenfest erbaut hatte. Der gute Sakristan deutete mir alsdann auf Ruinen nach allen Seiten und sagte bedenklich lakonisch: Das hat her Feind Gethan!" [1]

În dimineaţa următoare, împreună cu cele două fetiţe am traversat rîul Delaware pe unde îl traversase şi George Washington. Ne-am dus apoi să vizităm Tîrgul internaţional la New York, să vedem cum arăta trecutul în versiunea Companiei de automobile Ford şi al lui Walt Disney şi cum avea să arate viitorul în versiunea Companiei General Motors.

Pe mine mă preocupa prezentul : oare cît de întins e, ce adîncime are şi cît din el mi se cuvine mie.

După un timp am început să predau arta scrisului în cadrul renumitului atelier de creaţie al Universităţii din Iowa. Îmi luasem pe cap un bucluc de toată frumuseţea, dar curînd am reuşit să mă descotorosesc de el. Aveam cursuri dupăamiaza. Dimineţile scriam. Nimeni n-avea voie să mă deranjeze. Lucram la faimoasa mea carte despre Dresda.

Şi într-o bună zi, un om foarte simpatic cu numele de Seymour Lawrence îmi oferi un contract pentru o serie de trei cărţi, răspunsul meu fiind :

---

[1] „Din cupola bisericii Frauenkirsche am zărit jalnicele ruine presărate pe străzile frumos aliniate ale oraşului ; apoi paracliserul mi-a lăudat arta constructorului care a clădit biserica şi cupola astfel ca ele să reziste bombelor şi unui asemenea eveniment nedorit. Bunul paracliser mi-a arătat apoi ruinele de jur împrejur şi a conchis laconic şi îngîndurat : Iată ce-a făcut duşmanul !" (Germ.)

„În regulă, prima din cele trei va fi celebra mea carte despre Dresda."

Lui Seymour Lawrence toți prietenii îi zic „Sam". Acum pot să-i spun și eu lui Sam : „Sam — gata cartea".

Este o carte așa de scurtă și un asemenea talmeș-balmeș de lucruri dezlînate și inutile, numai pentru că, vezi tu, dragă Sam, despre un masacru nu se poate spune nimic inteligent. Toată lumea trebuie să moară pentru ca nimeni să nu mai vrea sau să nu mai poată să spună nimic în vecii vecilor. După un masacru trebuie să se lase o tăcere adîncă și așa se și întîmplă, excepție făcînd doar păsărelele.

Și ce spun păsărelele ? Tot ce se poate spune despre un masacru, adică *„Cirip-cip ?"*

Mi-am povățuit copiii ca pentru nimic în lume să nu participe la vreun masacru sau să se umple de bucurie și satisfacție la vestea masacrării dușmanului.

I-am mai povățuit să nu se pună în slujba nici unei firme care produce mașinării destinate masacrării oamenilor și să-și exprime disprețul pentru cei care cred că avem nevoie de asemenea mașinării.

Și, cum ziceam, nu de mult am vizitat din nou Dresda împreună cu prietenul meu O'Hare. Ne-am stricat de rîs la Hamburg, în Berlinul Occidental și în cel Răsăritean, la Viena, la Salzburg și la Helsinki, ca să nu mai vorbim de Leningrad.

Pentru mine a fost o adevărată binefacere, ținînd seama că m-am ales cu o mulțime de fundale autentice pentru povestirile pe care le voi născoci mai tîrziu. Pe una o voi intitula *Baroc rusesc*, pe alta *Sărutatul interzis*, pe alta *Atotputernicul Dolar*, pe alta *Dacă va vrea întîmplarea* și așa mai departe.

Și tot așa mai departe.

Avionul Companiei Lufthansa urma să zboare de la Philadelphia la Boston și de aici la Frankfurt. O'Hare urma să ia avionul la Philadelphia, iar eu la Boston și de aici să călătorim împreună. Din cauza timpului nefavorabil, aeroportul din Boston s-a închis, drept care avionul a zburat direct de la Philadelphia la Frankfurt. Iar eu am devenit o persoană neprevăzută în ceața Bostonului, pînă cînd Lufthansa m-a urcat într-o limuzină împreună cu alte persoane neprevăzute și ne-a expediat pe toți la un motel să petrecem o noapte neprevăzută.

Timpul nu vroia deloc să treacă. Cineva se juca cu ceasurile, dar nu numai cu cele electrice, ci și cu cele cu arc. Secundarul de la ceasul meu se opintea o dată, mai trecea un an și de-abia atunci se mai opintea încă o dată.

N-aveam ce-i face. Ca locuitor al planetei Pămînt trebuia să cred tot ce spun ceasurile — și calendarele.

Aveam la mine două cărți pe care intenționasem să le citesc în avion. Una se intitula *Vorbe pentru*

vînt de Theodore Roethke și iată ce-am descoperit în ea :

Mă scol treptat, ca-n somn să intru iarăși,
Destin mi-apare tot ce nu mă sperie.
Învăț, urmîndu-mi calea ce mi-e dată.

Cealaltă carte era *Céline și viziunea sa*, de Erika Ostrovsky. Céline luptase ca brav ostaș în primul război mondial — pînă cînd cineva i-a crăpat țeasta. După care n-a mai putut să doarmă și în cap au început să-i apară tot felul de sunete. S-a făcut doctor și ziua îi trata pe bieții bolnavi, iar cît era noaptea de lungă scria romane grotești. Nu poate face artă cel care n-a dansat niciodată cu moartea, scria el.

Și mai scria că moartea este singurul adevăr. *Am înfruntat-o cît am putut... am dansat cu ea, am împodobit-o cu panglici și ghirlande, m-am avîntat cu ea într-un vals nebunesc... i-am gîdilat simțurile.*

Îl obseda timpul. Erika Ostrovsky mi-a amintit de scena uluitoare din *Moartea cu plata în rate*, unde Céline vrea să oprească puhoiul de oameni dintr-o stradă aglomerată. El urlă pe hîrtie : *Opriți-i... să nu mai facă nici o mișcare... Să înțepenească sloi... o dată pentru totdeauna !... Ca să nu mai dispară niciodată !*

M-am apucat să răsfoiesc Biblia din camera mea de motel, în căutarea unor povestiri despre mari distrugeri. *Soarele se ridicase deasupra Pămîntului cînd Lot își făcu intrarea în orașul Zo-an*, am citit. *Și atunci Dumnezeu abătu din ceruri asupra Sodomei și Gomorei o ploaie de foc și de pucioasă,*

nimicind acele orașe cu toți locuitorii lor, întreaga cîmpie și tot ce creștea prin locurile acelea.

Așa merg lucrurile.

Amîndouă orașele, după cum bine se știe, fuseseră pline de niște depravați. Lumea a respirat ușurată cînd a scăpat de ei.

Și, bineînțeles, nevestei lui Lot i se spusese să nu-și întoarcă privirile spre locul unde se aflau toți acei oameni și casele lor. Dar ea tot s-a uitat și tocmai de aceea mi-e dragă, pentru că a făcut ceva atît de omenesc.

A fost transformată într-o stană de sare. Așa merg lucrurile.

Oamenii nu trebuie să privească în urmă. Cel puțin eu unul n-o s-o mai fac niciodată.

Mi-am isprăvit cartea despre război. Următoarea pe care o voi scrie va fi ceva de rîs.

Asta de acum e un eșec total și nici că se putea altfel, de vreme ce-a fost scrisă de o stană de sare. Începe așa :

Ascultați :

Billy Pilgrim s-a desprins din strînsoarea timpului.

Și se încheie așa :

Cirip-cip ?

Doi

Ascultați :

Billy Pilgrim s-a desprins din strînsoarea timpului.

S-a culcat văduv senil și s-a trezit în ziua propriei lui cununii. A intrat pe-o ușă în 1955 și a ieșit pe alta în 1941. S-a reîntors pe aceeași ușă și s-a pomenit în 1963. Și-a văzut de mai multe ori nașterea și moartea, pretinde el, și vizitează la întîmplare toate evenimentele plasate între ele.

Cel puțin așa pretinde el.

Billy e supus unor adevărate spasme în timp, habar n-are care-i va fi următoarea destinație, iar călătoriile lui nu sînt neapărat dintre cele mai vesele. Se află într-o permanentă stare de trac, zice el, căci nu știe niciodată ce scenă din viața lui va trebui să interpreteze de la o clipă la alta.

Billy s-a născut în 1922, în orașul Ilium, statul New York, ca fiu unic al unui bărbier din localitate. A fost un copil cu o înfățișare caraghioasă și deveni un tînăr cu înfățișarea la fel de caraghioasă — înalt, slab, semănînd cu o sticlă de Coca-Cola.

Absolvi liceul din Ilium situîndu-se în prima treime a clasei și tocmai urma de un semestru

cursurile serale la Școala de optometrie din Ilium, cînd se pomeni recrutat pentru serviciu militar în cel de-al doilea război mondial. Tatăl lui muri într-un accident de vînătoare în timpul războiului. Așa merg lucrurile.

Billy își îndeplini stagiul militar ca infanterist în Europa, ajungînd prizonier în mîinile nemților. Fiind lăsat la vatră cu cinste în 1945, își reluă cursurile la Școala de optometrie din Ilium. În ultimul an se logodi cu fiica fondatorului și proprietarului școlii, după care suferi un ușor atac de nervi.

Billy se trezi internat într-un spital pentru veteranii de război de lîngă Lake Placid. I se administrară șocuri electrice apoi i se dădu drumul acasă. Se căsători cu logodnica lui, își termină studiile și socrul lui îl ajută să-și înjghebe o firmă proprie. Ilium este un loc ideal pentru optometriști, căci aici se află Compania generală de forjă și turnătorie. Toți angajații companiei sînt obligați să aibă ochelari de protecție, pe care să-i poarte în toate sectoarele unde se desfășoară producția. C.G.F. & T. are numai în Ilium șaizeci și opt de mii de angajați. Ceea ce presupune o groază de lentile și o mulțime de rame.

Ramele sînt o adevărată mină de aur.

Billy se îmbogăți. Avu doi copii, pe Barbara și pe Robert. Cînd îi veni vremea, fiica sa, Barbara, se mărită și ea tot cu un optometrist, iar Billy la rîndul său își ajută ginerele să-și înjghebe o firmă proprie. Fiul lui Billy, Robert, se ținu numai de boacăne în liceu, dar mai apoi

intră în rîndurile faimoaselor Berete Verzi. Se dădu pe brazdă, deveni un tînăr destoinic şi plecă să lupte în Vietnam.

La începutul anului 1968, un grup de optometrişti, printre care şi Billy, plecă cu avionul de la Ilium la Montreal pentru a participa la un Congres Internaţional de optometrie. Avionul se prăbuşi pe vîrful muntelui Sugarbush în statul Vermont. Toţi pasagerii îşi pierdură viaţa, cu excepţia lui Billy. Aşa merg lucrurile.

În vreme ce Billy se refăcea într-un spital din Vermont, soţia lui muri accidental prin intoxicare cu oxid de carbon. Aşa merg lucrurile.

Cînd Billy se văzu în sfîrşit acasă după prăbuşirea avionului, o bucată de vreme stătu liniştit. O cicatrice groaznică îi brăzda creştetul capului. Renunţă să-şi mai practice profesiunea. Îşi angajă o menajeră. Fiica lui venea să-l vadă aproape zilnic.

Şi deodată, fără să anunţe pe nimeni, Billy plecă la New York şi vorbi la radio în chip de invitat al unei emisiuni de dezbateri care dura toată noaptea. Acolo relată pe larg cum ajunsese să scape din strînsoarea timpului. Mai adăugă şi că în 1967 fusese răpit de un OZN. Farfuria zburătoare venea de pe planeta Tralfamadore, pretindea el. Fusese dus pe această planetă şi expus gol într-o grădină zoologică, declară el. Acolo îl împerechează cu Montana Wildhack, stea de cinema de pe Terra.

Cîţiva huhurezi din Ilium îl auziră pe Billy la radio şi unul din ei îi telefonă fiicei lui Billy,

Barbara. Barbara se nelinişti. Plecă împreună cu soţul ei la New York şi îl aduseră pe Billy înapoi acasă. Billy insista cu jumătate de glas că tot ce spusese la radio era adevărat. Susţinea că fusese răpit de tralfamadorieni chiar în noaptea nunţii fiicei sale. Faptul trecuse neobservat, pretindea el, deoarece tralfamadorienii îl luaseră servindu-se de o deformare a timpului, datorită căreia el putea sta pe Tralfamadore ani de zile, lipsind cu toate acestea de pe Pămînt doar o microsecundă.

Mai trecu încă o lună fără nici un incident şi apoi, într-o bună zi, Billy trimise o scrisoare ziarului *News Leader* din Ilium, pe care ziarul o şi publică. În ea se făcea o descriere a fiinţelor de pe Tralfamadore.

Se arăta că aceste fiinţe sînt verzi, înalte de şaizeci de centimetri şi că au o formă asemănătoare cu o pompă de desfundat chiuvetele. Ventuza aspiratoare e partea aşezată pe pămînt, iar coada sau mînerul, extrem de flexibilă, e orientată de obicei spre cer. La capătul fiecărui mîner se află o mînuţă cu un ochi verde în mijlocul palmei. Tralfamadorienii sînt prietenoşi şi văd în patru dimensiuni. Ei îi compătimesc pe locuitorii Pămîntului pentru că aceştia nu văd decît în trei dimensiuni. Ar putea să-i înveţe pe pămînteni o mulţime de lucruri formidabile, îndeosebi despre timp. Billy promitea că într-o scrisoare viitoare se va referi la unele din aceste lucruri formidabile.

Cînd i se publică prima scrisoare, Billy tocmai o redacta pe cea de-a doua. Aceasta începea în felul următor :

„Lucrul cel mai important pe care l-am învățat pe Tralfamadore este că, atunci cînd cineva moare, moartea e doar o *aparență*. Persoana respectivă rămîne de fapt foarte vie în trecut, drept care e o prostie ca oamenii să jelească la înmormîntare. Toate clipele, trecute, prezente și viitoare, au existat și vor exista veșnic. Tralfamadorienii contemplă toate aceste clipe separate la fel cum contemplăm noi un perete al Munților Stîncoși, de pildă. Ei văd cît sînt de permanente toate aceste clipe și pot privi orice clipă care-i interesează. Ideea că o clipă urmează alteia ca niște mărgele înșirate pe o ață și că, odată trecută, clipa s-a dus pe vecie este doar o închipuire a noastră, a celor de pe Pămînt.

Cînd vede cadavrul cuiva, orice tralfamadorian socotește că respectiva persoană se află în acel moment într-o stare proastă, dar că ea se simte perfect într-o mulțime de alte momente. Ei bine, și eu cînd aud acum pe cineva că a murit, pur și simplu ridic din umeri și spun același lucru ca și tralfamadorienii, adică «Așa merg lucrurile».“

Și așa mai departe.

Billy compunea această scrisoare în camera de recreație de la subsolul casei sale pustii. Era ziua liberă a menajerei. În cameră se afla o mașină veche de scris. O adevărată calamitate ! Cîntărea cît o baterie de acumulatori. Billy nu putea s-o care foarte ușor prea departe, ceea ce explica faptul că scria în această cameră și nu altundeva.

Automatul pentru încălzit se defectase. Un șoarece rosese izolația unui fir care ducea la termostat. Temperatura în casă coborîse la 10°C, dar Billy nu băgase de seamă. Nici măcar nu-și pusese pe el ceva mai gros. Era tot în pijama, cu un halat de baie și cu picioarele goale, deși după-amiaza aproape că se sfîrșise. Picioarele goale i se învinețiseră.

În orice caz, în străfundurile inimii lui Billy străluceau tăciuni aprinși. Focul era întreținut de credința că adevărul spus de el despre timp va aduce mîngîiere unui mare număr de oameni. Soneria de la parter începu să sune în disperare. La ușă se afla fata lui, Barbara, care vroia să intre în casă. Pînă la urmă își descuie singură cu cheia ei, iar Billy o auzi pășind pe podeaua de deasupra capului său și strigînd : „Tată ? Tăticule, unde ești ?“ Și așa mai departe.

Billy nu catadicsi să-i răspundă, drept care ea mai să-și iasă din minți, așteptîndu-se dintr-o clipă într-alta să dea peste cadavrul lui. Pînă cînd, în sfîrșit, îi veni ideea să caute și în ultimul loc unde mai era de căutat — adică în camera de la subsol.

„De ce nu mi-ai răspuns cînd te-am strigat ?“ dori Barbara să știe, stînd în ușa camerei. Avea la ea ziarul de după-amiază, cel în care Billy își descria prietenii de pe Tralfamadore.

„Nu te-am *auzit*,“ spuse Billy.

Orchestrația momentului suna cam așa : Barbara avea doar douăzeci și unu de ani, dar își considera tatăl senil, chiar dacă acesta nu avea decît patruzeci și șase de ani — senil din cauza

celor petrecute cînd se prăbuşise avionul. Se considera totodată capul familiei, de vreme ce ea fusese nevoită să se îngrijească de înmormîntarea mamei sale, tot ea se ocupase să-i găsească lui Billy o menajeră şi aşa mai departe. În plus, Barbara şi soţul ei trebuiau să se intereseze şi de afacerile lui Billy, care nu erau deloc de neglijat şi aceasta pentru motivul că, după toate aparenţele, lui Billy nu-i mai păsa de afaceri nici cît negru sub unghie. Toate aceste responsabilităţi la o vîrstă atît de timpurie o transformaseră într-o femeie afurisită şi rea de gură. Iar între timp sărmanul Billy încerca cu disperare să-şi păstreze demnitatea, să convingă pe Barbara şi pe tot restul lumii că e departe de-a fi nebun, că, din contră, se dedică unei chemări mult mai înălţătoare decît afacerile.

Acum, socotea el, nu se ocupa nici mai mult nici mai puţin decît cu prescrierea de lentile corective pentru sufletele pămîntenilor. Un număr atît de mare de suflete erau distruse şi nefericite, credea Billy, pentru că nu reuşeau să vadă la fel de bine ca micii lui prieteni de pe Tralfamadore.

„Pe mine să nu mă minţi, tată !" zise Barbara. „Ştiu foarte bine că ai auzit cînd te-am strigat." Fata asta era destul de drăguţă, doar că avea nişte picioare ca un pian mare de concert din epoca victoriană. Acum era foc şi pară pe el din cauza scrisorii din ziar. Zicea că, datorită ei, el şi toţi cei care au vreo legătură cu el ajunseseră de rîsul lumii.

„Tată, tată", se lamenta Barbara, „ce ne facem cu tine ? Vrei să ne obligi să te ducem acolo unde stă şi mama ta ?" Mama lui Billy era încă în viaţă. Zăcea la pat într-un azil de bătrîni numit Pine Knoll, la marginea oraşului Ilium.

„Şi, mă rog, ce anume din scrisoarea mea te înfurie aşa de tare ?" dori Billy să afle.

„E o idioţenie de la un cap la altul. Nimic nu-i adevărat din tot ce scrie acolo !"

„Ba-i adevărul adevărat." Billy nu intenţiona să-şi dea frîu liber furiei, aşa cum făcea ea. Pe el nimic nu-l scotea din sărite. În privinţa asta era formidabil.

„Planeta Tralfamadore nici măcar nu există."

„Nu poate fi detectată de pe Pămînt, dacă asta vrei să spui", preciză Billy. „Şi, dacă-i vorba pe-aşa, nici Pămîntul nu se poate detecta de pe Tralfamadore. Ambele planete sînt foarte mici, Şi sînt foarte departe una de alta."

„De unde-ai mai scos şi numele astă cretin «Tralfamadore» ?"

„De la fiinţele care locuiesc acolo."

„Doamne, Dumnezeule !" exclamă Barbara şi se întoarse cu spatele la el, bătînd din palme ca pentru a-şi sărbători înfrîngerea. „Pot să-ţi pun o întrebare foarte simplă ?"

„Bineînţeles."

„Cum se face că n-ai pomenit nimic despre planeta asta înaintea accidentului de avion ?"

„Am considerat că nu sosise încă momentul *potrivit.*"

Şi aşa mai departe. Billy susţinea că pentru prima oară s-a desprins din strînsoarea timpului

4 — Abatorul cinci — cd. 1534

în 1944, cu mult înainte de călătoria pe Tralfamadore. Tralfamadorienii nu avuseseră nici o contribuţie la aceasta. Ei nu făcuseră decît să-i dea puterea de pătrundere în ceea ce se întîmplă în realitate.

Billy ieşise pentru prima dată din strînsoarea timpului cînd cel de-al doilea război mondial era în plină desfăşurare. Billy fusese ajutor de duhovnic în timpul războiului. În rîndurile armatei americane ajutorul de duhovnic este prin tradiţie un pretext de amuzament. Billy nu constituia o excepţie. Era la fel de neputincios şi cînd trebuia să pricinuiască vreun rău inamicului şi cînd trebuia să-şi ajute prietenii. De fapt nici nu avea prieteni. Era un soi de valet al preotului, nu aştepta nici un fel de promovări sau de medalii, nu purta nici un fel de însemne şi nutrea pentru un Iisus al dragostei o credinţă umilă, pe care majoritatea soldaţilor o găseau dezgustătoare.

În tot timpul manevrelor din Carolina de Sud, Billy cînta imnuri ştiute din copilărie. Le cînta la o mică orgă neagră, garantată împotriva umezelii. Orga avea treizeci şi nouă de clape şi două pedale — *vox humana* şi *vox celeste*. Billy mai avea în grijă şi un altar portabil, un fel de geantă diplomat oliv maronie, prevăzută cu picioare telescopice. Geanta era căptuşită cu pluş purpuriu şi cuibărite în acel pluş emoţionant se găseau o cruce lucioasă din aluminiu şi o Biblie.

Altarul şi orga erau executate de o firmă din Camden, New Jersey, care fabrica aspiratoare de praf — fapt consemnat pe ambele obiecte.

Într-o zi în timpul manevrelor Billy tocmai executa la orgă „Domnul nostru este o falnică cetate“ pe muzică de Johann Sebastian Bach şi pe versuri de Martin Luther. Era o dimineaţă de duminică. Billy şi preotul reuşiseră să strîngă pe coasta unui deal din Carolina un grup de aproximativ cincizeci de soldaţi. La un moment dat îşi făcu apariţia şi un aşa-zis „arbitru“. Peste tot mişunau asemenea arbitri, persoane care spuneau cine cîştiga sau pierdea bătăliile teoretice, cine mai rămînea în viaţă şi cine era mort.

Arbitrul aducea veşti comice. Grupul credincioşilor fusese reperat teoretic din aer de către un inamic teoretic. Tot teoretic, acum erau cu toţii lichidaţi. Cadavrele teoretice se tăvăliră pe jos de rîs şi înfulecară un prînz copios.

Amintindu-şi acest incident după ani de zile, Billy constată cu surprindere cît de tralfamadoriană fusese acea aventură cu moartea : să fii mort şi în acelaşi timp să-ţi înfuleci prînzul !

Către sfîrşitul manevrelor Billy primi o permisie specială să plece acasă, întrucît tatăl său, frizer în Ilium, New York, murise împuşcat de un prieten la o vînătoare de căprioare. Aşa merg lucrurile.

Cînd Billy reveni din permisie, află că îi sosise ordin să plece în Europa. Era nevoie de el la compania de stat major a unui regiment de infanterie care lupta în Luxemburg. Ajutorul preotului regimentului fusese omorît pe cîmpul de luptă. Aşa merg lucrurile.

Cînd Billy se prezentă la regiment, acesta era tocmai pe punctul de-a fi spulberat de nemţi în

faimoasa bătălie de la Bulge. Billy nici măcar n-a mai ajuns să-l cunoască vreodată pe preotul al cărui ajutor ar fi trebuit să fie și n-a mai apucat să-și primească nici casca și nici bocancii. Toate acestea se întîmplau în decembire 1944, în timpul ultimei ofensive puternice a Germaniei.

Billy supraviețui, dar se pomeni un biet pribeag, bîjbîind undeva în spatele noilor linii germane. Alți trei pribegi, dar nu atît de dezorientați ca el, îi acordară lui Billy permisiunea să se țină după ei. Doi erau cercetași, iar unul tunar antitanc. Nu aveau nici hrană, nici hărți. Încercînd să-i evite pe nemți, se afundau tot mai adînc în pustietățile rurale. Mîncau zăpadă.

Mergeau în șir indian. În frunte erau cercetașii : inteligenți, mlădioși, calmi, tăcuți. Aveau și puști. După ei venea tunarul antitanc, greoi și stîngaci, pregătit să-i pună pe nemți pe goană cu un pistol automat Colt 45 într-o mînă și cu un pumnal în cealaltă.

La urmă venea și Billy Pilgrim, cu mîinile goale, așteptînd descurajat moartea. Billy era ceva de nedescris — înalt de un metru nouăzeci, cu umerii și pieptul ca o cutie de chibrituri. N-avea nici cască, nici manta, nici bocanci și nici vreo armă oarecare. În picioare purta niște pantofi ieftini, ușori, pe care-i cumpărase pentru înmormîntarea tatălui său. Între timp pierduse unul din tocuri, ceea ce îl obliga să șchiopăteze. Din cauza acestui șchiopătat involuntar începură să-l doară șalele.

Îmbrăcămintea lui Billy consta dintr-un veston subțire, o cămașă și pantaloni din lînă aspră și rufăria de corp care mustea de sudoare. Dintre

toți era singurul care avea barbă. O barbă țepoasă, crescută la întîmplare, în care se răzlețeau și fire albe, deși Billy n-avea decît douăzeci și unu de ani. Mai avea și-un început de chelie. Din cauza vîntului, a frigului și a efortului fizic, fața îi devenise purpurie.

N-arăta deloc a soldat. Arăta ca un flamingo jegos.

Și, în a treia zi de cînd tot rătăceau așa, cineva începu să tragă în cei patru de undeva de departe — trase patru focuri, în timp ce ei tocmai traversau un drum îngust pavat cu cărămidă. Primul glonte fusese destinat cercetașilor. Următorul, tunarului antitanc care se numea Roland Weary.

Cel de-al treilea glonte era pentru jegosul flamingo, care înmărmurise drept în mijlocul drumului cînd auzi trecîndu-i pe lîngă ureche bîzîitul albinei fatale. Billy, politicos, rămase nemișcat pentru a-i mai da trăgătorului încă o șansă. Imaginea lui aiurită despre regulile războiului era că oricărui țintaș *trebuie* să i se ofere o a doua șansă. Următorul glonț, judecînd după sunet, trecu razant la o fracțiune de milimetru de genunchii lui Billy.

Roland Weary și cercetașii se adăpostiseră într-un șanț și de acolo Weary începu să se stropșească la Billy : „Mișcă din drum, curvar tîmpit."

Penultimul cuvînt constituia încă o noutate pentru vocabularul albilor în 1944. Pentru Billy, care nu fusese niciodată la curve, cuvîntul era inedit și surprinzător — și își atinse scopul.

Adică îl dezmetici și-l făcu să se dea la o parte din drum.

„Iar ți-am salvat viața, nepricopsitule“, îi zise Weary lui Billy, cînd acesta ajunse în șanț. Mai salvase viața lui Billy de nenumărate ori, înjurîndu-l, înghiontindu-l, dîndu-i palme, obligîndu-l să se miște. Duritatea era absolut necesară, întrucît Billy nu vroia să facă nimic ca să se salveze. Billy dorea să fie lăsat în plata Domnului. Era flămînd, înghețat, dezorientat, neajutorat. Acum, în ziua a treia, de-abia dacă mai făcea vreo deosebire între somn și starea de veghe și nici că mai vedea vreo diferență între a merge și a sta pe loc.

Ar fi vrut să-l lase toată lumea în pace. „Plecați fără mine, fraților!“ repeta el întruna.

Weary era și el la fel de neinițiat în ale războiului ca și Billy. Și el venise pe front tot ca înlocuitor — într-o echipă de servanți de tun. Contribuise la trimiterea unui singur obuz aprig — dintr-un tun antitanc de 57 milimetri. Tunul scosese un sunet straşnic, de parcă Atotputernicul Dumnezeu și-ar fi tras în jos fermoarul de la șliț. Din gura lui țîșni o flacără care pîrjoli zăpada și vegetația pe o lungime de zece metri. Flacăra lăsă pe pămînt o săgeată, indicînd nemților cu precizie unde era ascuns tunul. Obuzul nu-și nimeri ținta.

Ținta fusese un tanc Tigru. Acesta își roti botul de 88 milimetri adulmecînd împrejurimile, văzu săgeata de pe pămînt. Trase. Omorî pe toți servanții cu excepția lui Weary. Așa merg lucrurile.

Roland Weary avea doar optsprezece ani și era la capătul unei copilării nefericite, petrecută aproape în întregime în Pittsburgh, Pennsylvania. Nu se bucurase de simpatie la Pittsburgh. Nu fusese simpatizat fiindcă era prost, gras și meschin și, oricît s-ar fi spălat, tot mirosea a slănină rîncedă. Mereu se găsea cîte cineva la Pittsburgh care să vrea să se descotorosească rapid de compania lui.

Pe Weary îl înnebunea lucrul ăsta. Ori de cîte ori i se dădeau papucii, Weary găsea pe cîte cineva și mai antipatic decît el și un timp se afișa peste tot cu acea persoană, simulînd o mare prietenie. Apoi, într-o bună zi, găsea el un pretext să-i tragă individului o mamă de bătaie soră cu moartea.

Se comporta după un adevărat tipar. Relația stabilită de el cu cei pe care pînă la urmă îi bătea măr era ceva dement, dictat de porniri criminale și de alte instincte refulate. Întîi le povestea acestor indivizi despre colecția tatălui său, care includea arme, săbii, instrumente de tortură, picioare de fier și așa mai departe. Tatăl lui Weary, care era instalator, într-adevăr colecționa asemenea obiecte, colecția fiind asigurată pentru suma de patru mii de dolari. Nu era singurul. Aparținea unui mare club ai cărui membri colecționau cu toții obiecte de felul ăsta.

O dată tatăl lui Weary dădu în dar mamei lui Weary o menghină spaniolă în stare de funcționare — ca s-o folosească la bucătărie. Altă dată îi dădu o veioză al cărei postament era o imitație a celebrei Fete de Fier din Nürnberg. Adevărata Fată de Fier fusese un instrument de tor-

tură, un fel de recipient care pe dinafară arăta ca o femeie, iar pe dinăuntru era căptușit cu ținte. Partea din față a femeii se compunea din două uși batante. Idealul era să pui în interior criminalul și apoi să închizi ușile cît mai încet. În dreptul ochilor erau două ținte speciale. Jos se deschidea un orificiu prin care se scurgea sîngele.

Așa merg lucrurile.

Weary îi povestise lui Billy Pilgrim tot ce se putea povesti despre „Fata de Fier", despre orificiul ei și la ce folosea acesta. Îi mai spusese și despre gloanțele dum-dum și despre faptul că tatăl său avea un pistol Derringer care încăpea în buzunarul de la vestă, dar care era în stare să facă într-un om o asemenea gaură, încît „un liliac se putea strecura prin ea fără măcar să-i atingă marginile cu aripile".

O dată Weary, disprețuitor, parie cu Billy că acesta habar n-avea ce era un jgheab pentru scurgerea sîngelui. Billy își dădu cu părerea că ar putea fi vorba de orificiul Fetei de Fier, dar se înșela. Jgheabul pentru scurgerea sîngelui era mica adîncitură de-a lungul lamei de la sabie sau baionetă.

Weary îi descrise lui Billy toate torturile rafinate despre care aflase din cărți, din filme sau de la radio — plus alte torturi tot atît de rafinate inventate de el personal. Una din invenții era să dai drumul unei bormașini dentare în urechea celui torturat. Weary îl întrebă pe Billy care era, după părerea lui, cea mai îngrozitoare formă de execuție. Billy n-avea nici o părere.

Răspunsul corect se dovedi a fi următorul: „Legi buștean un individ și-l lași pe un mușuroi de furnici în deșert — pricepi? Îl pui cu fața în sus, îi ungi frumușel cocoșelul și oușoarele cu miere și-i tai pleoapele ca să-l obligi să privească soarele pînă-și dă duhul." Așa merg lucrurile.

În vreme ce se afla ghemuit în șanț împreună cu Billy și cercetașii, după ce se trăsese asupra lui, Weary îl puse pe Billy să-i cerceteze cu atenție pumnalul pentru lupta corp la corp. Pumnalul nu semăna cu cele din dotarea armatei. Weary îl primise în dar de la tatăl lui. Avea o lamă de douăzeci și cinci de centimetri, triunghiulară în secțiune transversală. Mînerul era un adevărat box; un șir de inele prin care Weary își strecura degetele butucănoase. Și nu niște inele obișnuite, ci erau prevăzute cu o groază de ținte ascuțite.

Weary apropie mînerul de fața lui Billy și, cu un gest tandru, de cruzime reținută, îi atinse obrazul cu țintele. „Ia zi — cum ți-ar plăcea să primești o lovitură cu asta? — zi, zi, zi!" vroia el să știe.

„Nu mi-ar plăcea", răspunse Billy.

„Știi de ce-i lama triunghiulară?"

„Nu."

„Ca să facă o rană care să nu se mai închidă."

„A!"

„Asta face o gaură cu trei laturi. Cînd înfigi într-un individ un cuțit obișnuit, îi faci doar o tăietură. Așa-i? Tăietura se închide una-două. Așa-i?"

„Așa-i."

„Pe dracu! Ce știi tu? Ce naiba vă învață la colegiu?"

„Păi n-am apucat să stau prea mult la colegiu", spuse Billy — ceea ce era adevărat. Făcuse doar șase luni de colegiu și nici măcar nu fusese un colegiu în toată regula. Urmase cursurile serale ale Școlii de Optometrie din Ilium.

„Nu dau doi bani pe nici un colegiu", replică Weary ironic.

Billy ridică din umeri.

„Viața-i mult mai complicată decît se spune în cărți", adăugă Weary. „O să vezi tu."

Ghemuit în șanț, Billy nu răspunse nici de data aceasta, căci nu dorea ca discuția să se prelungească mai mult decît era necesar. Deși la un moment dat îl încercase o ușoară tentație de-a spune că mai știe și el cîte ceva despre răni și sînge. La urma urmelor, aproape în toate zilele copilăriei sale, dimineața și seara, Billy contemplase îndelung torturi și răni cumplite. Pe peretele micului său dormitor din Ilium atîrna un crucifix înspăimîntător. Orice chirurg militar ar fi admirat fidelitatea cu care artistul redase din punct de vedere clinic toate rănile lui Cristos — rănile pricinuite de suliță, de spini, găurile făcute de piroanele de fier. Acest Cristos al lui Billy avusese o moarte oribilă. Era de compătimit.

Așa merg lucrurile.

Billy nu era catolic, deși crescuse cu un crucifix înfiorător atîrnat pe peretele dormitorului. Tatăl lui nu aparținuse nici unei religii. Mama lui cînta la orgă pentru diferite biserici din oraș,

atunci cînd se întîmpla să lipsească organistul. Ori de cîte ori cînta, îl lua și pe Billy cu ea, învățîndu-l și pe el cîte ceva. Ea declara că va opta pentru una din biserici doar atunci cînd se va lămuri care dintre ele are dreptate.

De lămurit nu s-a mai lămurit în vecii vecilor. În schimb, i se trezi o dorință nebună de-a avea și ea un crucifix. Își cumpără unul dintr-o prăvălie cu cadouri din Santa Fé, tocmai în perioada Marii Depresiuni, pe cînd mica lor familie făcea o călătorie în Vest. Ca atîția alți americani, încerca și ea să dea un sens vieții cu ajutorul obiectelor găsite în magazinele de cadouri.

Și de atunci crucifixul stătea instalat în camera lui Billy Pilgrim.

Privindu-și admirativ paturile din lemn de nuc ale puștilor, cei doi cercetași anunțară în șoaptă că e timpul să iasă cu toții din șanț. Trecuseră zece minute și nimeni nu venise să vadă dacă erau sau nu răniți și să-i lichideze. După toate aparențele, cel care trăsese se afla undeva departe și era singur.

Așa că cei patru se tîrîră afară din șanț fără să mai tragă nici un foc de armă. Ca niște mamifere nenorocite ce erau, se furișară într-o pădurice. Apoi se ridicară în picioare și grăbiră pasul. În pădure era frig și întuneric. Pinii se înălțau ca niște șiruri de soldați. Sub ei nu mai creștea nimic. Pămîntul era acoperit cu o pătură de zăpadă neatinsă, groasă de zece centimetri. Americanii n-aveau de ales — lăsau pe zăpadă niște urme la fel de precise ca schemele

explicative dintr-un manual de dans — *un pas, o alunecare, pauză — un pas, o alunecare, pauză.*

„Să-ţi ţii gura! O vorbă să nu scoţi!" îl avertiză Robert Weary pe Billy Pilgrim în timp ce se tîrau afară din şanţ. Weary umbla echipat de luptă pînă-n dinţi. Era un om scund şi îndesat.

Căra cu el toate efectele primite şi toate darurile căpătate de-acasă: cască, fular, căciulă de lînă, mănuşi, flanelă de bumbac, flanelă de lînă, cămaşă de lînă, pulover, veston, manta, indispensabili de bumbac, indispensabili de lînă, pantaloni de lînă, ciorapi de bumbac, ciorapi de lînă, bocanci, mască de gaze, gamelă, set de tacîmuri, trusă de prim-ajutor, pumnal, pătură, cort pentru o persoană, manta de ploaie, o Biblie blindată, o broşură intitulată „Cunoaşte-ţi duşmanul", încă o broşură intitulată „De ce luptăm noi" şi o alta conţinînd expresii nemţeşti transcrise cu ajutorul alfabetului fonetic englezesc, care să-i dea posibilitatea lui Weary să pună în nemţeşte întrebări cum ar fi: „Unde se află Cartierul dumneavoastră General?" şi „Cîte obuziere aveţi?" sau să spună: „Predaţi-vă! Sînteţi într-o situaţie disperată!" Şi aşa mai departe.

Weary avea şi o bucată de lemn de plută, care să-i servească drept pernă în locaşul de tragere. Mai avea şi o trusă profilactică în care se găseau două prezervative groase. „Exclusiv pentru prevenirea unor boli!" Avea şi un fluier pe care nu intenţiona să-l arate nimănui pînă în ziua cînd va fi avansat caporal. În sfîrşit, mai avea şi o poză obscenă cu o femeie şi un ponei. Weary

îl obligase de cîteva ori pe Billy Pilgrim să admire această poză.

Femeia şi poneiul erau pozaţi între două coloane dorice, în faţa unor draperii de catifea cu ciucuri ca nişte ouşoare. Lîngă una din coloane se înălţa un palmier într-un ghiveci. Poza lui Weary era o reproducere a primei fotografii obscene din istoria omenirii. Cuvîntul *fotografie* fusese folosit pentru prima oară în 1839, exact în anul cînd Louis J. M. Daguerre demonstrase Academiei Franceze că orice imagine formată pe o placă metalică argintată, acoperită cu o peliculă subţire de iodură de argint, se poate developa în prezenţa vaporilor de mercur.

După numai doi ani, în 1841, André Le Fèvre, un asistent al lui Daguerre, era arestat în Grădinile Tuileries pentru încercarea de a vinde unui domn o poză cu o femeie şi un ponei. Tot de acolo îşi cumpărase şi Weary poza — din Grădinile Tuileries.

Le Fèvre se strădui să explice că poza reprezintă o operă de artă şi că intenţia lui fusese de a reînvia mitologia greacă. Mărturie, susţinea el, stăteau coloanele dorice şi palmierul.

Întrebat ce anume mit dorise să ilustreze, Le Fèvre răspunse că există sute de mituri ca cel ales de el, în care femeia este o simplă muritoare, iar poneiul, un zeu.

Îl condamnară la şase luni închisoare. Acolo muri de pneumonie. Aşa merg lucrurile.

Billy şi cercetaşii erau costelivi. În schimb Robert Weary avea grăsime de consumat, nu glumă.

Duduia ca un cuptor încins sub toate straturile lui de pînză, stofă și lînă. Avea atîta energie, încît alerga întruna de la Billy la cercetași și înapoi cu niște mesaje idioate, pe care nu le trimitea nimeni și pe care nimeni nu se bucura să le primească. Totodată, fiind atît de activ în comparație cu ceilalți, începu să se închipuie căpetenia lor. De fapt era atît de ocupat și de înfofolit, încît n-avea nici cea mai mică senzație de pericol. Imaginea sa despre lumea înconjurătoare se limita la ce putea el să vadă prin crăpătura îngustă dintre marginea căștii militare și fularul de acasă, care îi ascundea fața de bebeluș de la rădăcina nasului pînă jos, sub bărbie. Se simțea așa de bine la cald, încît putea chiar să-și închipuie că se afla în siguranță la el acasă, după ce supraviețuise războiului și că tocmai le povestea părinților și surorii lui o întîmplare reală din timpul războiului — cînd de fapt această întîmplare reală era încă în plină desfășurare.

În versiunea lui Weary, această întîmplare reală din timpul războiului suna cam așa: Nemții au pornit un atac mare, iar Weary și camarazii lui din echipa de servanți s-au luptat cu înverșunare, pînă cînd au murit cu toții în afară de Weary. Așa merg lucrurile. După care Weary s-a întîlnit cu doi cercetași, imediat au devenit toți trei prieteni la cataramă și au hotărît să-și croiască drum înapoi spre propriile linii. Intenționau să meargă cît mai repede și să nu se predea nici în ruptul capului. Și-au strîns mîinile cu toții și s-au autointitulat „Cei trei mușchetari".

Numai că un blestemat de student, un puști așa de jigărit că nici n-ar fi avut ce căuta în armată, i-a rugat să-l ia și pe el. N-avea nici măcar o pușcă sau un cuțit. N-avea nici măcar o cască sau o șapcă pe cap. Nici să umble ca lumea nu putea — șchiopăta, exasperîndu-i pe toți și deconspirîndu-le poziția. Era ceva jalnic! Cei trei mușchetari l-au împins, l-au cărat și l-au tîrît după ei pe nepricopsitul de student tot drumul, pînă cînd au ajuns la liniile lor, continua povestirea Weary. Și astfel i-au salvat nenorocitului pielea!

În viața reală, Weary tocmai se reîntorcea pe propriile lui urme, încercînd să afle ce se întîmplase cu Billy. Le spusese cercetașilor să-l aștepte pînă avea să se ducă să-l aducă pe prăpăditul de student. Acum trecea pe sub o creangă joasă. Creanga îl lovi în vîrful căștii făcînd *clonc!* Weary nu auzi nimic. Undeva începu să latre un dulău. Weary nu auzi nimic nici de data asta. Povestea lui cu războiul tocmai ajunsese într-un punct palpitant. Se făcea că un ofițer îi felicita pe cei trei mușchetari, promițîndu-le că-i va propune pentru decorare cu „Steaua de bronz".

„Vă mai pot ajuta cu ceva?" îi întrebă ofițerul.

„Da, să trăiți!" răspunse unul din cercetași. „Am dori să rămînem împreună tot restul războiului. Puteți face ceva pentru ca nimeni să nu-i despartă vreodată pe cei trei mușchetari?"

Billy Pilgrim rămăsese în pădure. Stătea proptit de un copac, cu ochii închiși. Capul îi era dat pe spate și nările îi fremătau. Semăna cu un poet în mijlocul Partenonului.

Asta se întîmpla exact cînd Billy se desprindea pentru prima oară din strînsoarea timpului. Atenția începu să-i lunece vertiginos de-a lungul întregului arc al vieții, trecînd în moarte, adică într-o lumină violetă. Acolo nu mai era nimeni și nimic. Doar lumina violetă — și un bîzîit.

Iar apoi Billy se întoarse din nou la viață, lunecînd lin, tot înapoi, pînă la faza dinaintea nașterii, care era o lumină roșie și niște sunete ca cele emise de un lichid efervescent. Și de aici, Billy lunecă din nou în viață și se opri. Acum, băiețel mic fiind, făcea duș împreună cu tatăl său la Clubul tinerilor creștini din Ilium. Vedea corpul păros al tatălui, în nări simțea mirosul de clor din bazinul de înot de alături, auzea zgomotul făcut de scîndura trambulinei.

Micuțul Billy era îngrozit, căci tatăl său îi spusese că îl va învăța să înoate după metoda „ori înoți, ori te duci la fund". Tatăl lui urma să-l arunce pe Billy unde era apa mai adîncă, iar Billy trebuia să facă bine și să înoate.

A fost ca la execuție. În timp ce tatăl său îl ducea de la dușuri spre bazin, Billy se simțea ca paralizat. Ținea ochii închiși. Cînd i-a deschis, s-a trezit pe fundul bazinului și de pretutindeni răsuna o muzică minunată. Își pierdu cunoștința, dar muzica tot o mai auzea. Simți vag că cineva încerca să-l salveze. Lui Billy îi displăcu lucrul acesta.

De acolo călători mai departe în timp, ajungînd la anul 1965. Avea patruzeci și unu de ani și tocmai își vizita mama bătrînă și bolnavă, la Pine Knoll, un azil pentru bătrîni, unde o adusese

cu o lună înainte. Bătrîna făcuse pneumonie și nu mai erau speranțe să trăiască. Totuși a mai trăit, și încă mulți ani.

Vocea îi era stinsă de tot, drept care, ca s-o audă, Billy își lipi urechea dreaptă de buzele ei ca pergamentul. Era clar că dorea să-i spună ceva important.

„Cum... ?" începu ea și se opri. Era prea istovită. Spera că n-o să mai fie nevoită să rostească restul propoziției, că o va termina Billy în locul ei.

Dar Billy n-avea cum să bănuiască ce-i trecea ei prin minte.

„*Ce* cum, mamă ?" șopti el.

Ea înghiți în gol cu multă greutate, lăsă să-i picure cîteva lacrimi. Apoi își adună toate forțele din corpul ei împuținat, chiar și din vîrfurile degetelor de la mîini și de la picioare. Și în cele din urmă acumulă suficientă energie ca să rostească în șoaptă această propoziție inteligibilă :

„Cum am ajuns așa *bătrînă* ?"

Bătrîna mamă a lui Billy își pierdu cunoștința și atunci o infirmieră drăguță îl conduse pe Billy afară din rezervă. Exact cînd Billy ajunse în coridor, văzu cum prin fața lui e transportat sub un cearșaf cadavrul unui bătrîn. În tinerețe omul fusese un celebru maratonist. Așa merg lucrurile. Toate acestea se petrecuseră înainte ca Billy să-și fi spart capul în accidentul de avion ; și pentru că veni vorba, înainte de-a începe să trîmbițeze atîtea și atîtea despre farfurii zburătoare și călătorii în timp.

Billy se afla acum într-o sală de așteptare. Nu rămăsese încă văduv. Deodată simți ceva tare sub perna umflată de pe scaunul său. Scotoci cu mîna și descoperi o carte : *Executarea soldatului Slovick* de William Bradford Huie. Cartea era o relatare veridică a împușcării de către un pluton de execuție american a soldatului Eddie D. Slovick, nr. 36896415, singurul soldat american executat pentru lașitate de la războiul civil încoace. Așa merg lucrurile.

Billy citi concluziile unui procuror militar care revizuise cazul lui Slovick și care conchidea astfel : *Slovick a sfidat autoritatea guvernului și de răspunsul hotărît dat faptei sale depinde menținerea pe viitor a disciplinei. Dacă e vorba ca pedeapsa cu moartea pentru dezertare să se impună vreodată, în cazul de față ea trebuie să se impună nu ca măsură represivă sau ca un fel de răsplată, ci pentru a menține acea disciplină fără de care o armată nu-și poate înfrînge dușmanul. În cazul în speță nu s-au făcut recomandări pentru clemență și nici în prezent nu se fac asemenea recomandări.* Așa merg lucrurile.

Billy închise ochii în 1965 și călători în timp pînă în anul 1958. Era la un banchet dat în cinstea unei echipe de juniori din care făcea parte și fiul său, Robert. Antrenorul, care nu fusese nicicînd căsătorit, ținea o cuvîntare. Omul se îneca de emoție. „Pe cinstea mea", zicea el, „m-aș simți onorat și numai să car *apă* pentru băieții ăștia minunați."

Billy închise ochii în 1958 și călători în timp pînă în 1961. Era noaptea de revelion și Billy se îmbătase îngrozitor la o petrecere unde toți invitații se ocupau cu optometria sau erau căsătoriți cu persoane care se ocupau cu optometria.

De obicei Billy nu se întrecea cu băutul, deoarece în timpul războiului își nenorocise stomacul, dar de data aceasta nu încape îndoială că întrecuse măsura și pentru prima și ultima oară îi era necredincios soției sale, Valencia. Nu se știe prin ce mijloace reușise s-o convingă pe una din invitate să vină cu el în spălătorie și apoi să se așeze pe uscătorul de rufe care mergea. Femeia băuse și ea foare mult și-l ajută pe Billy să-i scoată centura. „Ce ziceai că vrei să-mi spui ?" întrebă ea.

„N-are importanță", răspunse Billy. El chiar credea că toată treaba n-avea nici o importanță. Nu-și putea aminti numele femeii.

„Cum de ți se spune Billy și nu William ?"

„Din motive publicitare", preciză Billy. Era perfect adevărat. Socrul lui, proprietarul Școlii de optometrie din Ilium, cel care-l lansase pe Billy în meserie, era un geniu în felul lui. El își sfătuise ginerele să încurajeze lumea să-i zică Billy — ca fiind un nume care se fixează ușor în memorie. Totodată acest nume îl investea parcă pe Billy cu un fel de puteri magice, de vreme ce printre cei numiți astfel era singurul adult. În același timp numele de Billy îi făcea pe oameni să se gîndească la Billy ca la un prieten.

La un moment dat se petrecu o scenă oribilă : toată lumea își exprima dezgustul pentru Billy și

respectiva femeie, iar Billy se trezi în propria lui maşină, încercînd să găsească volanul.

Acum pentru el cel mai important lucru era să găsească volanul. Mai întîi Billy se apucă să-şi rotească braţele ca o moară de vînt, sperînd să aibă norocul să dea peste el. Cînd văzu că nu obţine nici un rezultat, o porni metodic, căutînd să procedeze în aşa fel, încît volanul să nu-i mai scape. Se propti bine de uşa din stînga şi începu să cerceteze centimetru cu centimetru porţiunea din faţa lui. Nereuşind să găsească volanul, se deplasă cam cu cincisprezece centimetri mai la dreapta şi îşi reluă căutările. În mod surprinzător se trezi pînă la urmă proptit de uşa din dreapta, fără să fi depistat totuşi volanul. De unde trase concluzia că cineva îl furase. Această constatare îl înfurie teribil.

De fapt se aşezase pe bancheta din spate a maşinii, ceea ce explica de ce nu reuşea să-şi găsească volanul.

În clipa asta cineva îl zgîlţîia pe Billy ca să-l dezmeticească. Billy se mai simţea încă beat şi furios din cauza volanului. Se trezise din nou în cel de-al doilea război mondial, în spatele liniilor germane. Persoana care îl zgîlţîia era Roland Weary. Weary îl apucă zdravăn pe Billy de veston cu amîndouă mîinile. Îl izbi de copac, apoi îl trase înapoi şi-i făcu vînt în direcţia în care ar fi trebuit s-o ia din proprie iniţiativă.

Billy se opri, clătină din cap. „Du-te singur", zise el.

„Ce ?"

„Mergeţi fără mine. Mă descurc şi singur."

„Ce faci ?"

„Mă descurc şi singur."

„Pe crucea mea că nu-mi face nici o plăcere să văd pe cineva cotonogit", îl ameninţă Weary prin cele cinci straturi de lînă de acasă. Billy nu văzuse niciodată faţa lui Weary. Odată încercase să şi-o imagineze ; şi-o imaginase ca pe-o broască rîioasă într-un acvariu.

Vreo patru sute de metri Weary îl ţinu pe Billy numai în şuturi şi în ghionturi. Cercetaşii aşteptau între malurile unui pîrîu îngheţat. Ei auziseră dulăul. Mai auziseră şi nişte oameni care se strigau de la distanţă — ca vînătorii atunci cînd reuşesc să dea de urma vînatului.

Malurile pîrîului erau destul de înalte pentru a le permite cercetaşilor să stea în picioare fără a fi văzuţi. Billy coborî malul bălăbănindu-se caraghios. După el venea Weary înfierbîntat, zornăind şi zbîrnîind :

„L-am adus, fraţilor !" spuse Weary. „I s-a urît cu viaţa, dar tot n-o să-l lăsăm noi să moară. Cînd o să se vadă scăpat, să mă bată Dumnezeu dacă n-o să-şi datoreze viaţa celor trei muşchetari."

Acolo, în albia rîului, Billy Pilgrim crezu că el, Billy Pilgrim, se transforma lin într-un fel de abur. Numai de l-ar lăsa puţin în pace, gîndea el, n-ar mai pricinui nimănui nici un fel de necazuri. S-ar transforma într-un abur şi ar pluti printre vîrfurile copacilor.

Undeva, dulăul începu din nou să latre. Datorită spaimei, ecourilor şi tăcerilor hibernale, vocea cîinelui răsuna ca un uriaş gong de bronz.

Roland Weary, în vîrstă de optsprezece ani, se strecură între cei doi cercetaşi, cuprinzîndu-i pe

amîndoi pe după umeri cu brațele lui greoaie. „Și acum ce-o să mai facă cei trei mușchetari ?" întrebă el.

Billy Pilgrim avea o halucinație încîntătoare. Se făcea că poartă niște ciorapi albi, uscați, moi și călduroși și că lunecă pe parchetul unei săli de bal. Îl aplaudau mii de oameni. Nu era vorba de o călătorie în timp. Scena aceasta nu se întîmplase și nu se va întîmpla nicicînd. Era țicneala unui tînăr aflat în ghearele morții cu pantofii plini de zăpadă.

Unul din cercetași își întoarse capul și trimise un scuipat printre dinți. Celălalt făcu la fel. Amîndoi studiau efectele infinitezimale ale scuipatului asupra zăpezii și a istoriei. Erau niște oameni plăcuți, mărunței de statură. Mai fuseseră de multe ori pînă atunci în spatele liniilor germane — descurcîndu-se ca niște vietăți ale pădurii, trăind de la o clipă la alta în prezența utilă a spaimei, judecînd fără creier, doar cu măduva spinării.

Acum tocmai reușiseră să scape de brațele tandre ale lui Weary. Îl sfătuiră pe Weary că el și Billy ar face mai bine să găsească pe cineva căruia să i se predea. Cercetașii nu mai aveau de gînd să-i aștepte.

Și îi abandonară pe Weary și pe Billy în albia pîrîului.

Billy Pilgrim continua să patineze în ciorapi pe parchetul sălii de bal, executînd tot felul de figuri considerate de majoritatea oamenilor imposibile. Ovațiile nu pregetaseră, dar tonul lor se schimba pe măsură ce halucinația făcea loc călătoriei în timp.

Billy încetă să mai patineze și se trezi într-un restaurant chinezesc din orașul Ilium, New York, la începutul unei după-amiezi de toamnă a anului 1957. Îl sărbătoreau membrii clubului „Lions". Fusese ales președinte al clubului și trebuia să le adreseze cîteva cuvinte. Era înțepenit de groază, credea că se comisese o eroare teribilă. Toți oamenii aceia serioși, prosperi, adunați acolo vor descoperi acum că își dăduseră voturile unui caraghios și unui neisprăvit. Îi vor auzi cu toții vocea pițigăiată, cea pe care o avusese în timpul războiului. Înghiți în sec. Știa că laringele lui nu era decît un biet fluieraș tăiat dintr-o crenguță de salcie. Și ce era mai rău — n-avea nimic de spus. În jurul lui toți amuțiră. Toate fețele străluceau trandafirii și zîmbitoare.

Billy deschise gura și din ea ieși pe dată un sunet cu rezonanțe adînci. Vocea lui se transformase într-un instrument miraculos. Începu cu niște glume care stîrniră aplauze furtunoase. Deveni serioasă, relată din nou o serie de glume și sfîrși pe o notă de umilință. Explicația miracolului era simplă : Billy frecventase un curs de oratorie.

Și, în clipa următoare, el se găsea din nou în albia pîrîului înghețat. Roland Weary se pregătea să-l snopească în bătaie.

Weary era plin de o mînie tragică. Din nou cineva se descotorosise de el. Își îndesă pistolul în toc. Își băgă pumnalul în teacă — cel cu lama triunghiulară și cu adînciturile prin care se scurgea sîngele de pe cele trei fețe. Și apoi îl zgîlțîi pe

Billy atît de tare, încît se auzea cum îi zdrăngăne scheletul și îl izbi de mal.

Weary lătra răstit și scheuna jalnic prin straturile de lînă de acasă. Vorbea fără șir despre sacrificiile pe care le făcuse pentru Billy. Insista asupra cucerniciei și eroismului celor trei mușchetari, descria în nuanțele cele mai înflăcărate și strălucitoare virtutea și generozitatea lor, gloria nepieritoare pe care și-o dobîndiseră și marile servicii aduse Creștinătății.

Numai Billy era de vină că acest brav grup de viteji nu mai exista, simțea Weary, și Billy avea să plătească. Weary îi trase un pumn zdravăn în falcă, proiectîndu-l de lîngă mal tocmai pe stratul de zăpadă care acoperea pîrîul înghețat. Billy căzu pe gheață în patru labe, iar Weary începu să-l lovească cu bocancii în coaste, răsturnîndu-l pe-o parte. Billy încercă să se strîngă ghem.

„Nici n-ar trebui *să fii* în armată", strigă Weary.

Billy scotea niște sunete involuntare, convulsionate, care semănau foarte bine cu un rîs înfundat.

„Ți se pare caraghios, nu-i așa ?" îl întrebă Weary. Apoi trecu la spatele lui Billy. Vestonul, cămașa și maioul acestuia se ridicaseră pînă la umeri din cauza maltratării la care fuseseră supuse și prin urmare spinarea rămăsese complet goală. Acolo, la numai cîțiva centimetri de vîrfurile bocancilor lui Weary, se profilau jalnice vertebrele lui Billy.

Luîndu-și o oarecare distanță, Weary se pregătea să trimită cu bocancul drept o lovitură directă în șira spinării, în tubul prin care treceau atîtea circuite importante din organismul lui Billy. Weary intenționa să sfarme tubul acela.

Dar în aceeași clipă observă că are și spectatori. Cinci soldați germani și un cîine polițist în lesă urmăreau ce se petrecea jos în albia pîrîului. Ochii albaștri ai soldaților, plini de o curiozitate tulbure, tipică civililor, se întrebau nedumeriți de ce oare un american încerca să omoare un alt american la o distanță așa de mare de patria lor și de ce rîdea victima.

Trei

Nemţii şi cîinele erau angajaţi într-o operaţiune militară a cărei simplă denumire oferă o definiţie amuzantă — o activitate umană descrisă doar rareori în detaliu, dar care atunci cînd e menţionată ca ştire sau ca amănunt în paginile istoriei provoacă celor pasionaţi de războaie un gen de satisfacţie asemănătoare cu starea imediat următoare consumării unei dorinţe fizice. În închipuirea acestor entuziaşti ea reprezintă senzaţia divină de „curăţirea terenului de inamici".

Dulăul, al cărui lătrat răsunase atît de fioros din depărtările hibernale era un cîine ciobănesc german, de fapt o căţea. Tremura toată cu coada între picioare. Căţeaua fusese împrumutată pentru dimineaţa aceea de la un ţăran. Pînă atunci nu mai văzuse un cîmp de luptă. Nu avea nici cea mai vagă idee despre jocul la care lua parte. Se numea „Prinţesa".

Doi dintre nemţi erau nişte băieţandri cărora de-abia le mijiseră tuleiele. Lîngă ei stăteau doi hodorogi bătrîni — nişte găgăuţe cu gurile ştirbe căscate nătîng. Făceau parte din trupele neregulate şi erau echipaţi şi înarmaţi la nimereală cu gioarse luate de pe la soldaţii adevăraţi care de-abia îşi dăduseră duhul. Aşa merg lucrurile. Erau cu toţii

ţărani din nişte ţinuturi nu prea îndepărtate, aflate chiar dincolo de graniţa germană.

Comandantul lor era un caporal între două vîrste — cu ochii roşii, uscăţiv, înăsprit ca o vită care trage la jug, sătul de-atîta război. Fusese rănit de patru ori — cîrpit la loc şi trimis din nou pe front. Era un soldat foarte bun — pe punctul de-a depune armele, dornic să găsească pe cineva căruia să i se predea. Picioarele lui strîmbe se lăfăiau în nişte cizme aurii de cavalerist, luate pe frontul rusesc de la un colonel ungur mort. Aşa merg lucrurile.

Cizmele acelea erau aproape singura lui avere. Îi ţineau pînă şi loc de casă. O anecdotă : Într-o zi, pe cînd un recrut îl urmărea cum îşi curăţa şi îşi lustruia cizmele aurii, caporalul ridică una în sus şi arătînd-o recrutului îi spuse : „Dacă te uiţi atent în luciul ei, o să-i vezi pe Adam şi Eva".

Billy Pilgrim nu auzise anecdota asta. Dar, cum zăcea acolo pe gheaţa întunecată, Billy îşi aţinti privirea pe lustrul cizmelor caporalului şi în străfundurile aurii îi zări pe Adam şi pe Eva, amîndoi goi-goluţi. Arătau atît de nevinovaţi, de vulnerabili, de dornici să se poarte cum se cuvine ! Billy Pilgrim simţi pentru ei o mare dragoste.

Lîngă cizmele aurii se vedeau nişte picioare înfofolite în cîrpe, legate cu fîşii de pînză înfăşurate cruciş, încălţate cu nişte saboţi de lemn. Billy îşi ridică privirile pînă la faţa posesorului saboţilor. Era o faţă de înger blond, faţa unui băiat de cincisprezece ani.

Băiatul era frumos ca Eva.

Acest băiat încîntător, divinul androgin, îl ajută pe Billy să se ridice în picioare, iar ceilalți veniră să-l scuture de zăpadă, după care îl controlară dacă n-avea arme. N-avea de nici unele. Obiectul cel mai primejdios găsit asupra lui era un capăt de creion de vreo cinci centimetri.

Din depărtare se auziră trei focuri nevinovate de armă. Erau de proveniență germană. Tocmai fuseseră împușcați cei doi cercetași care îi abandonaseră pe Billy și pe Weary. Se așezaseră la pîndă, dar fuseseră descoperiți și împușcați pe la spate. Acum se stingeau în zăpadă, fără să simtă nimic, împrumutînd zăpezii culoarea șerbetului de zmeură. Așa merg lucrurile. Prin urmare, Roland Weary rămînea ultimul dintre cei trei mușchetari.

Iar Weary, îngrozit, cu ochii cît cepele, vedea cum i se iau toate armele. Caporalul dădu pistolul luat de la Weary băiatului cu fața de înger. Se minună de crîncenul pumnal și spuse în nemțește că fără îndoială lui Weary i-ar fi plăcut să folosească acest pumnal împotriva lui, să-i sfîșie fața cu țintele de la prăsele, să-i înfigă tăișul în burtă sau în beregată. Caporalul nu vorbea englezește, iar Billy și Weary nu înțelegeau o iotă nemțește.

„Văd că ai o groază de jucării, care mai de care", îi zise lui Weary caporalul, oferind pumnalul unuia dintre cei doi bătrîni. „Nu-i așa că-i ceva frumos ?"

Apoi repezindu-se la Weary îi deschise dintr-o smucitură mantaua și vestonul. Nasturii de alamă săreau care-ncotro ca grăunțele de porumb puse la copt. Caporalul își vîrî mîna în sînul lui Weary, de parcă ar fi vrut să-i smulgă din piept inima

care-i bătea puternic, dar în locul ei scoase la iveală Biblia blindată a lui Weary.

O Biblie blindată este o Biblie atît de mică, încît orice soldat și-o poate pune în buzunarul de la piept, peste inimă. Coperțile ei sînt de oțel.

În buzunarul din spate al pantalonilor lui Weary, caporalul găsi poza deocheată cu femeia și poneiul. „Ce ponei norocos !" exclamă el. „Așa-i ? N-ai vrea să fii tu în locul lui ?" Și întinse poza celuilalt bătrîn. „Captură de război ! Ia-o, a ta e, norocosule !"

Apoi îl puse pe Weary să se așeze în zăpadă și îi scoase bocancii, pe care îi dădu băiatului cu chip de înger. Lui Weary îi dădu în schimb saboții băiatului. Prin urmare, acum nici Weary și nici Billy nu aveau o încălțăminte militară onorabilă, fiind nevoiți să meargă kilometri întregi, Weary bocănind într-una cu saboții, iar Billy șchiopătînd și ciocnindu-se din cînd în cînd de Weary.

„Pardon", spunea atunci Billy, sau „Scuză-mă".

În cele din urmă ajunseră la o casă de piatră situată la o bifurcație a drumului. Aici se afla punctul unde erau strînși prizonierii de război. Billy și Weary se treziră într-o încăpere unde era căldură și fum. În vatră sfîrîia și pocnea un foc strașnic. Drept combustibil se foloseau diverse piese de mobilier. În încăpere se mai găseau vreo douăzeci de americani așezați pe podea, sprijiniți cu spinările de perete, cu privirile ațintite asupra flăcărilor — cugetînd cu toții la lucruri importante, adică la nimic.

Nimeni nu scotea o vorbă. Nimeni n-avea de povestit nimic interesant despre război.

Billy şi Weary îşi găsiră şi ei nişte locuri, iar Billy adormi cu capul pe umărul unui căpitan tăcut. Căpitanul era preot militar. Rabin. Fusese împuşcat în mînă.

Billy îşi continua călătoria în timp, deschise ochii, se trezi privind ţintă în ochii de sticlă ai unei bufniţe mecanice, verzi ca jadul. Bufniţa atîrna cu capul în jos de o vergea de oţel inoxidabil. Această bufniţă era de fapt optometrul folosit de Billy în cabinetul său din Ilium. Optometrul este un instrument cu care se măsoară erorile de refracţie ale ochilor — pentru a se putea prescrie lentile de corecţie.

Billy tocmai adormise examinînd o pacientă aşezată pe un scaun de cealaltă parte a bufniţei. Mai adormise el şi în alte dăţi. La început fusese ceva amuzant, acum însă Billy începea să se neliniştească. Îl neliniştea în general ce se petrecea în creierul lui. Încercă să-şi aducă aminte cîţi ani are. Degeaba ! Încercă să-şi amintească în ce an era. Nici asta nu-şi amintea.

„Domnule doctor !" se strădui pacienta să-i capteze atenţia.

„Hîm ?" mormăi el.

„Sînteţi aşa de tăcut."

„Scuzaţi-mă."

„Bolboroseaţi ceva întruna — şi deodată aţi devenit aşa de tăcut."

„Îhî !"

„Am ceva chiar aşa de grav ?"

„Cum adică grav ?"

„Vreo boală de ochi ?"

„Nu, nicidecum", o linişti Billy, care ar fi vrut să mai moţăie puţin. „N-aveţi nimic la ochi. Vă trebuiesc doar nişte ochelari pentru citit." Apoi o sfătui să se ducă în încăperea de vizavi să-şi aleagă o pereche de rame din gama lor largă de modele.

După ce femeia ieşi din cabinet, Billy trase draperiile, dar tot nu se lămuri ce se petrecea afară. În calea privirilor lui mai stătea jaluzeaua, pe care o ridică cu zgomot. Razele soarelui năvăliră în încăpere. Afară erau parcate mii de automobile, strălucind pe asfaltul care se întindea ca apele negre ale unui lac imens. Cabinetul şi atelierul lui Billy erau situate într-un mare complex comercial de la marginea oraşului.

Chiar în faţa ferestrei, Billy dădu cu ochii de propria lui maşină, un Cadillac El Dorado, Coupe de Ville. Citi etichetele lipite pe bara de protecţie : „Vizitaţi cheile rîului Ausable" — scria pe una din ele. „Daţi ajutor poliţiei din cartierul dumneavoastră" — te îndemna o alta. Şi mai era încă una pe care scria „Să fie pus sub acuzare Earl Warren !" Etichetele cu poliţia şi cu Earl Warren fuseseră primite în dar de la socrul lui Billy, membru al Societăţii John Birch. Anul înscris pe placa de înmatriculare a maşinii era 1967, ceea ce însemna că Billy Pilgrim avea patruzeci şi patru de ani. Întrebarea pe care tocmai şi-o punea era „Cînd naiba au trecut toţi anii ăştia ?"

Billy îşi îndreptă atenţia asupra biroului său, pe care se afla *Revista de optometrie*. Revista era

deschisă la un editorial pe care Billy începu să-l citească, mişcînd uşor din buze.

Pentru viitorii cincizeci de ani, soarta optometriştilor europeni va depinde de ceea ce se va întîmpla în 1968! citi Billy. *Cu acest avertisment, Jean Thiriart, secretar al Sindicatului naţional al opticienilor din Belgia, reclamă înfiinţarea unei „Asociaţii europene de optometrie". Cele două alternative, declară el, vor fi obţinerea unui statut profesional sau, pînă în 1971, scăderea rolului optometriştilor.*

Billy Pilgrim încercă din răsputeri să se implice şi el în toate acestea.

O sirenă a început să urle, mai să-l scoată din minţi. Billy se aştepta în orice clipă la un al treilea război mondial. Sirena nu făcea altceva decît să anunţe amiaza. Era instalată sub cupola de pe acoperişul clădirii pompierilor, de cealaltă parte a străzii.

Billy închise ochii. Cînd îi deschise, se trezi din nou pe vremea celui de-al doilea război mondial. Îşi odihnea capul pe umărul unui rabin rănit. Un neamţ îl lovea cu bocancii, urlînd la el să se scoale şi s-o ia din loc.

Americanii, printre care şi Billy, se aliniară afară într-un şir jalnic.

Era de faţă şi un fotoreporter, un corespondent german de presă, cu un aparat Leica. El fotografie picioarele lui Billy şi ale lui Roland Weary. Două zile mai tîrziu poza apărea în toate ziarele şi revistele, drept mărturie încurajatoare a faptului că, în ciuda reputaţiei sale, în numeroase cazuri armata americană era echipată lamentabil.

Cu toate acestea fotoreporterul vroia ceva şi mai convingător — o capturare pe viu. Prin urmare, paznicii se apucară să regizeze o asemenea scenă. Îl aruncară pe Billy în nişte tufe, iar cînd Billy ieşi de acolo cu faţa luminată de o bunăvoinţă nătîngă, îl ameninţară cu automatele ca şi cum atunci l-ar fi luat prizonier.

Surîsul lui Billy pe cînd ieşea din tufişuri era cel puţin tot atît de unic ca şi al Mona Lisei, căci în acelaşi timp el se afla pe propriile-i picioare în Germania anului 1944 şi îşi conducea Cadillacul în 1967. Germania se pierdu în ceaţă şi anul 1967 deveni clar şi luminos, detaşîndu-se distinct din amestecul altor epoci. Acum Billy se găsea în drum spre dejunul oficial oferit de clubul „Lions". Era un august torid, dar maşina avea aer condiţionat. Billy se văzu nevoit să oprească la un stop, chiar în mijlocul ghetoului negrilor din Ilium. Locuitorii de aici ajunseseră să-şi urască pînă într-atît cartierul, încît cu o lună în urmă dăduseră foc la o mare parte din case. Oamenii aceştia n-aveau nimic altceva şi totuşi distruseseră şi puţinul pe care îl aveau. Ghetoul îi amintea lui Billy de unele oraşe văzute în timpul războiului. Bordurile şi trotuarele erau surpate pe mai multe porţiuni, indicînd locurile pe unde trecuseră tancurile şi autoblindatele cu şenile ale Gărzii Naţionale.

„Frate de sînge" scria cu vopsea roz pe zidul unei băcănii în ruine.

Cineva ciocăni în parbrizul maşinii lui Billy. Era un negru. Omul vroia să-i spună ceva. Stopul

tocmai își schimbă culoarea. Billy făcu lucrul cel mai simplu cu putință. Apăsă pe accelerator și o porni mai departe.

Acum Billy străbătea o zonă și mai devastată. Ceva care arăta ca Dresda după bombardament — ca suprafața lunii. Casa unde copilărise Billy fusese cîndva prin aceste locuri, rămase acum pustii. Iată ce înseamnă reînnoire urbanistică ! În curînd aici se vor ridica noul centru administrativ al orașului Ilium, un pavilion al artelor alături de o lagună a păcii și blocuri înalte de locuit.

Billy Pilgrim n-avea nimic împotrivă.

În ziua aceea vorbitorul de la întrunirea membrilor clubului era un maior de infanterie marină. El demonstră că pentru americani nu exista altă alternativă decît să continue lupta în Vietnam pînă la victoria finală sau pînă cînd unii își vor da seama că nu pot impune modul lor de viață în niște țări slabe. Maiorul fusese de două ori în Vietnam cu misiuni speciale, și povesti despre o mulțime de lucruri minunate, dar și despre o mulțime de lucruri groaznice văzute de el acolo. Personal, se pronunța în favoarea escaladării războiului, a bombardării Vietnamului de Nord pînă cînd, dacă nu-și vor înțelege propriul interes, li se va oferi vietnamezilor o nouă epocă de piatră.

Billy nu simțea nici o nevoie să protesteze împotriva bombardării Vietnamului de Nord, nu îl cutremurau hidoșeniile provocate de bombardamente, pe care el însuși le văzuse. Se mulțumea

pur și simplu să ia masa cu membrii clubului „Lions“, al cărui președinte fusese pînă nu demult.

Billy agățase pe unul din pereții cabinetului său textul înrămat al unei rugăciuni, care exprima metoda sa de supraviețuire, în ciuda faptului că el unul nu punea mare preț pe viață. O mulțime de pacienți care văzuseră textul în cabinetul lui Billy îi mărturisiseră că și *pe ei* cele scrise acolo îi ajutaseră să nu se dea bătuți. Și iată ce scria acolo :

SĂ-MI DEA DOMNUL PUTEREA
DE-A ACCEPTA CE NU
POT SCHIMBA, CURAJUL
DE-A SCHIMBA CE POT
ȘI ÎNȚELEPCIUNEA
DE-A PRICEPE
CE POT ȘI CE NU

Printre lucrurile pe care Billy Pilgram nu le putea schimba se numărau trecutul, prezentul și viitorul.

În clipa aceasta Billy era prezentat maiorului de marină. Persoana care făcea prezentările îi explica maiorului că Billy era veteran de război și că avea și un fiu sergent, la Bretelele Verzi — în Vietnam.

Maiorul împărtăși lui Billy convingerea sa că Beretele Verzi făceau o treabă nemaipomenită și că Billy trebuia să fie mîndru de fiul lui.

„*Sînt.* Cum să nu fiu ? !“ exclamă Billy Pilgrim.

După dejun Billy plecă acasă să tragă un pui de somn. Doctorul îi prescrisese o scurtă odihnă obligatorie în fiecare după-amiază, sperînd că în felul acesta va ameliora o tulburare care-l supăra pe Billy : din cînd în cînd, fără vreun motiv aparent, Billy Pilgrim începea să plîngă. Nimeni nu-l surprinsese într-un asemenea moment. Doar doctorul știa. Nu plîngea cu zgomot și nici risipă de lacrimi nu făcea.

Billy deținea în Ilium o casă minunată în stil georgian. Ajunsese bogat ca legendarul Cresus, cum nu se gîndise el s-ajungă nici în vecii vecilor. La firma lui din marele complex comercial avea angajați în prezent încă cinci optometriști și realiza un profit net anual de peste șaizeci de mii de dolari. În plus, deținea a cincea parte din acțiunile investite în noul complex turistic Holiday Inn de pe drumul național 54 și jumătate din cîștigurile aduse de cele trei chioșcuri de răcoritoare „Tastee-Freeze". „Tastee-Freeze" era un fel de șarlotă congelată. Produsul oferea toate deliciile înghețatei, fără însă a fi atît de tare și îngrozitor de rece.

Casa lui Billy era pustie. Barbara se pregătea de nuntă, și ea împreună cu mama ei plecaseră în oraș să aleagă niște servicii de tacîmuri și de pahare. Un bilet lăsat pe masa din bucătărie dădea toate informațiile în acest sens. Servitoare nu aveau. Nimeni nu mai era interesat să facă o carieră din muncile casnice. Nici cîine nu aveau.

Mai demult avuseseră un cîine cu numele de Spot, dar murise. Așa merg lucrurile. Billy fusese foarte atașat de Spot și Spot de el.

Billy urcă scara mochetată și intră în dormitorul lui și al soției. Camera avea tapet înflorat. Patul dublu era străjuit de două noptiere, iar pe una din ele stătea un radio cu ceas electric. Tot pe noptieră se aflau și niște butoane pentru reglarea temperaturii păturii electrice, precum și un întrerupător cu care se punea în funcțiune un vibrator slab, fixat de arcurile de la saltea. Marca vibratorului era „Degetele Magice". Și vibratorul fusese tot ideea doctorului.

Billy își scoase ochelarii cu lentile trifocale, haina, cravata și pantofii, trase jaluzelele și draperiile și se întinse direct pe cuvertură. Dar somnul întîrzia să vină. În schimb îi veniră lacrimile. Se prelingeau încet pe obraji. Billy dădu drumul la „Degetele Magice" și continuă să plîngă în legănarea lor.

Soneria de la intrare începu să sune. Billy se dădu jos din pat și se uită pe fereastră să vadă cine era jos la ușă. Văzu un invalid supus unor adevărate spasme în spațiu, tot așa cum Billy Pilgrim era supus unor spasme în timp. Convulsiile făceau ca omul să-și miște corpul într-un fel de dans neîntrerupt și să-și schimbe mereu expresia feței, ca și cum ar fi încercat să imite diferite celebrități ale ecranului.

Un alt invalid suna la ușa unei case de peste drum. Omul umblă în cîrje. Avea un singur

picior. Era atît de înghesuit între cele două cîrje, încît umerii îi acopereau complet urechile.

Billy știa ce urmăresc cei doi invalizi : vindeau abonamente la niște reviste care nu mai soseau în vecii vecilor. Oamenii făceau abonamentele pentru că se milostiveau de bieții invalizi. Cu două săptămîni în urmă, la clubul „Lions", Billy auzise pe cineva de la Biroul pentru perfecționarea tranzacțiilor comerciale vorbind despre acest gen de escrocherie. Respectiva persoană susținea că toți cei care văd în cartierul lor vreun invalid încercînd să vîndă abonamente la reviste trebuie să cheme neîntîrziat poliția.

Billy se uită de-a lungul străzii și văzu un automobil nou-nouț, Buick Riviera, parcat cu cîteva case mai jos. În mașină aștepta un bărbat, și Billy, pe bună dreptate, socoti că era vorba de individul pentru care lucrau cei doi invalizi. Privind îndelung pe cei doi invalizi și pe șeful lor, Billy continuă să plîngă. Soneria de la intrare suna de mama focului.

Billy închise ochii și îi deschise din nou. Tot mai plîngea, dar acum se afla din nou în Luxemburg. Mărșăluia alături de-o mulțime de alți prizonieri. Vîntul iernii îi umplea ochii de lacrimi.

De cînd fusese aruncat în tufe de dragul acelei poze, Billy începu să vadă focul Sfîntului Elmo, un fel de nimb electronic în jurul capetelor camarazilor și paznicilor săi, dar și în vîrful copacilor și pe acoperișurile caselor din Luxemburg. Era ceva minunat.

Billy mărșăluia cu mîinile puse pe creștetul capului, la fel ca toți ceilalți americani. Mergea șchiopătînd. La un moment dat, din întîmplare, se izbi de Roland Weary. „Pardon", se scuză el.

Și ochii lui Weary erau plini de lacrimi. Weary plîngea din cauza durerilor insuportabile de picioare : saboții de lemn îi transformaseră picioarele în niște caltaboși cu sînge.

La fiecare răspîntie de drum, grupului din care făcea parte Billy i se alăturau mereu alți americani cu mîinile pe creștetele capetelor aureolate. Billy surîsese pentru ei toți. Coborau ca apele, în jos, pe coasta dealului, pînă cînd se revărsară în cele din urmă într-o șosea principală care trecea prin fundul unei văi. Prin această vale curgea acum un adevărat Mississippi de americani înfrînți și umiliți. Zeci de mii de americani cu mîinile împreunate pe creștetele capetelor mergeau spre est, tîrșîindu-și cu greu picioarele, oftînd și gemînd.

Billy și grupul său se pierdură și ei în fluviul umilinței, iar soarele amurgului își făcu apariția din spatele norilor. Americanii nu erau singurii pe șosea. În sens invers, spre vest, banda șoselei duduia și fierbea de iureșul vehiculelor care duceau pe front trupe germane de rezervă ; oameni brutali, arțăgoși, cu fețe arse de vînt. Dinții lor semănau cu clapele de pian.

Toți erau împodobiți cu benzi de mitralieră, fumau trabucuri și trăgeau tare la măsea. Înfulecau hulpavi din tot felul de cîrnați și cîntăreau în palmele bătătorite cîte o grenadă.

Un soldat în negru, beat criță, ieșise la un picnic de unul singur pe acoperișul unui tanc. El, eroul, putea să-i scuipe pe americani. Flegma lui se opri direct pe umărul lui Roland Weary, dîndu-i lui Weary un *fourragère* format din muci, cîrnați, tutun și rachiu.

Pentru Billy după-amiaza aceea a fost de-a dreptul palpitantă. Erau atîtea de văzut — obstacole antitanc din colți de beton, tot felul de arme ucigătoare, cadavre cu picioarele goale, galbene ca fildeșul cu pete vineții. Așa merg lucrurile.

Înaintînd șontîc-șontîc, Billy se lumină de un zîmbet tandru în fața unei case cu ziduri de un albastru strălucitor, ciuruite de rafalele mitralierelor. În pragul ușii strîmbe stătea un colonel neamț. Alături de el era o tîrfă nefardată.

Billy se clătină din nou izbindu-se de umărul lui Weary și Weary răcni hohotind: „Mergi ca lumea! Mergi ca lumea!"

Acum tocmai urcau o pantă lină. Odată ajunși în vîrf, nu mai erau în Luxemburg. Erau în Germania.

La graniță fusese instalat un aparat de filmat — pentru a imortaliza pe peliculă fantastica victorie. Cînd Billy și Weary trecură pe lîngă aparat, doi civili în haine de blană stăteau sprijiniți de el. Se scurseseră deja cîteva ore bune de cînd se consumase tot filmul.

Unul dintre civili remarcă pentru cîteva clipe figura lui Billy, după care își pironi din nou privirea undeva în infinit: acolo se vedea o dîră subțire de fum. Acolo se dădeau lupte. Acolo mureau oameni. Așa merg lucrurile.

Soarele dispăru la apus, iar Billy se trezi la triajul unei gări, săltînd pe loc, cînd pe un picior, cînd pe celălalt. Pe toate liniile așteptau șiruri nesfîrșite de vagoane de marfă. În ele sosiseră rezervele pentru front, iar acum tot în ele urmau să fie transportați prizonierii spre inima Germaniei.

Razele proiectoarelor se învălmășeau într-un dans nebunesc.

Nemții triaseră prizonierii după grade. Puseseră sergenții cu sergenții, maiorii cu maiorii și așa mai departe. Un grup de colonei se nimeri chiar lîngă Billy. Unul din ei făcuse dublă pneumonie. Avea amețeli și febră mare. Deoarece totul în jurul lui se clătina și se prăbușea, el încerca să-și păstreze echilibrul privind țintă în ochii lui Billy.

Colonelul tuși cîteva minute în șir și apoi îl întrebă pe Billy: „Ești din regimentul meu?" Omul acesta își pierduse tot regimentul, cam patru mii cinci sute de suflete, dintre care de fapt o mulțime erau niște copii. Billy nu-i răspunse. Întrebarea n-avea nici un sens.

„În ce unitate ai fost?" se interesă colonelul. Tusea lui nu mai contenea. Ori de cîte ori trăgea aer în piept, plămînii îi hîrșîiau ca o pungă de hîrtie cerată.

Billy nu-și putea aminti numărul unității.

„Nu cumva în patru-cinci-unu?"

„Ce-i asta — patru-cinci-unu?" întrebă Billy.

Se lăsă un moment de tăcere. „Un regiment de infanterie", îl lămuri colonelul în cele din urmă.

„Aha!" exclamă Billy Pilgrim.

Se lăsă din nou un moment lung de tăcere, timp în care colonelul murea puţin cîte puţin, sufocîndu-se acolo, în picioare. Şi deodată, strigă ca un om gata să se înece: „După mine, băieţi! După Aprigul Bob!" Întotdeauna îşi dorise ca soldaţii să-i zică „Aprigul Bob".

De fapt, nimeni din cei care îl puteau auzi acum nu era din regimentul lui, în afară de Roland Weary, dar Weary nu asculta. Lui nu-i stătea mintea decît la durerea cumplită din propriile lui picioare.

Dar colonelul îşi închipuia că se adresa pentru ultima dată trupelor sale dragi şi le spunea că nu aveau de ce să se ruşineze, că tot cîmpul de luptă era plin de nemţi morţi, care ar fi dat orice să nu fi auzit în viaţa lor de unitatea patru-cinci-unu. Le spunea că după război o să organizeze el o întîlnire cu tot regimentul în oraşul lui, care era în statul Wyoming şi se numea Cody. O să pună la fript juncani întregi.

Spunea toate acestea în timp ce privea ţintă în ochii lui Billy. Din cauza tîmpeniilor lui, în craniul lui Billy răsunau tot felul de ecouri. „Domnul să vă aibă în pază, fiilor!" zise el şi cuvintele acestea stîrniră ecou după ecou. Iar mai apoi adăugă: „Dacă se-ntîmplă să treceţi prin Cody, Wyoming, întrebaţi de Aprigul Bob!"

Eu unul m-am dus. La fel a făcut şi vechiul meu camarad de arme Bernard V. O'Hare.

Lui Billy Pilgrim i se făcu vînt într-un vagon de marfă încărcat pînă la refuz cu soldaţi. Fusese despărţit de Weary. Weary nimerise în acelaşi tren, dar în alt vagon.

La colţurile vagonului, imediat sub streaşină, erau nişte deschideri înguste pentru ventilaţie. Billy stătea lîngă una din ele şi, deoarece se simţea înghesuit din toate părţile, ca să facă mai mult loc se ridică puţin mai sus pe o bară diagonală, care sprijinea colţul. Datorită acestui fapt ochii îi ajunseră la nivelul gurii de ventilaţie, ceea ce îi dădu posibilitatea să vadă un alt tren, cam la zece metri de al lor.

Nişte nemţi scriau pe vagoane cu cretă albastră numărul de persoane, gradul, naţionalitatea, data la care fuseseră îmbarcaţi cei din vagonul respectiv. Alţi nemţi întăreau zăvoarele de la uşile vagoanelor cu sîrme, cuie şi alte resturi găsite pe marginea liniei. Billy auzi pe cineva scriind pe vagonul lor, dar nu reuşi să vadă cine anume făcea treaba asta.

Majoritatea soldaţilor din vagonul lui Billy erau foarte tineri — de-abia ajunşi la capătul copilăriei. Dar înghesuit în acelaşi colţ cu Billy se afla şi un fost vagabond, care avea patruzeci de ani.

„Am fost eu şi mai flămînd decît sînt acuma", îi spuse el lui Billy. „Am cunoscut şi locuri mai proaste ca ăsta. Aici nu-i chiar aşa rău."

Un om din vagonul de vizavi strigă prin ventilator că la ei tocmai murise cineva. Aşa merg lucrurile. Patru paznici îl auziră, dar vestea nu produse nici un efect asupra lor.

„Ya, ya", zise unul, dînd din cap visător. „Ya, ya."

Şi paznicii nu catadicsiră să deschidă vagonul unde se afla mortul. În schimb deschiseră vagonul

alăturat şi Billy Pilgrim rămase încîntat de cele văzute înăuntru. Era un adevărat paradis. Paznicii aveau lumină şi paturi acoperite cu o grămadă de pături şi plăpumi. Dintr-un ibric de cafea pus pe o sobiţă de fier se ridicau aburi îmbietori. Pe o masă se vedeau o sticlă de vin, o franzelă şi o pereche de cîrnaţi. Mai erau şi patru farfurii de supă.

Pe pereţi atîrnau poze cu castele, lacuri şi fete frumoase. Aici era casa pe roate a însoţitorilor trenului, oameni a căror treabă era invariabil aceea de a asigura paza încărcăturii transportate dintr-un anume loc pînă într-un anume loc. Cei patru se urcară în vagon şi traseră uşa după ei.

Nu după mult timp ieşiră cu toţii afară cu trabucuri în gură, satisfăcuţi, discutînd molcom în registrul de jos al limbii germane. Unul dintre ei zări la gura de ventilaţie faţa lui Billy. Îl dojeni părinteşte cu degetul şi-i spuse să fie cuminte.

Americanii de vizavi amintiră din nou paznicilor de mortul din vagonul lor. Paznicii luară o brancardă din confortabilul lor vagon, deschiseră uşa de la vagonul mortului şi pătrunseră înăuntru. Vagonul mortului nu era deloc aglomerat. Înăuntru se aflau doar şase colonei vii — şi unul mort.

Nemţii scoaseră afară cadavrul. Era cadavrul Aprigului Bob. Aşa merg lucrurile.

În timpul nopţii cîteva locomotive începură să şuiere amical între ele şi apoi să se pună în mişcare. Locomotiva şi ultimul vagon al fiecărui

tren erau însemnate cu un fanion în dungi negre şi portocalii pentru a atrage atenţia avioanelor să-şi vadă de drum — întrucît trenul transporta prizonieri de război.

Războiul era pe sfîrşite. Locomotivele îşi începuseră drumul spre est la sfîrşitul lui decembrie, iar războiul avea să se termine în mai. Pretutindeni închisorile nemţeşti erau pline pînă la refuz, nu mai existau nici alimente şi nici combustibil pentru a se da hrană şi căldură prizonierilor. Şi cu toate acestea — iată că mai sosea încă un transport de prizonieri.

Trenul lui Billy Pilgrim, cel mai lung dintre toate, nu se urni din loc timp de două zile.

„Nu-i chiar aşa de rău“, îi spuse lui Billy în ziua a doua prietenul său vagabondul. „Nu-i nici o pagubă.“

Billy aruncă o privire prin gura de ventilaţie. Triajul devenise cu adevărat pustiu, singura excepţie făcînd-o un tren sanitar însemnat cu cruci roşii — tras undeva departe, pe o linie secundară. Locomotiva trenului sanitar scoase un ţignal. Locomotiva trenului în care se afla Billy Pilgrim îi răspunse tot cu un ţignal. Îşi spuneau una alteia „Salut“.

Cu toate că trenul lui Billy nu se clintise din loc, vagoanele rămăseseră bine zăvorîte. Nimeni nu avea voie să coboare înainte de-a se ajunge la destinaţie. Pentru paznicii care se plimbau în sus şi-n jos de-a lungul trenului, fiecare vagon devenise un organism separat care mînca, bea şi

își făcea nevoile prin găurile de ventilație. Fiecare asemenea organism vorbea și uneori zbiera tot prin aceleași găuri. Înăuntru se introduceau apă, pîine neagră, cîrnați și brînză, iar afară ieșeau excremente, urină și vorbe.

Ființele umane din interior își făceau nevoile în niște căști de oțel, care erau apoi date celor de lîngă gura de ventilație pentru a le goli conținutul. Prin urmare, Billy era vidanjor. Ființele umane mai trimiteau afară și gamele, pe care paznicii le umpleau cu apă. Atunci cînd se introducea mîncarea, ființele umane erau liniștite, încrezătoare și frumoase. Împărțeau totul.

Aceste ființe umane se culcau și stăteau în picioare cu rîndul. Picioarele celor care stăteau în picioare erau ca niște stîlpi de gard, înfipți într-un pămînt cald care nu mai avea astîmpăr, care trăgea vînturi și scotea oftaturi adînci. Acest pămînt straniu era un mozaic de oameni adormiți, cuibăriți unul într-altul ca niște linguri.

Deodată trenul își începu alene drumul spre răsărit. Acolo, undeva, se sărbătorea Crăciunul. În noaptea de Crăciun, Billy Pilgrim se cuibări lîngă bătrînul vagabond ca o lingură lîngă altă lingură, căzu într-un somn adînc și din nou reveni, călătorind în timp, la anul 1967 — la noaptea cînd fusese răpit de o farfurie zburătoare de pe planeta Tralfamadore.

Patru

În noaptea nunții fiicei sale, de Billy Pilgrim nu se lipi somnul. Billy avea patruzeci și patru de ani. Nunta avusese loc în după-amiaza aceea, într-un cort cu dungi vesele, ridicat în curtea din spatele casei lui Billy. Dungile erau portocalii și negre.

În patul lor dublu, Billy și soția sa, Valencia, se cuibăriseră unul într-altul ca două linguri. „Degetele magice" îi legănau ușor. Valencia dormea și fără legănatul lor. Sforăia ca un ferăstrău. Biata femeie nu mai avea nici uter, nici ovare. I le scosese un chirurg, coacționar cu Billy la noul complex turistic Holiday Inn.

Pe cer era lună plină.

Billy coborî din pat în lumina lunii. Se simțea fantomatic și fosforescent, ca și cum ar fi fost înfășurat într-o blană răcoroasă încărcată cu electricitate statică. Își privea picioarele goale. Erau de culoarea fildeșului, cu pete vineții.

Billy o porni tîrîndu-și picioarele de-a lungul coridorului de la etaj, conștient că în curînd urma să fie răpit de o farfurie zburătoare. Coridorul întunecat era dungat ca o zebră din cauza luminii lunii care pătrundea prin deschiderile ușilor din camerele pustii ale celor doi copii ai lui

Billy, care acum nu mai erau copii. Plecaseră pentru totdeauna. Pe Billy îl ghidau frica și absența fricii. Frica îi spunea cînd să se oprească, iar absența fricii îi spunea cînd s-o pornească din nou. Se opri în loc.

Intră în camera fiicei lui. Peste tot se vedeau sertare goale, iar debaraua de haine era și ea goală. În mijlocul încăperii stăteau îngrămădite tot felul de lucruri personale, pe care fata nu reușise să le mai ia în voiajul de nuntă. Avea și un telefon, numai al ei — pe pervazul ferestrei. Un beculeț aprins privea la Billy de pe carcasa aparatului. Și deodată telefonul începu să sune.

Billy ridică receptorul. La celălalt capăt al firului era un individ beat. Billy aproape că-i simțea mirosul respirației — de iperită și roze. Individul greșise numărul. Billy așeză din nou receptorul în furcă. Pe pervaz mai era și o sticlă cu o băutură răcoritoare. Pe eticheta ei, la loc de cinste, stătea scris că respectiva băutură nu conținea nici o calorie.

Billy Pilgrim coborî ușor treptele cu picioarele lui goale, de culoarea fildeșului, cu pete vineții. Intră în bucătărie, unde lumina lunii îi îndreptă atenția spre masa pe care se afla o sticlă de șampanie pe jumătate goală — tot ce mai rămăsese de la petrecerea din cort. Cineva astupase sticla cu un dop. „Bea-mă“, părea ea să spună.

Așadar, Billy îi scoase dopul cu mîna. Nu se auzi nici un pocnet. Șampania era răsuflată. Pieriseră toate bulele. Așa merg lucrurile.

Billy aruncă o privire spre ceasul de pe aragaz. Mai avea de omorît o oră întreagă pînă la so-

sirea farfuriei zburătoare. Se îndreptă spre camera de zi, fluturînd în mînă sticla de parcă ar fi fost un clopoțel cu care anunța masa, intră, deschise televizorul. Treptat începu să se desprindă din strînsoarea timpului și vizionă filmul de la acea oră tîrzie de la coadă la cap și apoi din nou de la cap la coadă. Era un film despre niște bombardiere americane din timpul celui de-al doilea război mondial și despre curajoasele lor echipaje. Văzută de Billy de la coadă la cap, acțiunea filmului se desfășura după cum urmează :

Niște avioane americane, ciuruite de gloanțe și pline de răniți și cadavre decolează invers, cu coada înainte, de pe un aeroport din Anglia. Deasupra Franței, se năpustesc asupra lor, tot invers, niște avioane de vînătoare germane care încep să aspire gloanțe și schije de obuze din unele avioane americane și din trupurile membrilor echipajelor. Același lucru îl fac avioanele germane și cu bombardierele americane prăbușite la sol, după care aceste bombardiere se ridică în zbor invers și reintră în formația inițială.

Întreaga formație se îndreaptă invers spre un oraș german în flăcări. Bombardierele își deschid ușile de la compartimentul bombelor, exercită un fel de magnetism miraculos care face ca flăcările să se micșoreze, le strînge în niște containere cilindrice de oțel și ridică aceste containere pînă cînd reintră toate în pîntecele avioanelor. Containerele sînt aranjate în ordine pe polițe. Jos, pe pămînt, nemții au și ei niște dispozitive miraculoase, un fel de țevi lungi de oțel. Le folosesc pentru a mai absorbi și ele schije și gloanțe din echipajele și avioanele americane. Cu toate acestea mai rămîn

încă destui americani răniţi, precum şi cîteva bombardiere avariate. Avioanele de vînătoare germane reapar deasupra Franţei şi totul arată din nou ca la început.

Cînd bombardierele se întorc la bază, cilindrii de oţel sînt luaţi de pe poliţe şi expediaţi înapoi în Statele Unite ale Americii, unde, în fabrici care lucrează zi şi noapte, se demontează, descompunîndu-li-se conţinutul primejdios în mineralele componente. Şi, lucru de-a dreptul emoţionant, majoritatea celor care execută această operaţiune sînt femei. Apoi mineralele sînt trimise unor specialişti din nişte ţinuturi îndepărtate. Treaba acestor specialişti este să le introducă înapoi în pămînt, să le găsească nişte ascunzători ingenioase, aşa încît în vecii vecilor să nu mai pricinuiască nimănui nici un rău.

Aviatorii americani îşi predau uniformele şi devin din nou elevi. Chiar şi Hitler, bănuia Billy Pilgrim, se transforma în prunc nevinovat. Asta nu era în film. Billy făcea doar o extrapolare. Toată lumea, socotea el, se reîntorcea la vîrsta prunciei şi toată omenirea, fără excepţie, complota biologic pentru a produce două fiinţe perfecte numite Adam şi Eva.

Billy vizionă filmele cu războiul de la coadă la cap şi de la cap la coadă — pînă cînd deodată veni timpul să iasă în curte la întîlnirea cu farfuria zburătoare. O zbughi pe uşă afară, strivind sub tălpile picioarelor lui de culoarea fildeşului, cu pete vineţii, gazonul ca o salată proaspătă. Apoi se opri şi dădu pe gît o gură de şampanie

răsuflată. Şampania semăna la gust cu o băutură răcoritoare sălcie. Billy nu-şi ridică ochii spre cer, deşi ştia că acolo, sus, se află farfuria zburătoare de pe planeta Tralfamadore. O s-o vadă el curînd, şi pe dinafară şi pe dinăuntru — în privinţa asta n-avea nici o îndoială ; şi tot foarte curînd o să vadă şi locul de unde vine.

Deasupra capului auzi un sunet care ar fi putut proveni de la o bufniţă cu glas melodios. Dar nu era vorba de nici o bufniţă. Era o farfurie zburătoare de pe Tralfamadore, care naviga atît în spaţiu cît şi în timp, poate tocmai de aceea dîndu-i lui Billy impresia că apăruse pe neaşteptate de nicăieri. Undeva, în depărtare, începu să latre un dulău mare.

Farfuria zburătoare avea un diametru de vreo treizeci de metri şi hublouri de-a lungul întregii circumferinţe. Prin hublouri se răspîndeau în jur pulsaţiile unei lumini purpurii. Brusc se auzi un sunet ca un sărut şi pe fundul farfuriei se deschise o trapă etanşă. O scară cu marginile luminate feeric, ca o roată de bîlci, se lăsă în jos cu mişcări şerpuite.

Voinţa lui Billy fusese complet paralizată de o armă infernală îndreptată asupra lui de la unul din hublouri. Pentru Billy devenise acum imperios necesar să se apuce de ultima treaptă a scării şerpuite, ceea ce şi făcu dealtfel. Scara era încărcată cu electricitate şi prin urmare mîinile lui Billy înţepeniră pe ea. În secunda următoare Billy se găsea în camera de despresurizare, iar trapa etanşă se închise automat. De-abia atunci scara se strînse sul, iar Billy reuşi să-şi elibereze mîi-

nile. De-abia atunci creierul lui Billy începu din nou să funcționeze.

În interiorul camerei de despresurizare erau două vizete în care se vedeau doi ochi galbeni. Pe perete se afla un difuzor. Tralfamadorienii nu aveau laringe. Comunicau prin telepatie. Cu Billy vorbeau utilizînd un computer și un fel de aparat electric care reproducea toate sunetele vorbirii pămîntenilor.

„Bun venit la bord, domnule Pilgrim", rosti difuzorul. „Aveți vreo nelămurire ?"

Billy își umezi buzele, se gîndi puțin și în cele din urmă întrebă : „De ce tocmai eu ?"

„E o întrebare tipic *pămîntească*, domnule Pilgrim. De ce *dumneavoastră ?* Dacă o luăm așa, atunci de ce *noi ?* De ce *așa*, de ce *pe dincolo*. Pentru simplul fapt că clipa *există* și nimic mai mult. Ați văzut vreodată insecte prinse în chihlimbar ?"

„Da." De fapt Billy avea pe biroul lui drept prespapier o bucată de chihlimbar transparent în care se vedeau trei buburuze.

„Ei bine, domnule Pilgrim, iată-ne și pe noi captivi în chihlimbarul clipei. Nu există nici un *de ce.*"

Acestea fiind zise, extratereștrii introduseră un anestezic în atmosfera respirată de Billy și îl adormiră. Apoi îl cărară într-o cabină, unde îl legară cu niște curele de o canapea furată dintr-un depozit al magazinelor Sears & Roebuck. Spațiul de înmagazinare al navei gemea de tot felul de mărfuri furate, care urmau să fie folo-

site la amenajarea unui habitat artificial pentru Billy într-o grădină zoologică pe Tralfamadore.

Creșterea vertiginoasă a accelerației farfuriei zburătoare în momentul desprinderii de pămînt contorsionă corpul moleșit al lui Billy, îi schimonosi fața, îl dislocă pe Billy în timp trimițîndu-l înapoi pe front.

Cînd își veni în fire, Billy nu se mai afla în farfuria zburătoare. Se afla din nou într-un vagon de marfă străbătînd întinderile Germaniei.

În jurul lui unii se ridicaseră de pe podeaua vagonului, iar alții le luaseră locurile. Billy intenționa să se întindă și el puțin. Ar fi fost așa de bine să poată dormi. În vagon era întuneric și întuneric era și dincolo de pereții vagonului, care parcă mergea cu trei kilometri pe oră. După toate aparențele vagonul nu era în stare să se miște mai repede. Între două păcănituri succesive, pînă ce vagonul să ajungă de la o joantă la alta a șinei, se scurgea timp îndelungat. Se auzea un păcănit, apoi mai trecea un an și din nou se auzea un păcănit.

De multe ori trenul se oprea pentru a permite trenurilor cu adevărat importante să treacă pe lîngă el ca fulgerul. Uneori se mai oprea și pe cîte o linie secundară în preajma vreunei închisori și lăsa cîteva vagoane. Se tîra agale pe întinderile Germaniei, devenind cu timpul din ce în ce mai scurt.

Iar Billy începu acum încet-încet să se lase în jos, ținîndu-se de bara diagonală din colț ca să pară cît mai ușor celor de pe podea lîngă care vroia să se culce. Știa cît e de important ca

atunci cînd ajunge jos să pară cît mai imaterial. Nu-şi mai amintea de ce era bine aşa, dar explicaţia nu întîrzie să sosească.

„Pilgrim", i se adresă persoana lîngă care se pregătea să se cuibărească, „*tu* eşti ?"

Billy nu rosti o vorbă, ci, cuibărindu-se foarte politicos, închise ochii.

„Fir-ar să fie !" se înfurie respectiva persoană. „*Tu* eşti, nu-i aşa ?" Omul se ridică în capul oaselor şi începu să-l pipăie furios pe Billy. „E clar, tu eşti. Şterge-o naibii de-aici."

Acum se ridică şi Billy în capul oaselor — nenorocit, gata să-i dea lacrimile.

„Cară-te de-aici ! Lasă-mă să dorm !"

„Gura !" se răsti altcineva.

„O să tac cînd o să se care Pilgrim de lîngă mine."

Aşa că Billy se ridică din nou în picioare ţinîndu-se de bară. „Şi eu *unde* să dorm ?" întrebă el paşnic.

„Nu cu mine."

„Nici cu mine, *animalule*", interveni altcineva. „N-am nevoie să răcneşti şi să dai din picioare."

„Fac eu aşa ceva ?"

„Ba bine că nu. Te mai şi smiorcăi pe deasupra."

„Chiar aşa ?"

„Să nu care cumva să-ndrăzneşti să te apropii."

Şi pe dată se porni un madrigal ale cărui sunete veneau din toate colţurile vagonului. După cîte se părea, aproape fiecare din cei prezenţi avea de spus cîte ceva cumplit despre ce făcea

Billy în somn. Cu toţii îl avertizară pe Billy Pilgrim să stea dracului cît mai departe de ei.

Prin urmare Billy Pilgrim trebuia fie să doarmă în picioare, fie să nu doarmă deloc. Hrana încetă să mai sosească prin gurile de ventilaţie, iar zilele şi nopţile deveniră tot mai reci.

În cea de-a opta zi, vagabondul în vîrstă de patruzeci de ani îi mărturisi lui Billy : „Nu-i rău deloc. Eu mă simt bine oriunde."

„Serios ?" se miră Billy.

În a noua zi omul muri. Aşa merg lucrurile. Ultimele lui cuvinte au fost : „Crezi că-i chiar aşa de rău ? Nu-i rău deloc."

Exista parcă o legătură între moarte şi ziua a noua. Mai murise cineva în ziua a noua, în vagonul dinaintea vagonului unde se afla Billy. Murise Roland Weary — de o gangrenă care îi pornise de la picioarele mutilate. Aşa merg lucrurile.

Delirînd aproape fără întrerupere, Weary pomenea întruna de cei trei muşchetari, îşi dădea seama că se stinge, spunea o mulţime de lucruri care să fie transmise familiei lui în Pittsburgh. Mai presus de orice, dorea să fie răzbunat, drept care repeta întruna numele celui care îl omorîse. Toţi cei din vagon învăţaseră lecţia pe de rost.

„Cine m-a omorît ?" întreba el.

Şi toată lumea ştia răspunsul, adică : „Billy Pilgrim".

Ascultaţi ! — în a zecea noapte cineva trase piedica de la zăvorul uşii vagonului în care se afla Billy şi deschise larg uşa. Billy Pilgrim zăcea în poziţie înclinată pe bara diagonală din

colț, răstignit din propria-i voință și, ca să nu cadă, își încleștase ca o gheară mîna de culoarea fildeșului, cu pete vineții, de marginea gurii pentru ventilație. Cînd ușa se deschise, Billy strănută și, cînd strănută, dădu drumul în pantaloni unui terci subțire. Totul se petrecea conform Legii a treia a mecanicii formulate de Sir Isaac Newton. Potrivit acestei legi fiecărei acțiuni îi corespunde o reacție egală cu ea și de sens contrar.

Constatarea poate fi utilă în tehnica lansării rachetelor.

Trenul trăsese pe o linie secundară, lîngă o închisoare care fusese construită inițial pentru a servi drept lagăr de exterminare a prizonierilor ruși.

Paznicii aruncară o privire de bufniță în vagonul lui Billy și gînguriră ceva liniștitor. Pînă atunci nu mai avuseseră de-a face cu americani, dar nu încape îndoială că înțelegeau ce fel de încărcătură li se încredințase. Știau că acești americani sînt ca un lichid a cărui curgere o poți dirija încet-încet spre gungureală și lumină. Acum era noapte.

Singura lumină venea de afară, de la un bec care atîrna solitar în vîrful unui stîlp înalt — undeva în depărtare. Afară domnea liniștea, excepție făcînd doar paznicii, care gungureau ca porumbeii. Și deodată lichidul începu să curgă. La ușile vagoanelor se strîngeau cantități mari, care mai apoi se revărsau pe pămînt cu un pleoscăit greoi.

Dintre toate acele ființe omenești, Billy ajunse la ușă penultimul. Ultimul rămase vagabondul. Vagabondul nu mai putea să urmeze cursul acelei revărsări, și nici măcar să mai atingă cu un pleoscăit pămîntul. El împietrise. Așa merg lucrurile.

Billy nu vroia să-și dea drumul jos din vagon. Era convins că o să se facă țăndări, de parcă ar fi fost de sticlă. Prin urmare, paznicii îl ajutară să coboare, continuîndu-și gunguritul. Îl puseră jos, cu fața spre tren. Trenul ajunsese acum un trenuleț mic de tot.

Se compunea dintr-o locomotivă, un tender și trei vagoane mici de marfă. Ultimul vagon era paradisul pe roți al paznicilor care însoțeau trenul. În acel paradis pe roți masa era din nou pusă. Se servea cina.

După toate aparențele, la baza stîlpului de care atîrna becul se ridicau trei căpițe de fîn. Împinși, mai cu o promisiune, mai cu o vorbă de duh, americanii ajunseră la cele trei căpițe, care pînă la urmă se dovediră a nu fi căpițe de fîn. Erau mantale luate de la prizonierii morți. Așa merg lucrurile.

Paznicii își exprimară dorința fermă ca toți americanii fără mantale să-și ia cîte una din grămadă. Hainele se cimentaseră într-un adevărat bloc de gheață, drept care paznicii se văzură nevoiți să-și folosească baionetele drept cazmale, înfigîndu-le la nimereală în gulere, pulpane, mîneci și așa mai departe, degajînd mantalele una cîte una și distribuindu-le apoi la întîmplare. Hainele

erau țepene și luaseră toate formă de cupolă, conformîndu-se formei respectivelor grămezi.

Haina primită de Billy Pilgrim fusese mototolită într-așa un hal cînd înghețase și era atît de mică, încît parcă nici nu semăna cu o haină, ci cu un fel de pălărie mare, neagră, în trei colțuri. Mai era plină și de niște pete lipicioase, ca de ulei de mașină sau de gem vechi de smeură. În ea parcă înghețase și un animal ciudat, păros. De fapt, animalul nu era decît gulerul de blană al hainei.

Billy privi posomorît mantalele vecinilor săi. Toate aveau nasturi de alamă, vipuști, trese, numere, tot felul de zorzoane strălucitoare, vulturi, stele sau semiluni care se bălăbăneau încoace și-ncolo. Toate erau mantale militare. Billy era singurul care avea o haină luată de pe cadavrul unui civil. Așa merg lucrurile.

Îmbărbătați de îndemnurile paznicilor, Billy și restul prizonierilor, tîrșîindu-și picioarele, ocoliră trenulețul și pătrunseră în lagăr. Nimic în jurul lor nu inspira viață sau căldură — totul se reducea la mii de barăci lungi, joase și înguste, fără nici o lumină în interior.

Undeva lătra un dulău mare. Frica, ecourile și tăcerile hibernale făceau ca lătratul cîinelui să răsune ca un uriaș gong de bronz.

La rugămințile stăruitoare ale paznicilor, Billy și restul prizonierilor trecură prin mai multe porți la rînd, iar Billy văzu pentru prima oară în viață un rus. Omul era singur în noapte — o adunătură de zdrențe cu o față plată, rotundă, care strălucea ca un cadran fosforescent.

Billy trecu la un metru de el. Îi despărțea doar un gard de sîrmă ghimpată. Rusul nu rosti nici o vorbă și nici nu făcu vreun semn cu mîna, ci privi direct în sufletul lui Billy, plin de o dulce speranță, ca și cum s-ar fi putut ca Billy să-i aducă vești bune — vești pe care s-ar fi putut ca din prostie el să nu le priceapă, dar totuși vești bune.

În timp ce trecea prin toate aceste porți, Billy își pierdu cunoștința. Ajunse într-un loc care, după părerea lui, putea fi o clădire de pe Tralfamadore. Clădirea, luminată orbitor, avea pereții acoperiți cu faianță albă. Cu toate acestea se afla pe Pămînt. Era un punct de deparazitare, pe unde trebuiau să treacă toți prizonierii nou-sosiți.

Billy făcu întocmai ce i se spuse, adică își dădu jos toate hainele. Acesta fusese primul lucru care i se ceruse să-l facă și pe Tralfamadore.

Un neamț măsură cu palma brațul lui Billy de la umăr pînă la cot și întrebă pe un altul ce fel de armată o fi aia care trimite pe front un asemenea pricăjit. După aceea cei doi se uitară și la ceilalți americani și constatară că mai erau încă mulți tot atît de sfrijiți ca și Billy.

Unul din cele mai vînjoase corpuri aparținea unui american care era pe departe cel mai bătrîn dintre toți — profesor la un liceu din Indianapolis. Îl chema Edgar Derby. El nu fusese în vagonul lui Billy. Fusese în vagonul lui Roland Weary ; ținuse la piept capul lui Weary cînd acesta își dăduse sufletul. Așa merg lucrurile.

Derby avea patruzeci şi patru de ani. Era aşa de bătrîn, încît avea chiar şi un fiu soldat în infanteria marină pe frontul din Pacific.

Derby trăsese multe sfori şi îşi folosise toate relaţiile pentru a fi primit în armată la vîrsta lui. Cursul predat de el la Indianapolis se intitula „Probleme contemporane ale civilizaţiei occidentale." Mai era şi antrenor al echipei de tenis şi acorda o deosebită atenţie îngrijirii propriului său corp.

Fiul lui Derby avea să supravieţuiască războiului. Nu însă şi Derby. Şaizeci şi opt de zile mai tîrziu, în faţa unui pluton de execuţie, vînjosul lui trup avea să fie burduşit cu gloanţe. Aşa merg lucrurile.

Cel mai sfrijit corp nu era al lui Billy. Cel mai sfrijit corp aparţinea unui hoţ de automobile din Cicero, Illinois. Hoţul se numea Paul Lazzaro. Era mărunţel şi nu numai că-i putreziseră oasele şi dinţii, dar mai avea şi o piele respingătoare. Lazzaro era plin de nişte cicatrici de mărimea unei monede de zece cenţi. Avusese furunculoză în repetate rînduri.

Lazzaro fusese şi el în vagonul lui Ronald Weary şi îi dăduse lui Weary cuvîntul de onoare că o să găsească el o soluţie şi o să-l facă pe Billy să plătească pentru moartea lui Weary. Acum îşi rotea privirile de jur-împrejur, întrebîndu-se care din aceste fiinţe goale-goluţe ar putea fi Billy.

După ce se dezbrăcară, americanii îşi ocupară locurile sub duşurile înşiruite de-a lungul unui perete acoperit cu faianţă albă. Nu existau robinete

pe care să le poată manevra cei de sub duşuri. Ei nu puteau face altceva decît să aştepte ce avea să se mai întîmple. Semnul bărbăţiei li se chircise cu totul. Fireşte, reproducerea nu se număra printre activităţile serii.

O mînă nevăzută dădu drumul unei supape de control. Din duşuri se porni o ploaie fierbinte. Ploaia era ca o lampă de lipit, care nu dă căldură. Ploaia dansa şi sălta pe pielea lui Billy, fără a reuşi să-i topească gheaţa din măduva oaselor sale lungi.

Între timp hainele americanilor erau trecute printr-un gaz otrăvitor. Păduchii de corp, bacteriile şi purecii muriră cu miliardele. Aşa merg lucrurile.

Iar Billy se trezi proiectat în timp înapoi, la zilele pruncieі : era din nou bebeluş şi mama lui tocmai îl îmbăiase. Îl înveli într-un prosop şi-l duse într-o cameră trandafirie, inundată de razele soarelui. Îl scoase din prosop, îl culcă pe un cearşaf flauşat şi, pudrîndu-l cu talc între picioruşe, îl dezmierdă şi-l bătu tandru pe burtica moale. Palma răsuna pe burtica lui moale ca nişte pleoscăituri în noroi.

Billy bolborosea ceva şi gungurea.

Şi apoi deodată Billy deveni din nou un optometrist între două vîrste, care de data aceasta juca o partidă de golf — într-o dimineaţă însorită de duminică. Billy renunţase de mult să se mai ducă la biserică. Juca golf împreună cu alţi trei optometrişti. Din şapte lovituri Billy ajunse lîngă

gaură și acum era rîndul lui să trimită mingea în ea.

Era o lovitură de la doi metri și jumătate și Billy o execută impecabil. Cînd se aplecă că scoată mingea din gaură, soarele dispăru în spatele unui nor. O clipă pe Billy îl cuprinse amețeala. Cînd își reveni, nu se mai găsea pe terenul de golf. Era legat cu niște curele de o canapea galbenă într-o cameră albă, la bordul unei farfurii zburătoare, cu destinația Tralfamadore.

„Unde mă aflu ?" întrebă Billy Pilgrim.

„Prins în capcana unui alt strop de chihlimbar, domnule Pilgrim. Ne aflăm cu toții unde trebuie să ne aflăm acum — la patru sute optzeci și două de milioane, șapte sute de mii de kilometri de Pămînt, supuși unei deformări a timpului care ne va permite să ajungem pe Tralfamadore în cîteva ore în loc de cîteva secole."

„Cum — cum am ajuns eu aici ?"

„Asta nu v-ar putea-o explica decît tot un pămîntean. Pămîntenii sînt maeștri în explicații. Ei explică de ce un anume eveniment e structurat așa cum este și spun cum se poate ajunge la alte evenimente sau cum pot fi ele evitate. Eu sînt tralfamadorian și văd timpul în totalitatea lui, așa cum ar vedea cineva straturile geologice pe un perete din Munții Stîncoși. Totalitatea timpului trebuie luată ca atare. Ea nu se schimbă, nu se supune nici avertismentelor și nici explicațiilor. Ea pur și simplu *există*. Luați-o moment cu moment și veți constata că, așa cum v-am spus, noi toți nu sîntem decît niște insecte prinse în chihlimbar."

„După cîte îmi dau seama, nu credeți în liberul arbitru", remarcă Billy Pilgrim.

„Dacă nu mi-aș fi petrecut atîta timp să-i studiez pe pămînteni", spuse tralfamadorianul, „n-aș fi avut nici cea mai vagă idee despre ce se înțelege prin «liber arbitru». Personal am vizitat în univers treizeci și una de planete locuite și în plus am studiat rapoarte despre încă o sută. Pămîntul este singurul loc unde se pomenește de liberul arbitru."

Cinci

Billy Pilgrim susține că făpturile de pe Tralfamadore nu văd universul ca o puzderie de puncte mici, strălucitoare. Aceste făpturi percep simultan locul unde s-a aflat fiecare stea și direcția pe care o urmează fiecare, așa încît cerul le apare plin de spaghete luminoase. Și nici pe ființele umane tralfamadorienii nu le văd numai cu două picioare. Le văd ca niște uriașe miriapode — „la un capăt cu piciorușe de bebeluș și la celălalt, cu picioare de om bătrîn", susține Billy Pilgrim.

Billy ceru ceva de citit în timpul călătoriei spre Tralfamadore. Cei care îl luaseră captiv dețineau pe microfilme cinci milioane de cărți scrise de pămînteni, dar nu aveau nici un mijloc de-a le proiecta în cabina lui Billy. Erau în posesia unei singure cărți adevărate în limba engleză, care urma să fie expusă într-un muzeu de pe Tralfamadore. Cartea, scrisă de Jacqueline Susann, se intitula *Valea păpușilor.*

Billy o citi și socoti că pe alocuri era bunicică. Nu s-ar fi putut spune că personajele nu cunoscuseră capriciile sorții. Dar Billy se săturase să tot citească despre aceleași urcușuri și coborîșuri. Rugă să i se dea, dacă se putea, să mai citească și altceva.

„N-avem decît romane tralfamadoriene, pe care mă tem că nici n-ați putea să încercați să le înțelegeți", îl informă difuzorul din perete.

„Arătați-mi și mie unul."

Îi trimiseră deîndată cîteva. Erau foarte subțiri. De-abia dacă vreo zece, douăsprezece la un loc ajungeau la dimensiunile *Văii păpușilor* — cu toate urcușurile și coborîșurile ei.

Bineînțeles că Billy nu putea citi în tralfamadoriană, dar cel puțin putea să vadă cum arătau cărțile. Paginile erau acoperite cu niște grupări scurte de simboluri, separate prin steluțe. Billy își dădu cu părerea că acele grupări de simboluri semănau cu niște telegrame.

„Exact", spuse vocea.

„Cum, chiar *sînt* telegrame ?"

„Pe Tralfamadore nu există telegrame. Dar aveți dreptate : fiecare grupare reprezintă un mesaj scurt și important — care definește o anumită situație sau scenă. Noi, tralfamadorienii, citim toate aceste mesaje simultan, nu unul după altul. Între mesaje nu există nici un fel de legătură, exceptînd faptul că autorul le-a ales cu grijă, așa încît percepute simultan să transmită o imagine a vieții care să fie frumoasă, profundă și sugestivă. Nu există nici început, nici mijloc, nici sfîrșit ; nu există nici suspans, nici morală, nici cauze, nici efecte. Noi apreciem în cărțile noastre adîncimile mai multor momente minunate, văzute toate în același timp."

Doar la cîteva clipe după aceea, farfuria zburătoare intră într-o zonă de deformare a timpului

și Billy se trezi azvîrlit înapoi în zilele copilăriei. Avea doisprezece ani și, tremurînd, stătea alături de mama și de tatăl lui pe marginea Marelui Canion. Mica familie de oameni cerceta cu privirile fundul canionului, aflat la un kilometru și jumătate sub picioarele lor.

„Care va să zică", exclamă tatăl lui Billy făcînd bărbătește vînt cu piciorul unei pietricele drept în jos, „asta *e* !" Veniseră pînă la acest loc vestit cu mașina. Pe drum avuseseră cîteva pene de cauciuc.

„Merită drumul", zise mama lui Billy fascinată. „Doamne, și cum mai *merită* !"

Lui Billy nu-i plăcea deloc canionul. Era sigur că va cădea în el. Mama îl mîngîie și Billy își simți pantalonii uzi.

Mai erau și alți turiști care scrutau și ei adîncurile canionului, și un paznic gata să răspundă la orice întrebare. Un francez, venit tocmai din Franța, îl întrebă pe paznic într-o engleză stîlcită dacă existau mulți care se sinucideau aruncîndu-se în genune.

„Da, domnule", răspunse paznicul. „Cam trei pe an." Așa merg lucrurile.

Și Billy o porni din nou într-o scurtă călătorie în timp, făcu un minuscul salt de numai zece zile, rămînînd prin urmare tot la vîrsta de doisprezece ani, tot în perioada excursiei făcute cu familia în vestul țării. Acum se aflau la Peșterile Carlsbad, iar Billy se ruga Domnului să-l scoată de-acolo pînă nu se va prăbuși plafonul.

Un paznic dădea explicații, spunînd că peștera fusese descoperită de un cowboy care într-o bună zi zărise un nor uriaș de lilieci ridicîndu-se dintr-o gaură din pămînt. Iar apoi anunță că va stinge lumina și că probabil majoritatea celor prezenți va avea astfel prilejul de-a se găsi pentru prima oară în viață într-o beznă totală.

Cît ai zice pește se stinseră toate luminile. Billy nu mai știa nici dacă mai era sau nu viu. Și deodată ceva spectral începu să plutească prin aer, în stînga lui. Ceva pe care erau înscrise niște cifre. Tatăl lui tocmai își scosese ceasul de buzunar. Ceasul avea un cadran fosforescent.

Billy trecu de la o beznă totală la o lumină puternică și se trezi din nou în timpul războiului, tot la punctul de deparazitare. Dușul nu mai curgea. O mînă nevăzută oprise apa.

Cînd Billy își primi înapoi hainele, constată că nu erau cu nimic mai curate, în schimb toate viețățile mărunte care se cuibăriseră în ele erau acum moarte. Așa merg lucrurile. Iar paltonul lui cel nou se dezghețase și atîrna lălîu, fără nici o vlagă. Era mult prea mic pentru Billy. Avea guler de blană, căptușeală de mătase stacojie și fusese probabil făcut pentru un impresar de mărimea unei maimuțe din cele care însoțesc pe flașnetari. Era ciuruit de gloanțe.

Billy Pilgrim se îmbrăcă. Își puse și paltonașul. Nici nu-l îmbrăcă bine, că îi plesni în spate, iar în dreptul umerilor mînecile se descusură de tot. Paltonul se transformase într-un fel de vestă cu guler de blană. Inițial fusese croit mai larg de la talie în jos, acum însă lărgimea pornea de la sub-

ţiorile lui Billy. Văzîndu-l, nemţii ajunseră la concluzia că Billy reprezintă unul dintre cele mai caraghioase şi haioase lucruri din cîte văzuseră în tot timpul celui de-al doilea război mondial. Să se prăpădească de rîs, nu alta.

Apoi nemţii ordonară tuturor celorlalţi să se încoloneze în şiruri de cîte cinci, luîndu-l pe Billy drept pivot. Şi parada ieşi afară, trecînd din nou prin nenumărate porţi, una după alta. Acum se puteau zări mai mulţi prizonieri ruşi înfometaţi, cu feţele ca nişte cadrane fosforescente. Americanii se mai însufleţiseră puţin. Duşul fierbinte îi înviorase. Şi ajunseră la o baracă unde un caporal cu un singur braţ şi un singur ochi scria într-un registru mare, roşu, numele şi numărul fiecărui prizonier. Acum, din punct de vedere legal, toţi erau în viaţă. Înainte fuseseră socotiţi fie dispăruţi, fie probabil morţi.

Aşa merg lucrurile.

În timp ce americanii aşteptau s-o pornească mai departe, în ultimul rînd al coloanei izbucni un schimb de cuvinte. Un american bombănise ceva ce nu fusese pe placul unui paznic. Paznicul ştia englezeşte. Îl trase pe american afară din coloană şi dintr-o lovitură îl trimise direct la pămînt.

Americanul rămase perplex. Se ridică buimac în picioare, scuipînd sînge şi doi dinţi. Evident, nu intenţionase nimic rău cu vorbele lui şi nici nu-i trecuse prin minte că paznicul o să-l audă şi-o să înţeleagă.

„De ce tocmai eu ?" îl întrebă el pe neamţ.

Neamţul îi făcu vînt înapoi în coloană. „De ce *tu* ? De ce *alţii* ?" zise el.

După ce Billy Pilgrim îşi văzu numele înscris în registrul lagărului, primi şi el un număr şi o plăcuţă metalică pe care era ştanţat respectivul număr. Numerele fuseseră ştanţate de un rob din Polonia. Acum era mort. Aşa merg lucrurile.

Lui Billy i se spuse să-şi atîrne plăcuţa de gît, alături de plăcuţele cu numere americane, ceea ce şi făcu. Plăcuţa era perforată la jumătate, aşa încît o persoană puternică putea s-o rupă în două chiar cu mîna. În caz că Billy ar fi murit, ceea ce nu s-a întîmplat, jumătate de plăcuţă ar fi servit la marcarea cadavrului, iar cealaltă la marcarea mormîntului.

Mai tîrziu, după ce sărmanul Edgar Derby, profesorul de liceu, muri executat la Dresda, un medic îi constată moartea şi rupse în două plăcuţa cu numărul. Aşa merg lucrurile.

Înmatriculaţi şi numerotaţi cum se cuvine, americanii îşi continuară drumul. Peste două zile familiile lor aveau să afle de la Crucea Roşie Internaţională că sînt în viaţă.

Lîngă Billy se afla mărunţelul Paul Lazzaro, care promisese că-l va răzbuna pe Roland Weary. Lazzaro nu se gîndea acum la răzbunare. Îl chinuiau nişte dureri de burtă îngrozitoare. Stomacul i se strînsese, ajungînd de mărimea unei nuci. Punguţa aceea uscată şi zbîrcită îl ardea ca un furuncul.

Alături de Lazzaro păşea sărmanul, bătrînul Edgar Derby, osînditul sorţii, cu plăcuţele americane şi cu cea germană atîrnînd ca un colier deasupra mantalei. Avînd în vedere vîrsta şi înţelepciunea sa, se aşteptase să devină căpitan, comandant de companie. Şi acum iată-l aici, la graniţa cehoslovacă, în miez de noapte.

„Opreşte !“ strigă un paznic.

Americanii se opriră. Rămaseră tăcuţi în aerul rece. Pe dinafară barăcile printre care se găseau acum semănau cu alte mii de barăci pe lîngă care trecuseră. O diferenţă exista totuşi : barăcile acestea aveau nişte coşuri de fum din tablă, iar din coşuri se ridicau în cercuri mari adevărate constelaţii de scîntei.

Un paznic bătu la una din uşi.

Cineva dinăuntru deschise uşa trîntind-o cu putere de perete. Lumina se năpusti afară pe uşă, evadînd din temniţă cu 290.274 kilometri pe secundă. După ea ieşiră în marş cincizeci de englezi între două vîrste. Cîntau „Ura ! Ura ! Strînsă-i ceata“ din *Piraţii din Penzance*.

Aceşti cîntăreţi vînjoşi şi rumeni în obraji se numărau printre primii prizonieri vorbitori de limbă engleză capturaţi în cel de-al doilea război mondial. Şi acum ajunseseră să le cînte poate ultimilor. Oamenii aceştia nu văzuseră de patru ani, sau chiar de mai mult, nici o femeie şi nici un copil. Nu văzuseră nici măcar o pasăre. Căci nici măcar vrăbiile nu veneau în lagăr.

Englezii erau ofiţeri. Fiecare încercase cel puţin o dată să evadeze din închisoarea în care se aflase.

Acum erau cu toţii aici, într-un punct mort, în mijlocul unei mări de ruşi muribunzi.

N-aveau decît să sape la tuneluri cît le poftea inima. Oriunde ar fi încercat să iasă la suprafaţă, ar fi nimerit inevitabil tot într-un triunghi de sîrmă ghimpată, s-ar fi trezit salutaţi apatic de nişte ruşi muribunzi, care nu vorbeau engleza, n-aveau nici hrană, nici informaţii utile şi nici planuri de evadare. Puteau ei să încerce cît pofteau să se ascundă în vreun vehicul sau să fure vreunul — numai că în zona lor nu intra niciodată nici un fel de vehicul. Dacă doreau, se puteau preface că sînt bolnavi, dar nici asta nu le servea la nimic. Singurul spital din tot lagărul se afla exact în zona englezilor.

Englezii erau curaţi, viguroşi, amabili şi entuziaşti. Cîntau senzaţional. De ani de zile cîntau împreună seară de seară.

De ani de zile englezii aceştia făceau flotări şi ridicau greutăţi. Abdomenele lor erau tari ca nişte scînduri. Muşchii braţelor şi ai picioarelor arătau ca nişte ghiulele. Erau cu toţii maeştri la dame, şah, bridge, domino, la jocuri de cărţi, anagrame şi şarade, precum şi la ping-pong şi biliard.

În privinţa alimentelor, erau oamenii cei mai bogaţi din Europa. La începutul războiului, cînd alimentele reuşeau să ajungă la prizonieri, dintr-o eroare funcţionărească Crucea Roşie le expedia în fiecare lună cinci sute de pachete în loc de cincizeci. Englezii depozitaseră proviziile cu atîta iscusinţă, încît şi acum, cînd războiul era pe sfîrşite, mai aveau încă trei tone zahăr, o tonă cafea, nouăzeci kilograme ciocolată, trei sute douăzeci kilograme tutun, şapte sute şaptezeci kilograme

ceai, două tone făină, o tonă conserve de carne de vită, șase sute kilograme unt conservat, șapte sute douăzeci și cinci kilograme brînză conservată, trei sute șaizeci și trei kilograme lapte praf și două tone marmeladă de portocale.

Toate acestea erau păstrate într-o încăpere fără ferestre. Ca mijloc de protecție împotriva șobolanilor, pereții erau căptușiți cu tablă de la cutii de conserve.

Nemții îi adorau pe acești englezi, considerînd că sînt exact așa cum trebuiau să fie englezii. Datorită lor războiul dobîndise o oarecare eleganță, părea amuzant și rezonabil. De-aceea nemții le permiteau să folosească patru barăci, deși ar fi încăput într-una singură. Iar în schimbul cafelei, ciocolatei sau tutunului, nemții le dădeau vopsea, scînduri, cuie și pînză pentru diverse reparații.

Englezii aflaseră de douăsprezece ore că urmau să le sosească oaspeți americani. Pînă atunci nu mai avuseseră oaspeți și se apucară ca niște spiriduși să mături, să spele și să gătească — să facă saltele din paie și din saci de ambalaj, să așeze mesele și să pună cîte o mică atenție în dreptul fiecărui loc.

Acum, în noaptea rece de iarnă, își întîmpinau oaspeții cu un cîntec de bun-venit. Hainele lor răspîndeau deja aromele ospățului pe care îl pregătiseră. Erau îmbrăcați pe jumătate ca pentru atac, pe jumătate ca pentru tenis sau crochet. Fiind atît de încîntați de propria lor ospitalitate și de toate bunătățile care așteptau înăuntru, cît cîntaseră nici nu apucaseră să se uite bine la oaspeți.

Și își imaginau că cei pentru care cîntau erau ofițeri ca și ei, veniți recent de pe cîmpul de luptă.

Îi împinseră cu afecțiune pe americani spre ușa barăcii, umplînd aerul nopții cu trăncăneala lor bărbătească și cu fanfaronada lor frățească. Se adresau americanilor cu „Iancheilor“, exclamau: „De milioane!“, dădeau asigurări că „Fritz e pe ducă“ și așa mai departe.

Billy Pilgrim se întreba vag cine mai era și Fritz ăsta.

Acum Billy era înăuntru, lîngă plita de fier care dogorea, roșie ca o cireașă. Pe plită erau puse la fiert zeci de ceainice, dintre care unele aveau și fluiere. Mai era și un ceaun mare, plin cu supă aurie. Supa era groasă, ca fiertura din ceaunele vrăjitoarelor. Sub privirile lui Billy Pilgrim, la suprafața lichidului se ridicau cu letargică maiestate niște bule care aminteau de începuturi.

Mesele lungi erau pregătite pentru ospăț. În dreptul fiecărui loc era cîte un castron făcut dintr-o cutie goală de lapte praf. O cutie mai mică ținea loc de cană. Niște cutii mai înalte și mai subțiri serveau drept pahare. Fiecare pahar era plin cu lapte cald.

Pentru fiecare invitat mai erau cîte o mașină de ras, un prosop mic, un pachet de lame, un baton de ciocolată, două trabuce, un săpun, zece țigări, chibrituri, un creion și o lumînare.

Doar lumînările și săpunul erau de proveniență germană. Aveau același aspect lăptos, spectral. Englezii nu aveau cum să știe, dar lumînările și săpunul erau făcute din grăsimea evreilor, țiganilor, comuniștilor și a altor dușmani ai statului.

Așa merg lucrurile.

Sala de ospăț era luminată cu lumînări. Pe mese se lăfăiau mormane de pîine albă proaspătă, calupuri de unt, borcane de marmeladă. Erau și platouri cu felii de carne conservată. Mai urmau supă, jumări de ouă, plăcintă caldă cu marmeladă.

Iar în celălalt capăt al barăcii, Billy văzu niște arcade roz, de care atîrnau draperii albastre. Mai văzu și un orologiu imens, două tronuri aurite, o găleată și o cîrpă de spălat podelele. Era decorul în care urma să aibă loc spectacolul serii — o versiune muzicală a *Cenușăresei*, cea mai cunoscută dintre toate poveștile.

La un moment dat, Billy Pilgrim luă foc din cauză că stătea prea aproape de soba încinsă. Poalele paltonașului său fumegau. Era un foc molcom, mocnit — ca un foc de iască.

Billy tocmai se întreba dacă nu cumva exista vreun telefon prin apropiere. Vroia să o sune pe mama lui, să-i spună că trăia și că era sănătos.

Se lăsă o liniște adîncă. Englezii priveau cu uimire ce adunătură de indivizi se străduiseră ei să întîmpine cu surle și trîmbițe. Un englez observă că Billy luase foc. „Ai luat foc, băiete !" zise el, și îl trase pe Billy de lîngă sobă, scuturîndu-i de pe spate scînteile aprinse.

Întrucît Billy nu reacționă în nici un fel, englezul îl întrebă : „Poți să vorbești ? Auzi bine ?"

Billy dădu din cap că da.

Englezul îl cercetă mai atent, plin de milă. „Doamne Sfinte — ce ți-au făcut, băiete ? Asta

nu mai arată a om. Parc-ar fi un zmeu de hîrtie făcut ferfeniță."

„Ești într-adevăr american ?" întrebă englezul.

„Da", răspunse Billy.

„Și ce grad ai ?"

„Sînt soldat."

„Și cum de n-ai bocanci, băiete ?"

„Nu-mi mai aduc aminte."

„Și ce-i cu haina asta ? E cumva vreo farsă ?"

„Poftim ?"

„De unde ai luat-o ?"

Billy făcu un efort de gîndire. „Mi-au dat-o", zise el într-un tîrziu.

„Nu cumva ți-a dat-o vreun Fritz ?"

„Cine ?"

„Nemții ți-au dat-o ?"

„Da."

Lui Billy îi displăceau aceste întrebări. Erau obositoare.

„Of ! — iancheule, iancheule", oftă englezul. „haina asta a fost o *insultă*."

„Poftim ?"

„A fost o încercare deliberată de-a te umili. Să nu-i permiți lui Fritz să-ți facă așa ceva."

Billy Pilgrim își pierdu cunoștința.

Cînd își reveni, Billy era așezat pe un scaun, cu fața spre scenă. Mîncase, nici el nu știa cum, iar acum privea un spectacol cu *Cenușăreasa*. Era evident că ceva din ființa lui gusta spectacolul de mai multă vreme. Căci Billy se prăpădea de rîs.

Femeile din piesă erau bineînțeles bărbați. Orologiul tocmai bătuse miezul nopții și Cenușăreasa se văicărea :

„Doamne ora mi-a sunat,
Mă tem că de dracu-am dat."

Cupletul i se păru lui Billy atît de amuzant, încît nu numai că rîdea în hohote — rîdea cu sughițuri. Și o ținu așa, pînă cînd îl scoaseră pe sus din baracă și îl cărară într-alta, unde se găsea spitalul. Spitalul avea șase paturi. Nu se mai zărea nici un alt bolnav.

Billy se trezi așezat în pat și legat bine. I se făcu o injecție cu morfină. Un alt american se oferi să stea să-l păzească. Acest voluntar nu era altul decît Edgar Derby, profesorul de liceu care avea să fie executat la Dresda. Așa merg lucrurile.

Derby stătea pe un scăunel cu trei picioare. I se dăduse o carte de citit. Cartea era *Semnul roșu al curajului* de Stephan Crane. Derby o mai citise. Acum se apucă din nou s-o citească, în timp ce Billy Pilgrim intra într-un adevărat paradis.

Sub efectul morfinei, Billy avu un vis cu niște girafe într-o grădină. Girafele se plimbau de-a lungul potecilor prunduite, se opreau din cînd în cînd să rumege pere zemoase din vîrfurile pomilor. Și Billy era tot girafă. Luă și el în gură o pară. Era o pară tare, care se împotrivea și îi scrîșnea între dinți. În cele din urmă para trosni, lăsînd să-i scape un protest suculent.

Girafele îl acceptaseră pe Billy ca pe unul de-al lor — o ființă la fel de ridicol specializată ca și ele. Două se apropiară și se proptiră de el, fiecare de cîte o parte. Buzele lor de sus, lunguiețe și

musculoase, se arcuiră luînd forma unor flori de vineriță. Girafele îl sărutară pe Billy. Erau femele — galben-crem și galben-citron. Cornițele lor semănau cu niște mînere sferice de uși. Mînerele erau învelite în catifea.

De ce oare ?

Se lăsă noaptea peste grădina girafelor și o vreme Billy Pilgrim se cufundă într-un somn fără vise, apoi o porni să călătorească în timp. Se trezi cu capul sub pătură, într-un salon pentru *bolnavi mintal inofensivi*, în spitalul veteranilor de război de lîngă Lake Placid, New York. Era în primăvara lui 1948, la trei ani după sfîrșitul războiului.

Billy își scoase capul de sub pătură. Ferestrele salonului erau deschise. Afară ciripeau păsărelele. „Cirip-cip ?" îl întrebă una din ele. Soarele era în înaltul cerului. În același salon cu Billy mai fuseseră repartizați încă douăzeci și nouă de pacienți, dar acum se aflau cu toții afară, bucurîndu-se de frumusețea zilei. Puteau pleca și veni după bunul lor plac, puteau merge chiar și acasă, dacă vroiau — ca și Billy Pilgrim dealtfel. Cu toții veniseră aici de bunăvoie, tulburați de lumea de-afară.

Billy se internase în mijlocul ultimului său an la Școala de optometrie din Ilium. Pe atunci nimeni nu bănuia că o să se țicnească. În afară de el, toți ceilalți socoteau că arăta bine și se comporta perfect. Acum însă iată-l în spital. Doctorii îi confirmaseră părerea : așa *era*, își pierdea mințile.

Nimeni nu considera că războiul ar putea avea vreo legătură cu treaba asta. Toţi erau siguri că Billy se ţicnea deoarece tatăl său îl aruncase la o vîrstă fragedă în bazinul de înot al clubului Asociaţiei tineretului creştin, iar mai apoi îl tîrîse după el pînă la marginea Marelui Canion.

Cel căruia i se dăduse patul de lîngă Billy era un fost căpitan de infanterie cu numele de Eliot Rosewater. Rosewater se săturase să tot umble beat zi şi noapte.

Datorită lui Rosewater, Billy Pilgrim veni în contact cu literatura ştiinţifico-fantastică şi în mod special cu scrierile lui Kilgore Trout. Rosewater avea sub pat o colecţie uluitoare de cărţi ştiinţifico-fantastice. Le adusese la spital într-un cufăr de marinar. Nepreţuitele lui cărţi ponosite răspîndeau în tot salonul un miros de tocăniţă irlandeză sau de pijama de flanelă neschimbată de o lună.

Pentru Billy Kilgore Trout deveni cel mai îndrăgit autor în viaţă, iar literatura ştiinţifico-fantastică — unicul gen de povestiri pe care le putea citi.

Rosewater era de două ori mai deştept decît Billy, dar el şi Billy se confruntau în acelaşi mod cu aceeaşi criză. Ambii descoperiseră că viaţa e lipsită de sens, în mare parte datorită celor văzute în timpul războiului. Aşa, de pildă, Rosewater împuşcase mortal un pompier în vîrstă de paisprezece ani, luîndu-l drept soldat german. Aşa merg lucrurile. Iar Billy asistase la cel mai mare masacru din istoria europeană, care a fost bombardarea Dresdei. Aşa merg lucrurile.

Prin urmare, amîndoi încercau acum să se reinventeze pe ei şi să-şi reinventeze propriul univers. Literatura ştiinţifico-fantastică le era de mare ajutor.

Într-o zi Rosewater îi spuse lui Billy ceva interesant despre o carte care nu era ştiinţifico-fantastică. Şi anume, că tot ce se poate şti despre viaţă se găseşte în *Fraţii Karamazov* de Feodor Dostoievski. „Dar în prezent nici asta nu mai ajunge“, adăugă Rosewater.

Altă dată Billy îl auzi pe Rosewater zicîndu-i unui psihiatru : „După părerea mea, veţi fi foarte curînd nevoiţi să inventaţi o groază de minciuni *noi* şi frumoase, pentru că altfel oamenii pur şi simplu nu vor mai vrea să trăiască.“

Pe noptiera lui Billy se afla o adevărată „natură moartă“ — două pilule, o scrumieră cu trei mucuri de ţigări pătate de ruj, o ţigară aprinsă şi un pahar cu apă. Apa era moartă, stătută. Aşa merg lucrurile. Aerul încerca să iasă din apa lipsită de viaţă. Bule mici se agăţau de pereţii paharului, prea slabe să urce pînă la suprafaţă.

Ţigările erau ale mamei lui Billy, care fuma o ţigară după alta. Ea pornise în căutarea toaletei pentru femei, aflată dincolo de salonul rezervat femeilor care se înrolaseră voluntar în timpul războiului şi care se ţicniseră la cap. Trebuia să se întoarcă dintr-o clipă într-alta.

Billy îşi trase din nou pătura peste cap. Ori de cîte ori venea mama lui să-l viziteze, el îşi acoperea capul şi întotdeauna se simţea mult mai rău cît stătea ea acolo. Nu că ar fi fost o femeie urîtă, că i-ar fi mirosit rău gura sau că ar fi avut o

fire imposibilă. Era o femeie foarte simpatică, obişnuită, albă, cu păr castaniu, cu diplomă de bacalaureat.

Pe Billy îl deranja simplul fapt că îi era mamă. Ea îl făcea să se simtă stînjenit, slab şi nerecunoscător pentru că se străduise atîta să-i dea viaţă şi să-l ţină în viaţă, cînd de fapt lui Billy nu-i plăcea deloc viaţa.

Billy îl auzi pe Eliot Rosewater intrînd şi lungindu-se pe pat. Arcurile de la patul lui Rosewater dădeau un raport amănunţit în această privinţă. Rosewater era o huidumă de om, dar nu şi foarte puternic. Arăta de parcă ar fi fost făcut din unguent pentru pus în nas.

Curînd după aceea se întoarse şi mama lui Billy de la toaletă şi se aşeză pe un scaun între patul lui Billy şi cel al lui Rosewater. Rosewater o salută pe un ton cald şi melodios, întrebînd-o cum se mai simte. Păru încîntat să audă că se simte bine. El tocmai experimenta o metodă conform căreia trebuia să fie excesiv de amabil cu toţi cei din jur. Socotea că în felul acesta lumea ar putea deveni un loc mai prielnic vieţii. I se adresa mamei lui Billy cu „dragă". Asta făcea parte din experiment : să se adreseze tuturor cu „dragă".

„Într-o bună zi cînd o să vin aici", îi făgădui ea lui Rosewater, „Billy o să-şi scoată capul de sub pătură şi ştii ce-o să-mi spună ?"

„Ce-o să-ţi spună, dragă ?"

„O să-mi spună : «Bună, mamă !» şi o să-mi zîmbească. O să spună : «Ce bine-mi pare că te văd, mamă. Cum o mai duci ?»"

„De ce n-ar fi astăzi ziua aceea ?"

„Mă rog pentru asta în fiecare seară."

„E o treabă *bună*."

„Oamenii ar rămîne surprinşi să ştie cîte s-au făcut în lumea asta cu ajutorul rugăciunilor."

„Nici că se poate ceva mai adevărat, dragă."

„Mama dumitale te vizitează des ?"

„Mama mea e moartă", răspunse Rosewater. Aşa merg lucrurile.

„Dumnezeu s-o odihnească !"

„Cel puţin cît a trăit a fost fericită."

„E şi asta o consolare."

„Da, aşa-i."

„Şi tatăl lui Billy a murit", zise mama lui Billy. Aşa merg lucrurile.

„Un băiat *are nevoie* de tată."

Şi tot aşa, continuă la nesfîrşit duetul dintre femeia proastă, care credea în rugăciuni, şi bărbatul mare şi gol pe dinăuntru, care era plin de ecouri tandre.

„Cînd s-a întîmplat nenorocirea asta, el era printre cei mai buni din an", explică mama lui Billy.

„Poate că *muncea* prea mult", zise Rosewater. Ţinea în mînă o carte pe care vroia s-o citească, dar era mult prea politicos ca să citească şi să vorbească în acelaşi timp, cu toate că nu i-ar fi venit greu să-i dea mamei lui Billy răspunsuri satisfăcătoare. Cartea se intitula *Maniaci în a patra dimensiune*, de Kilgore Trout. Era despre nişte oameni ale căror boli mintale nu puteau fi tratate, întrucît toate cazurile respectivelor boli se aflau într-o a patra dimensiune şi doctorii de pe Pămînt, cunoscînd doar trei dimensiuni, nu

puteau nicidecum să descopere cauzele sau măcar să şi le imagineze.

Lui Rosewater îi plăcea în mod deosebit un lucru spus de Trout, şi anume că într-adevăr *există* vampiri, vîrcolaci, spiriduşi, îngeri şi aşa mai departe, dar că se găsesc cu toţii în a patra dimensiune. Tot aşa stăteau lucrurile, după părerea lui Trout, şi cu William Blake, poetul favorit al lui Rosewater. La fel şi cu raiul şi iadul.

„Billy e logodit cu o fată foarte bogată", continuă mama lui Billy.

„Foarte bine", preciză Rosewater. „Uneori banii pot fi o mîngîiere."

„*Sigur* că da."

„Bineînţeles că da."

„Nu-i prea amuzant să trebuiască să storci fiecare bănuţ ca pe-o lămîie."

„E bine să-ţi mai poţi trage răsuflarea."

„Tatăl ei e proprietarul Şcolii de optometrie la care merge Billy. Mai are şi şase cabinete şi laboratoare răspîndite prin tot ţinutul, un avion personal şi o casă de odihnă pe malul lacului Washington."

„Frumos lac."

Pe Billy îl fură somnul sub pătură. Cînd se trezi, era din nou în spitalul din lagăr, legat de pat. Deschise un ochi şi îl văzu pe sărmanul Edgar Derby citind *Semnul roşu al curajului* la flacăra luminării.

Billy închise ochiul şi-l văzu în amintirile lui despre viitor pe bătrînul Edgar Derby printre ruinele Dresdei, în faţa plutonului de execuţie. Din

pluton făceau parte doar patru oameni. Billy auzise că, de regulă, unul din membrii plutonului primeşte o armă încărcată cu cartuşe oarbe, dar bănuia că după atîta război şi pentru un pluton atît de mic n-o să mai dea nimeni cartuşe oarbe.

Şeful englezilor tocmai intrase pe uşa spitalului să se intereseze de Billy. Era colonel de infanterie, luat prizonier la Dunkerque. El fusese cel care îi dăduse lui Billy morfina. Întrucît printre englezi nu exista nici un doctor adevărat, făcea el pe doctorul. „Cum mai e bolnavul nostru ?" îl întrebă pe Derby.

„Dus pe lumea cealaltă."

„Dar nu pentru totdeauna."

„Nu."

„Ce plăcut e să nu simţi nimic şi totuşi să ţi se atribuie meritul de-a fi în viaţă."

De-abia acum Derby luă o poziţie lugubră de drepţi.

„Nu, nu — te rog — stai jos. Cînd există cîte doi soldaţi la fiecare ofiţer şi cînd toţi soldaţii sînt bolnavi, cred că ne putem dispensa de obişnuitul protocol."

Derby continuă să stea în picioare. „Pari mai în vîrstă decît ceilalţi", zise colonelul.

Derby mărturisi că avea patruzeci şi cinci de ani, ceea ce însemna că era cu doi ani mai în vîrstă decît colonelul. Colonelul îl informă că ceilalţi americani se şi bărbieriseră şi că Billy şi Derby erau acum singurii cu bărbi. Şi mai adăugă : „Ştii — stînd aici de atîta vreme şi fiind nevoiţi să ne imaginăm războiul, ne-am imaginat că e purtat de oameni ca noi, mai în vîrstă. Am uitat că răz-

boaiele sînt purtate de copii. Cînd am văzut fețele acelea proaspăt rase, am avut cu adevărat un șoc. «Doamne Dumnezeule...» mi-am zis, «asta e Cruciada Copiilor.»"

Colonelul îl întrebă pe bătrînul Derby în ce împrejurări fusese luat prizonier și Derby începu să povestească cum se găsea într-o pădurice împreună cu alți aproximativ o sută de soldați îngroziți. Lupta începuse cu cinci zile înainte. Cei o sută de soldați fuseseră goniți în pădurice de groaza tancurilor.

Derby făcu o descriere amănunțită a incredibilei clime artificiale pe care pămîntenii o creează uneori altor pămînteni atunci cînd nu vor ca aceștia din urmă să mai locuiască pe Pămînt. Obuzele explodau cu bubuituri puternice deasupra copacilor, povestea el, lăsînd să cadă o ploaie de cuțite, ace și lame de ras. Niște chiștoace mici de plumb învelite în aramă traversau șuierînd păduricea, de la un capăt la altul, sub obuzele care explodau, zburînd mai repede ca sunetul.

Mulți au fost răniți sau uciși pe loc. Așa merg lucrurile.

Apoi deodată artileria tăcu și un neamț, ascuns cine știe unde, îi somă pe americani printr-un difuzor să-și lase jos armele și să iasă din pădurice cu mîinile pe creștetul capului, că dacă nu, artileria o să tragă din nou și n-o să înceteze pînă ce nu-i va lichida pe toți.

Așadar, americanii își lăsaseră jos armele și ieșiră din pădurice cu mîinile pe creștetul capului, întrucît doreau să trăiască, dacă se putea.

Billy se întoarse din nou în timp la spitalul veteranilor de război. Capul îi era tot sub pătură. În salon se lăsase liniștea. „A plecat mama ?" întrebă Billy.

„Da."

Billy privi pe furiș de sub pătură. Pe scaunul de lîngă pat stătea acum logodnica lui. O chema Valencia Merble. Valencia era fiica proprietarului Școlii de optometrie din Ilium. Era o fată bogată și mare cît un dulap din cauză că mînca tot timpul. Chiar și acum mesteca ceva. Ronțăia o ciocolată „Cei trei mușchetari". Purta ochelari cu lentile trifocale și rame tip arlechin, bătute în ștrasuri. Strălucirea ștrasurilor se întețea în strălucirea diamantului de la inelul ei de logodnă. Diamantul fusese asigurat pentru suma de o mie opt sute de dolari. Billy găsise diamantul în Germania. Era captură de război.

Billy nu voia să se însoare cu sluta de Valencia. Ea reprezenta unul din simptomele bolii lui. În clipa cînd se auzise cerînd-o de nevastă, implorînd-o să primească inelul cu diamant și să-i fie tovarășă de viață, Billy avu certitudinea că își pierde mințile.

Billy îi zise : „Bună !", iar ea îl întrebă dacă nu vroia ciocolată, la care el răspunse : „Nu, mulțumesc."

Ea se interesă cum îi mai mergea și el îi răspunse : „Mulțumesc, mult mai bine." Atunci ea îl informă că tuturor celor de la Școala de optometrie din Ilium le părea rău că era bolnav și sperau să se facă bine cît mai curînd, la care Billy

îi zise: „Cînd îi vezi, transmite-le salutări din partea mea."

Ea îi făgădui că așa va face.

Îl întrebă apoi dacă n-avea nevoie să-i mai aducă ceva; la care el răspunse: „Nu, am absolut tot ce-mi trebuie."

„Poate niște cărți?" insistă Valencia.

„Am lîngă mine una din cele mai mari biblioteci particulare din lume", spuse Billy, înțelegînd prin aceasta colecția de cărți științifico-fantastice a lui Eliot Rosewater.

Rosewater citea în patul alăturat, dar Billy îl antrenă în discuție întrebîndu-l de data asta ce mai citea.

Așadar, Rosewater îl lămuri. Citea *Evanghelia din spațiul cosmic* de Kilgore Trout. Era ceva despre un vizitator din spațiul cosmic care, fiindcă veni vorba, semăna foarte mult cu un tralfamadorian. Extraterestrul s-a apucat să studieze amănunțit creștinismul pentru a pricepe, dacă era cu putință, de ce creștinilor le vine atît de ușor să dea dovadă de cruzime. Concluzia la care a ajuns a fost aceea că cel puțin în parte vina se datorează neglijenței cu care fusese scris Noul Testament. El bănuia că intenția Evangheliilor fusese ca, printre altele, să-i învețe pe oameni să fie milostivi pînă și cu cel mai umil dintre umili.

Dar în realitate Evangheliile propovăduiau următoarea învățătură:

Înainte de-a omorî pe cineva, asigură-te că respectiva persoană nu are relații influente. Așa merg lucrurile.

Defectul istorisirilor despre Cristos consta, după părerea extraterestrului, în faptul că Cristos, pe care nu dădeai nici două parale, era în realitate Fiul celei mai Puternice Ființe din întreg Universul. Cititorii înțelegeau lucrul acesta; așadar, cînd sosea momentul răstignirii, ei își ziceau pe bună dreptate în sinea lor, iar Rosewater citi din nou pasajul cu voce tare:

„De data asta chiar c-au dat-o-n bară — s-au apucat să linșeze pe cine nu trebuia!"

Și odată cu gîndul ăsta venea și altul, înrudit cu el: *„Există* oameni care pot să fie linșați." Care? Oamenii care n-au relații influente. Așa merg lucrurile.

Extraterestrul lăsă în dar pămîntenilor o Nouă Evanghelie. Aici Iisus *era* într-adevăr un individ oarecare și călca pe nervi o mulțime de oameni cu relații mai influente decît ale lui. Dar și în această Evanghelie el trebuia să rostească toate lucrurile minunate și complicate pe care le rostește și în celelalte Evanghelii.

Așadar, într-o bună zi, avînd chef de distracție, oamenii l-au pironit pe Iisus pe o cruce și au înfipt crucea în pămînt. Cei care luau parte la linșaj erau convinși că n-aveau de ce să se aștepte la nici un fel de repercusiune. Cititorul ajungea și el exact la aceeași convingere, de vreme ce Noua Evanghelie insista atît de mult asupra faptului că Iisus era un nimeni.

Și deodată, chiar înainte ca vagabondul să-și dea duhul, cerurile s-au deschis cu tunete și fulgere și glasul Domnului a bubuit amenințător. Dumnezeu îi anunța pe oameni că îl adoptă pe

vagabond ca fiu al său, investindu-l pentru eternitate cu putere și toate privilegiile cuvenite Fiului Celui care a creat Universul. A spus așa : *„Din această clipă, El va pedepsi crîncen pe toți cei care vor mai îndrăzni să chinuie un vagabond lipsit de relații !“*

Logodnica lui Billy își terminase ciocolata „Cei Trei Mușchetari“. Acum mînca un alt baton : „Calea Lactee“.

„Dă-le încolo de cărți !“ exclamă Rosewater, azvîrlind cartea sub pat. „Naiba să le ia !“

„Părea să fie o carte interesantă“, își dădu cu părerea Valencia.

„Doamne — de-ar ști Kilgore Trout *să scrie* !“ exclamă Rosewater. Avea el o teorie : Kilgore Trout își binemerita lipsa de popularitate. Maniera lui de-a scrie era oribilă. Doar ideile erau bune.

„Nu cred că Trout a trecut vreodată dincolo de granițele Americii“, continuă Rosewater. „Scrie toată vremea despre pămînteni, dar pentru el toți pămîntenii sînt americani. Practic, pe întreg pămîntul ăsta nu există nici un american getbeget.“

„Unde locuiește ?“ întrebă Valencia.

„Nimeni nu știe“, răspunse Rosewater. „Cred că sînt singura persoană care a auzit vreodată de el. Își publică fiecare carte la cîte o altă editură și, de cîte ori îi scriu pe adresa vreunei edituri, primesc înapoi scrisoarea pe motiv că respectiva editură a dat faliment.“

Rosewater se hotărî să schimbe subiectul și o felicită pe Valencia pentru inelul de logodnă.

„Mulțumesc“, zise ea și îl întinse lui Rosewater ca să-l admire mai îndeaproape. „Billy a făcut rost de diamantul ăsta în timpul războiului.“

„Ăsta-i avantajul războiului“, remarcă Rosewater. „Absolut toată lumea se alege cu cîte ceva de pe urma lui.“

Cît privește domiciliul lui Kilgore Trout : acesta locuia de fapt în Ilium, orașul natal al lui Billy, disprețuit și lipsit de prieteni.

Billy avea să-l întîlnească nu peste mult timp.

„Billy !“ îl strigă Valencia Merble.

„Hm ?“

„Vrei să discutăm puțin despre ce model de argintărie ne vom alege ?“

„Bineînțeles !“

„Prin eliminare am ajuns la două : fie „Royal Danish“, fie „Rambler Rose“.

„Rambler Rose“, se hotărî Billy.

„Nu trebuie să ne pripim“, zise ea. „Vreau să spun că, indiferent ce alegem, cu asta rămînem pînă la sfîrșitul zilelor noastre.“

Billy se apucă să studieze catalogul. „Royal Danish“, decise el într-un tîrziu.

„Nici «Colonial Moonlight» nu-mi displace.“

„Nici mie“, zise Billy Pilgrim.

Și Billy o porni din nou în timp spre grădina zoologică de pe Tralfamadore. Avea patruzeci și patru de ani și era expus sub cupola unui dom geodezic. Stătea lungit pe canapeaua care îi servise drept culcuș pe tot parcursul călătoriei sale

în cosmos. Era gol. Pe tralfamadorieni îi interesa cum arată corpul lui — în *toate* detaliile. Dincolo de peretele de sticlă se înghesuiau mii de tralfamadorieni, care își întindeau mîinile lor mici ca să-l poată vedea cu propriii lor ochi. De cînd se afla Billy pe Tralfamadore, pe Pămînt se scurseseră șase luni încheiate. El se obișnuise deja cu mulțimea vizitatorilor.

Nici nu se punea problema unei evadări. Atmosfera de afară era încărcată cu cianură, iar Pămîntul se afla la o distanță de 717.807.080.000.000.000 kilometri.

Billy era expus în grădina zoologică într-o ambianță care simula o locuință de pe Terra. Majoritatea obiectelor fuseseră furate din depozitul magazinelor Sears & Roebuck din Iowa City, Iowa. Se găseau acolo un televizor în culori și o canapea extensibilă cu cîte o măsuță la fiecare capăt, pe care se vedeau o scrumieră și o veioză. Mai erau și un bar mic cu două scaune înalte în fața tejghelei și o masă de biliard. Întreaga pardoseală era acoperită cu o mochetă aurie, excepție făcînd bucătăria, baia și capacul de fier al trapei din centrul podelei. Pe măsuța joasă din fața canapelei se vedeau niște reviste aranjate în evantai.

Mai era și un picup stereo. Picupul mergea, televizorul nu. Pe ecranul televizorului fusese lipită o poză cu un cowboy care omora un alt cowboy. Așa merg lucrurile.

În interiorul domului nu erau nici un fel de pereți despărțitori și nici un colțișor unde Billy să se poată ascunde. Obiectele sanitare din baie,

verzi ca izma, se aflau sub privirile tuturor. Billy se sculă de pe canapea și se îndreptă spre toaletă. Mulțimea să înnebunească și nimic altceva.

Billy își spălă dinții, își fixă proteza dentară și plecă la bucătărie. Aragazul cu butelie, frigiderul și mașina de spălat vase erau și ele verzi ca izma. Pe ușa frigiderului era pictată o poză. Frigiderul venise așa din fabrică. Poza reprezenta un cuplu din nebunii ani nouăzeci, pe o bicicletă pentru două persoane.

Billy privea acum poza și încerca să se gîndească la ceva în legătură cu acest cuplu. Nu-i trecea prin minte nimic. După toate aparențele, oamenii aceștia doi nu-ți spuneau *nimic*.

Billy se înfruptă cu un mic dejun din conserve. Își spălă cana, farfuria, cuțitul și furculița, lingurița și farfurioara, după care le așeză pe toate la locul lor. Apoi se apucă să facă niște exerciții de gimnastică pe care le învățase la armată — sărituri cu picioarele desfăcute, genuflexiuni, flotări, ridicări ale trunchiului. Majoritatea tralfamadorienilor n-aveau cum să știe că fața și corpul lui Billy nu erau frumoase. Își închipuiau despre el că era un specimen splendid. Lucrul acesta avea un efect plăcut asupra lui Billy, care pentru prima oară în viață începea să se simtă mîndru de corpul său.

După terminarea exercițiilor făcu un duș și își tăie unghiile de la picioare. Se bărbieri și își pulveriză deodorant sub braț, în vreme ce un ghid de la grădina zoologică, afară pe un po-

dium, explica ce face Billy — și în ce scop. Ghidul comunica prin telepatie, stînd pur și simplu acolo și transmițînd mulțimii gîndurile pe calea undelor. Avea cu el pe podium un mic instrument cu un tablou de comandă, prin intermediul căruia îi tălmăcea lui Billy întrebările venite din mijlocul mulțimii.

Sosi și prima întrebare — din difuzorul de pe televizor : „Vă simțiți bine aici ?"

„Cam tot atît de bine ca și pe Pămînt", răspunse Billy, ceea ce era adevărat.

Pe Tralfamadore existau cinci sexe și fiecare îndeplinea o funcție necesară pentru crearea unui nou individ. Lui Billy i se părea că toți tralfamadorienii arătau identic — din cauză că la ei diferențele dintre sexe erau în a patra dimensiune.

Fiindcă veni vorba, în privința moralei una din cele mai mari bombe primite de Billy de la tralfamadorieni a fost în legătură cu relațiile dintre sexe pe Pămînt. Ei afirmau că echipajele de pe farfuriile zburătoare identificaseră pe Pămînt nu mai puțin de *șapte* sexe, fiecare avînd un rol esențial în reproducere. Din nou Billy nu-și putea nicidecum imagina ce legătură ar avea cinci din cele șapte sexe cu zămislirea unui prunc, de vreme ce ele erau active doar în a patra dimensiune.

Tralfamadorienii încercară să-i dea lui Billy niște puncte de reper pentru a-l ajuta să-și imagineze sexele în dimensiunea invizibilă. Îi explicară că pe Pămînt n-ar putea exista copii fără

bărbați singuri. *Ar putea* însă exista copii fără femei singure. N-ar putea exista copii fără femei peste șaizeci și cinci de ani. Însă *ar putea* exista copii fără bărbați peste șaizeci și cinci de ani. N-ar putea exista copii fără alți copii care trăiesc după naștere doar o oră sau chiar mai puțin. Și așa mai departe.

Pentru Billy toate acestea erau în limba păsărească.

Dar și pentru tralfamadorieni multe din cele spuse de Billy erau tot în limba păsărească. Ei nu-și puteau defel imagina cum concepea el timpul. Billy renunțase să le mai explice. Ghidul de afară era nevoit să le explice el, cum se pricepea mai bine.

Ghidul invita pe cei din mulțime să-și închipuie că într-o zi senină și strălucitoare priveau un lanț de munți aflat dincolo de întinderea unui deșert. Puteau vedea un pisc, o pasăre sau un nor, o stîncă în fața lor sau chiar în adîncurile unui canion din spatele lor. Dar printre ei se afla și acest sărman pămîntean, al cărui cap era băgat într-o sferă de oțel de care nu va reuși nicicînd să scape. Sfera era prevăzută cu un singur orificiu în dreptul unui ochi, iar de orificiu era sudată o țeavă de aproape doi metri.

În această metaforă elaborată, Billy se afla de-abia la începutul nenorocirilor sale. Căci tot el urma să fie legat de o grilă de oțel fixată la rîndul ei de un vagon platformă care aluneca pe șine. Iar el n-avea nici o posibilitate de a-și întoarce capul sau de a atinge țeava. Extremitatea țevii se sprijinea de un stativ cu două pi-

cioare fixat şi el de platforma vagonului. Tot ce putea Billy să vadă se rezuma la punctul din capătul ţevii. El habar n-avea că se afla pe platforma unui vagon, nici măcar nu ştia că era ceva neobişnuit în tot ce i se întîmpla.

Uneori vagonul de-abia se mişca, alteori mergea extrem de repede, adeseori se oprea — urca şi cobora, lua curbe şi se avînta mai departe. Indiferent de ceea ce ar fi văzut Billy prin ţeavă, el nu avea altceva de făcut decît să-şi spună : „Asta-i viaţa."

Billy se aşteptase ca tralfamadorienii să fie nedumeriţi şi alarmaţi de toate războaiele şi celelalte forme de omor de pe Pămînt. Se aşteptase ca ei să se teamă ca nu cumva combinaţia de cruzime şi înarmare spectaculoasă a pămîntenilor să distrugă pînă la urmă o parte din neprihănitul Univers sau poate chiar întreg Universul. Se aşteptase la toate acestea din cauza cărţilor ştiinţifico-fantastice.

Dar nimeni nu pomeni de război pînă cînd Billy nu abordă el însuşi subiectul. Cineva din mulţime îl întrebă prin intermediul ghidului care era lucrul cel mai important pe care îl învăţase de cînd se afla pe Tralfamadore, iar Billy răspunse : „Faptul că se poate ca toţi locuitorii unei planete să trăiască în pace ! După cum ştiţi, încă de la începuturile timpului planeta de pe care vin a fost locul unor măceluri nesăbuite. Am văzut eu însumi cum propriii mei compatrioţi, mîndri la vremea aceea că stîrpeau răul din lume, au aruncat nişte şcolăriţe în apa clocotită dintr-un castel de apă." Faptul era adevărat. Billy văzuse

la Dresda cadavrele acestor fete. „Iar cînd am fost în lagăr, noaptea aprindeam lumînări făcute din grăsimea unor fiinţe umane măcelărite de fraţii şi taţii acestor şcolăriţe din Dresda puse la fiert. E clar că pămîntenii sînt spaima Universului ! Şi dacă pînă în prezent Pămîntul n-a fost un pericol pentru celelalte planete, în scurt timp va fi. Aşadar, dezvăluiţi-mi secretul ca să-l pot duce cu mine pe Pămînt şi să salvez omenirea : Cum poate domni pacea pe o planetă ?"

Billy simţea că vorbise cu înflăcărare. De aceea rămase surprins cînd îi văzu pe tralfamadorieni că-şi strîng pumnii ca să-şi acopere ochii. Ştia din experinţa de pînă atunci ce însemna un asemenea gest : că vorbea tîmpenii.

„Nu vă supăraţi, puteţi să-mi spuneţi şi mie", se adresă el, mult mai dezumflat, ghidului, „care au fost de data asta tîmpeniile ?"

„Noi ştim cum se sfîrşeşte Universul", îl lămuri ghidul, „şi Pămîntul n-are nici un amestec în treaba asta, exceptînd doar faptul că şi *el* o să fie lichidat."

„Dar cum — *cum* se va sfîrşi Universul ?" se miră Billy.

„Îl vom arunca în aer tot făcînd experienţe cu noi forme de combustibil pentru farfuriile zburătoare. Un pilot de încercare tralfamadorian va apăsa pe un starter şi întreg Universul va dispare." Aşa merg lucrurile.

„Dacă ştiţi toate astea", zise Billy, „de ce nu căutaţi un mod de-a preveni catastrofa ? Nu-l puteţi împiedica pe pilot *să apese* pe buton ?"

„A apăsat *dintotdeauna* și va apăsa mereu. Noi l-am lăsat *dintotdeauna* și-l vom lăsa mereu. Clipa este *structurată* exact în modul acesta."

„Atunci", ezită Billy, „presupun că și ideea de-a pune capăt războaielor pe Pămînt este tot o prostie."

„Bineînțeles."

„Cu toate acestea pe planeta voastră *domnește* pacea."

„Astăzi, da. Însă în alte zile avem și noi războaie la fel de crîncene ca cele pe care le-ați văzut sau despre care ați citit. Iar noi nu putem interveni cu nimic, prin urmare pur și simplu refuzăm să le privim. Le ignorăm total. Ne petrecem eternitatea contemplînd momentele plăcute — ca de pildă astăzi, aici, la grădina zoologică. Nu-i ăsta un moment plăcut ?"

„Este."

„Dacă ar depune un efort mai mare, și pămîntenii ar putea învăța de la noi un lucru : să nu dea atenție clipelor rele și să se concentreze doar asupra celor bune."

„Hîm", făcu Billy Pilgrim.

În seara aceea, la puțină vreme după ce îl fură somnul, Billy călători din nou în timp spre un alt moment, deosebit de plăcut : noaptea nunții sale cu Valencia, fosta domnișoară Merble. Ieșise din spital de șase luni. Se simțea foarte bine. Între timp absolvise Școala de optometrie din Ilium — al treilea din patruzeci și șapte.

Acum se afla în pat cu Valencia, la Cape Ann, Massachusetts, într-o încîntătoare garsonieră construită chiar unde se sfîrșea cheiul. Dincolo de întinderea apei se vedeau luminile din Gloucester. Billy tocmai își îndeplinea îndatoririle legate de noaptea nunții. Una din consecințele acestei activități avea să fie nașterea lui Robert Pilgrim, care în liceu va constitui o adevărată problemă, dar care se va da pe brazdă mai tîrziu, ca membru al faimoaselor Berete Verzi.

Valencia nu călătorea în timp, avea în schimb o imaginație foarte vie. În vreme ce Billy se străduia s-o facă fericită, ea își închipuia că era o femeie celebră din paginile istoriei. Era regina Elisabeta Întîi a Angliei, iar Billy, după toate probabilitățile, era Cristofor Columb.

Billy scoase un sunet slab, de balama ruginită. Tocmai își golise sămînța în pîntecele Valenciei, aducîndu-și astfel partea lui de contribuție la confecționarea Beretei Verzi. Bineînțeles, după teoria tralfamadorienilor, Bereta Verde urma să aibă în total șapte părinți.

Billy își reluă acum locul lîngă Valencia, dar fața extaziată a imensei lui soții nu-și schimbă expresia. El se lungi pe marginea saltelei cu mîinile sub cap. Acum era bogat. Fusese recompensat pentru că se însurase cu o fată pe care nici un om în toate mințile n-ar fi luat-o. Socrul lui îi dăruise un automobil Buick Roadmaster, nou-nouț, o casă complet automatizată și îl numise director la cea mai prosperă filială a firmei sale, filiala din Ilium, unde Billy se putea aștepta la un cîștig de cel puțin treizeci de mii de dolari pe an. Nu era deloc rău. Tatăl lui fusese simplu frizer.

Vorba maică-si: „Noi, Pilgrimii, știm să ne croim drumul în lume."

Luna de miere se scurse învăluită în misterele plăcute și neplăcute ale unei veri tîrzii din Noua Anglie. Apartamentul îndrăgostiților avea un perete romantic, numai uși cu canaturi de sticlă. Ușile dădeau spre un balcon, dincolo de care se întindea portul slinos.

Un trauler verde cu portocaliu, negru în întunericul nopții, trecu bolborosind și răpăind pe lîngă balconul lor, la nici zece metri de patul nupțial. Se îndrepta spre mare numai cu farurile aprinse. Cala lui goală era ca o cutie de rezonanță care amplifica și îngroșa cîntecul motoarelor. Cheiul începu și el să cînte același cîntec și în cele din urmă și tăblia de la căpătîiul mirilor se porni pe cîntat. Și continuă să cînte mult timp după ce traulerul se pierdu în larg.

„Îți mulțumesc", spuse în sfîrșit Valencia. Tăblia de la capul patului cînta ca un cor de țînțari.

„N-ai pentru ce."

„Mi-a plăcut."

„Mă bucur."

Apoi ea începu să plîngă.

„Ce s-a întîmplat ?"

„Sînt așa de fericită."

„Foarte bine."

„Credeam că n-o să mă ia nimeni de nevastă."

„Hîm", făcu Billy Pilgrim.

„O să slăbesc numai de dragul tău", continuă ea.

„Ce ?"

„O să țin regim. O să mă fac frumoasă pentru tine."

„Mie îmi placi așa cum ești."

„Vorbești *serios* ?"

„Foarte serios", o asigură Billy Pilgrim. În călătoriile lui prin timp el văzuse o bună parte din căsnicia lor și știa că va fi cel puțin suportabilă pînă la sfîrșit.

Acum, prin dreptul patului nupțial, trecea un iacht mare numit *Seherezada.* Cîntecul motoarelor era ca un sunet estompat de orgă. Pe vas ardeau toate luminile.

Doi tineri frumoși, un bărbat și o femeie în haine de seară, stăteau la pupă, lîngă parapet și se iubeau: își iubeau visele și iubeau dîra de spumă care brăzda suprafața mării. Și ei se aflau în voiaj de nuntă. Erau Lance Rumfoord din Newport, Rhode Island, și mireasa lui, fosta domnișoară Cynthia Landry, care fusese o dragoste din copilărie a lui John F. Kennedy în Hyannis Port, Massachusetts.

Aici intervenea o mică coincidență. Mult mai tîrziu Billy Pilgrim avea să stea în aceeași rezervă de spital cu unchiul lui Rumfoord, profesorul Bertram Copeland Rumfoord de la Harvard, reputat istoric al Forțelor Aeriene ale Statelor Unite.

Cînd tinerii cei frumoși trecură, Valencia îl întrebă pe straniul ei soț despre război. Pentru o pămînteancă era lucrul cel mai simplu să asocieze sexul și plăcerea cu războiul.

„Te gîndești vreodată la război ?" spuse ea, punîndu-i mîna pe coapsă.

„Uneori", răspunse Billy Pilgrim.

„Uneori mă uit la tine“, zise Valencia, „şi mă cuprinde senzaţia ciudată că eşti plin de secrete.“

„Nu sînt“, replică Billy. Era, fireşte, o minciună. Nu povestise nimănui despre toate călătoriile lui în timp, despre Tralfamadore şi aşa mai departe.

„E normal să ai secrete în legătură cu războiul. Sau poate că nu secrete, ci lucruri despre care nu vrei să vorbeşti.“

„Nicidecum.“

„Ştii ? Mă simt mîndră c-ai fost soldat.“

„Foarte bine.“

„A fost chiar aşa de îngrozitor ?“

„Uneori.“ În acel moment lui Billy îi trecu prin minte un gînd trăsnit. Adevărul lui îl făcu să tresară. Gîndul acesta va fi un epitaf potrivit pentru Billy Pilgrim — ca şi pentru mine dealtfel.

„Dacă aş *vrea* foarte tare, mi-ai povesti acuma ceva despre război ?“ întrebă Valencia. Într-o mică ascunzătoare a imensului ei corp, ea strîngea deja materiale pentru o Beretă Verde.

„Ar suna ca un vis“, spuse Billy. „De obicei visele altora nu prezintă interes.“

„Te-am auzit povestindu-i odată tatei despre un pluton de execuţie german.“ Se referea la execuţia sărmanului Edgar Derby.

„Hîm.“

„Voi l-aţi îngropat ?“

„Da.“

„V-a văzut cu lopeţile înainte de a fi împuşcat ?“

„Da.“

„Şi a *zis* ceva ?“

„Nu."
„Îi era *frică* ?"
„Fusese drogat. Avea ochii sticloşi."
„I-au prins de haină o ţintă ?"
„O bucată de hîrtie", preciză Billy, după care se dădu jos din pat, zise „Scuză-mă", şi o porni spre întunericul băii, la toaletă. Bîjbîi cu mîna în căutarea comutatorului şi, pipăind pereţii aspri, îşi dădu seama că se întorsese în timp la anul 1944, aflîndu-se din nou în spitalul din lagăr.

Lumînarea din spital se stinsese. Bătrînul Edgar Derby adormise pe patul de campanie de lîngă patul lui Billy. Billy se dăduse jos din pat şi bîjbîia de-a lungul unui perete, încercînd să găsească vreo modalitate de-a ieşi afară ca să nu se scape pe el.

Pe neaşteptate dădu de o uşă pe care o deschise, ţîşnind ca din puşcă afară în noapte. De atîtea călătorii în timp şi de atîta morfină, Billy se ţăcănise de-a binelea. Se năpusti într-un gard de sîrmă ghimpată care îl împunse într-o mulţime de locuri. Billy încercă să se tragă îndărăt, dar ghimpii nu-i dădeau drumul. Aşadar, Billy începu un fel de dans idiot cu gardul, făcînd un pas încoace, unul încolo, reîntorcîndu-se apoi la locul de unde pornise.

De cealaltă parte a îngrăditurii, un prizonier rus ieşit şi el în noapte ca să-şi facă nevoile îl văzu pe Billy dansînd. Se apropie de ciudata sperietoare de ciori, încercă să-i vorbească pe un ton blînd, o întrebă din ce ţară vine. Sperietoarea de ciori nu-i acordă nici o atenţie, continuînd să danseze. Aşa că rusul desprinse ghimpii unul cîte

unul şi sperietoarea de ciori se îndepărtă dansînd în noapte, fără nici un cuvînt de mulţumire.

Rusul îi făcu semn cu mîna şi strigă după el în ruseşte „La revedere."

Acolo, în noaptea lagărului, Billy îşi desfăcu şliţul de la pantaloni şi se uşură îndelung, direct pe pămînt. Apoi încercă, fără să reuşească prea bine, să-l închidă la loc şi începu să reflecteze la o nouă problemă : De unde oare venise şi încotro să se ducă ?

De undeva se auzeau în noapte gemete de durere. Neavînd altceva mai bun de făcut, Billy o porni tîrîş în direcţia lor. Se întreba şi el oare ce nenorocire îi lovise pe cei care ieşiseră afară să se văicărească.

Fără să ştie Billy se apropia de spatele latrinei. Aceasta se compunea dintr-o balustradă sub care erau douăsprezece hîrdaie. Balustrada era mărginită pe trei laturi de nişte paravane din scînduri vechi şi din tablă de la cutii de conserve. Partea rămasă liberă dădea spre peretele negru de carton gudronat al barăcii unde avusese loc ospăţul.

Billy înaintă de-a lungul paravanului şi ajunse la un punct unde dădu cu ochii de un apel scris proaspăt cu pensula pe peretele de carton gudronat. Cuvintele erau scrise cu aceeaşi vopsea roz care dăduse strălucire decorului pentru *Cenuşăreasa*. Simţurile lui Billy erau atît de tulburate, încît vedea cuvintele suspendate în aer, pictate parcă pe o cortină transparentă. Iar pe cortină se vedeau şi splendide picăţele de argint. De fapt acestea erau capetele cuielor cu care fusese prins cartonul gudronat de peretele barăcii. Billy nu-şi

putea imagina cum stătea cortina atîrnată în gol și bănuia că această cortină fermecată și văicăreala dramatică țineau de o ceremonie religioasă, de care el habar n-avea.

Iată ce se spunea în apel :

VA RUGĂM LĂSAȚI LATRINA CURATĂ CUM AȚI GĂSIT-O !

Billy aruncă o privire în latrină. De acolo veneau tînguielile. Latrina era înțesată cu americani care își dăduseră jos pantalonii. Banchetul de bun-venit le transformase burțile în adevărați vulcani. Hîrdaiele erau pline, unele fuseseră chiar răsturnate.

În apropierea lui Billy, un american se tînguia că dăduse tot afară din el, mai puțin creierul. După cîteva clipe exclamă : „S-a dus și el, s-a dus și el.“ Adică creierul.

Americanul acela eram eu. Eu eram ăla. Autorul acestei cărți.

Clătinîndu-se pe picioare, Billy se depărtă de această viziune de infern. Trecu pe lîngă trei englezi care priveau de la distanță festivalul excre-

mentelor. Din cauza dezgustului, fețele lor deveniseră cataleptice.

„Încheie-te la pantaloni !“ ordonă unul din ei, cînd îl văzu pe Billy.

Așadar, Billy își trase șlițul. Cu totul accidental se pomeni la ușa micului spital. Intră pe ușă și se trezi din nou la Cape Ann, în luna de miere, întorcîndu-se de la baie în patul unde îl aștepta mireasa.

„Mi-a fost dor de tine“, mărturisi Valencia.

„Și mie mi-a fost dor de *tine*“, spuse Billy Pilgrim.

Billy și Valencia se culcară, cuibăriți unul într-altul ca două linguri, iar Billy o porni înapoi în timp pînă la călătoria cu trenul pe care o făcuse în 1944 — din Carolina de Sud, unde făcea manevre, pînă în Ilium, unde avea loc înmormîntarea tatălui său. La ora aceea nu dăduse încă cu ochii nici de Europa, nici de front. Lucrurile se întîmplau pe vremea locomotivelor cu aburi.

Billy se văzu nevoit să schimbe o groază de trenuri. Toate trenurile erau trenuri personale. Vagoanele duhneau a cărbune, a tutun și a băutură raționalizată, a tot felul de emanații venind din burțile oamenilor îndopați cu hrană proastă, ca pe timp de război. Tapițeria de pe banchetele metalice era numai țepi și Billy nu reuși să doarmă prea mult. De-abia cînd mai rămăseseră trei ore pînă la Ilium, se cufundă într-un somn adînc, cu picioarele lăbărțate spre intrarea în vagonul restaurant.

Însoțitorul de vagon îl trezi cînd ajunseră în Ilium. Clătinîndu-se pe picioare, Billy coborî din

tren cu sacul lui de marinar și apoi se opri pe peron, lîngă însoțitor, încercînd să se trezească.

„Ați tras un pui de somn, așa-i ?" întrebă însoțitorul.

„Așa-i", răspunse Billy.

„Mamă Doamne", exclamă însoțitorul holbîndu-se la șlițul de la pantalonii lui, „dar știu că ați avut un vis, nu glumă !"

La trei dimineața în noaptea cînd lui Billy i se dăduse morfina, în spitalul din lagăr doi englezi vînjoși aduceau încă un bolnav. Era pirpiriu. Se numea Paul Lazzaro, hoțul cu fața ciupită de vărsat din Cicero, Illinois. Fusese prins furînd țigări de sub perna unui englez. Englezul, buimac de somn, îi rupsese brațul lui Lazzaro și-l bătuse pînă acesta își pierduse cunoștința.

Englezul cu pricina dădea acum o mînă de ajutor celorlalți să-l care pe Lazzaro. Avea păr roșu aprins și era complet lipsit de sprîncene. În piesă fusese zîna în albastru, nașa Cenușăresei. Acum tocmai îl sprijinea cu o mînă pe Lazzaro pe după umeri, iar cu cealaltă închidea ușa după ei. „Nu cîntărește nici cît un pui de găină", zise el.

Englezul care îl ținea pe Lazzaro de picioare era colonelul care îl turtise pe Billy făcîndu-i injecția cu morfină.

Nașa Cenușăresei, zîna, era jenată și vădit supărată : „Dacă aș fi știut că am de-a face cu un pui nenorocit", zise, „n-aș fi dat așa de *tare*."

„Hîm."

Nașa-zînă își exprimă deschis opinia că toți prizonierii americani erau dezgustători. Lipsiți de vlagă, împuțiți, văicăreți — o adunătură putu-

roasă de haimanale, de hoți și de smiorcăiți. „Sînt mai rău decît toți blestemații din lagărul ăsta la un loc."

„*Într-adevăr*, se pare că sînt o șleahtă de vagabonzi", conchise colonelul.

Acum în încăpere își făcu apariția un maior neamț. Îi considera pe englezi prieteni apropiați. Îi vizita aproape zilnic, juca cu ei diverse jocuri, le vorbea despre istoria Germaniei, cînta la pianul lor, le dădea lecții de conversație în germană. De nenumărate ori le mărturisea că, dacă nu s-ar fi bucurat de compania unor oameni civilizați ca ei, de mult și-ar fi pierdut mințile. Vorbea o engleză impecabilă.

Se scuză pentru faptul că englezii trebuiau să-i suporte pe soldații americani. Le dădu însă asigurări că nu vor fi deranjați mai mult de două sau trei zile, întrucît americanii urmau să fie expediați la Dresda ca mînă de lucru. Adusese cu el un studiu publicat de Asociația germană a personalului închisorilor. Era un raport privind comportarea soldaților americani ca prizonieri de război în Germania. Fusese scris de un fost american, care ajunsese să dețină funcții importante la Ministerul german al propagandei. Se numea Howard W. Campbell, jr. Mai tîrziu se va spînzura în celula unde aștepta să fie judecat ca criminal de război.

Așa merg lucrurile.

În timp ce colonelul britanic fixa la loc brațul rupt al lui Lazzaro și pregătea ghipsul, maiorul neamț începu să traducă fragmente din studiul

lui Howard W. Campbell,jr. Cîndva Campbell fusese un dramaturg destul de cunoscut. Cartea sa debuta astfel :

America este țara cea mai bogată de pe întreg globul pămîntesc, dar în majoritatea lor locuitorii ei sînt oameni săraci, iar americanii săraci ajung să se urască pe ei înșiși. După cum spunea umoristul american Kin Hubbard, „Nu-i nici o rușine să fii sărac, dar nu-i mai puțin adevărat că de fapt este." În realitate, deși America este o națiune de oameni săraci, pentru un american a fi sărac înseamnă o crimă. Toate celelalte națiuni pomenesc în legendele lor populare despre oameni săraci, care sînt însă extrem de virtuoși și înțelepți și de aceea mai demni de stimă decît cei puternici și cu bani mulți. Dar săracii din America nu spun despre ei astfel de lucruri. Ei se iau în derîdere și îi ridică în slăvi pe cei care s-au căpătuit. E foarte probabil ca pe zidurile tuturor cîrciumilor nenorocite, ai căror proprietari sînt și ei niște sărmani nenorociți, să dați cu ochii de afișe cu următoarea întrebare cinică : „Dacă ești așa de deștept, de ce n-ai bani?" În asemenea locuri veți mai vedea și un stegulet american, mic cît o palmă de copil — lipit de un băț din cele folosite pentru acadele, înfipt în mașina de înregistrat de la casă.

Unii susțineau că autorul studiului, de loc din Schenectady, New York, ar fi obținut la testul de inteligență cel mai înalt punctaj în comparație cu toți ceilalți criminali de război care fuseseră

puși față-n față cu moartea prin spînzurare. Așa merg lucrurile.

Ca toate ființele umane de pretutindeni, arăta studiul în continuare, *americanii cred multe lucruri care sînt evident niște neadevăruri. Cel mai nociv neadevăr este că orice american se poate îmbogăți ușor. Ei nu vor să recunoască niciodată ce greu se fac de fapt banii, motiv pentru care cei fără bani se învinovățesc pe ei înșiși pentru sărăcia lor. Această autoînvinovățire lăuntrică s-a dovedit o adevărată comoară pentru cei bogați și puternici, care, atît pe cale oficială cît și particulară, au făcut pentru săracii lor mai puțin decît orice altă clasă conducătoare începînd, să zicem, cu epoca lui Napoleon.*

Din America ne-au venit pînă acum o mulțime de noutăți. Dintre acestea cea mai surprinzătoare, un lucru absolut fără precedent, este o masă de săraci lipsiți de orice demnitate. Ei nu se iubesc unul pe altul pentru că nu se iubesc pe ei înșiși. Odată înțeles acest lucru, *comportamentul respingător al soldaților americani în închisorile germane încetează să mai fie un mister.*

Howard W. Campbell,jr. comenta acum uniforma soldaților americani în cel de-al doilea război mondial. *În decursul istoriei absolut toate armatele, indiferent dacă au fost sau nu prospere, au încercat să-și echipeze pînă și cei mai de rînd soldați în așa fel încît să apară în ochii lor și ai celorlalți într-o postură impozantă de experți stilați în ale băuturii, în arta împerecherii, în jafuri și omoruri fulgerătoare. Cu toate acestea, armata*

americană își trimite ostașii să lupte și să moară îmbrăcați într-o variantă ușor modificată a unui costum de toate zilele, croit în mod evident pentru altcineva, niște haine sterilizate, dar necălcate, primite de pomană de la niște filantropi, care, ținîndu-se de nas, distribuie îmbrăcăminte bețivilor din mahalale.

Cînd un ofițer spilcuit se adresează unui asemenea vagabond ponosit îi vorbește pe un ton aspru, dojenitor, cum e firesc să vorbească un ofițer. Numai că disprețul ofițerului nu este, ca în alte armate, un gest de afectare paternă. Este o veritabilă expresie a urii față de săraci, care în afară de ei înșiși nu au pe cine să învinovățească pentru nenorocirea lor.

Orice comandant de închisoare care are de-a face pentru prima oară cu soldați americani trebuie avertizat : Să nu se aștepte la dragoste frățească, nici măcar între frați ; nu va exista nici un fel de solidaritate între indivizi. Fiecare se va comporta ca un copil îmbufnat, care adesea își va dori moartea.

Campbell dădea în continuare amănunte din practica nemților cu soldații americani luați prizonieri. Dintre toți prizonierii de război, spunea Campbell, soldații americani erau cei care se autocompătimeau cel mai mult, se ajutau cel mai puțin între ei și erau cei mai murdari. Se dovedeau incapabili să organizeze ei singuri o acțiune concertată. Disprețuiau orice conducător ales din rîndurile lor, refuzau să-l urmeze sau să-i dea ascultare pe motiv că el nu e cu nimic mai presus

decît ei și că ar face mai bine să nu-și mai dea atîta importanță.

Și așa mai departe. Billy Pilgrim adormi din nou și se trezi văduv, în casa lui pustie din Ilium. Fiica lui, Barbara, îi reproșa că trimitea ziarelor scrisori ridicole.

„Ai auzit ce-am spus ?" îl întrebă Barbara. Era din nou 1968.

„Bineînțeles." Moțăise pînă atunci.

„Dacă ai de gînd să te comporți ca un copil, poate că vom fi și noi nevoiți să te *tratăm* ca pe-un copil."

„Nu vine așa ceva la rînd", preciză Billy.

„*Vedem* noi ce vine la rînd." Barbara, un munte de femeie, își cuprinse brațele cu amîndouă mîinile. „Aici e groaznic de frig. Merge căldura ?"

„Căldura ?"

„Cuptorul — cazanul ăla de la subsol, instalația pentru aerul fierbinte care iese prin orificiile astea. Nu cred că funcționează."

„Poate că nu."

„Nu ți-e frig ?"

„N-am observat."

„Doamne Sfinte, chiar că *ești* ca un copil. Dacă te lăsăm singur aici, o să mori de frig, o să mori de foame." Și așa mai departe. Avea o adevărată plăcere să-i răpească în numele dragostei și ultima fărîmă de demnitate.

Barbara chemă un instalator, apoi îl sili pe Billy să se bage în pat, îl obligă să promită că va sta sub pătura electrică pînă cînd se va da drumul la căldură. Fixă dispozitivul de reglare

a temperaturii păturii la ultimul semn, şi drept urmare, foarte curînd patul lui Billy se încinse ca un cuptor de copt pîine.

După ce Barbara plecă trîntind uşa, Billy o porni din nou în timp spre grădina zoologică de pe Tralfamadore. Tocmai i se adusese de pe Pămînt o tovarăşă de viaţă. Aceasta era Montana Wildhack, stea de cinema.

Montana se mai afla încă sub efectul puternic al sedativelor. Nişte tralfamadorieni cu măşti de gaze o aduseră înăuntru, o aşezară pe canapeaua galbenă a lui Billy şi se retraseră prin camera de despresurizare. Mulţimea imensă de afară era încîntată. Se doborîseră toate recordurile privind numărul de vizitatori. Toţi doreau să vadă cum se împerechează pămîntenii.

Bineînţeles, Montana era goală, la fel ca şi Billy. Întîmplător Billy se putea mîndri cu un semn al bărbăţiei ieşit cu totul din comun. Te miri cui i-e dat să aibă aşa ceva.

La un moment dat ea îşi flutură agitată pleoapele. Genele erau ca nişte bice care loveau în neştire. „Unde sînt ?" întrebă ea.

„Totul e-n regulă", o linişti Billy cu blîndeţe. „Te rog, nu te teme."

Montana îşi pierduse cunoştinţa încă de la începutul călătoriei prin cosmos. Tralfamadorienii nu îi vorbiseră şi nici nu i se arătaseră. Ultimul lucru de care îşi mai aducea aminte era că făcea plajă la marginea unei piscine în Palm Springs, California. Montana avea doar douăzeci de ani.

În jurul gîtului purta un lanţ de argint de care-i atîrna, între sîni, un medalion în formă de inimă.

Îşi întoarse capul şi dădu cu ochii de mulţimea uriaşă de tralfamadorieni aflaţi de cealaltă parte a pereţilor domului. Ei o aplaudau deschizîndu-şi şi închizîndu-şi rapid pumnii mici, verzi.

Montana se porni să ţipe ca din gură de şarpe.

Toţi pumnii mici şi verzi se închiseră brusc, căci groaza Montanei era ceva foarte neplăcut la vedere. Paznicul şef al grădinii zoologice ordonă unui macaragiu care se afla prin preajmă să lase peste dom o acoperitoare albastră, simulînd astfel căderea nopţii pe Pămînt. Noaptea adevărată venea peste grădina zoologică doar pentru o oră la fiecare şaizeci şi două de ore pămînteşti.

Billy aprinse un lampadar. Venind de la o singură sursă, lumina scotea puternic în relief detaliile baroce ale trupului Montanei. Billy îşi aminti de fantastica arhitectură a Dresdei înainte de bombardament.

Cu timpul, Montana ajunse să-l iubească şi să se bizuie pe Billy Pilgrim. El nu îndrăzni să se atingă de ea pînă cînd ea nu-şi exprimă clar dorinţa. După ce se scurse aproximativ o săptămînă măsurată în ore pămînteşti de cînd se afla pe Tralfamadore, Montana, cu glas timid, îl rugă pe Billy să se culce cu ea. Ceea ce Billy făcu. A fost divin.

Şi Billy călători din nou în timp de la acel pat dumnezeiesc la un alt pat din 1968. Era patul

lui din Ilium și pătura electrică se încinsese la maximum. El era leoarcă de sudoare. Își aminti vag că fiica lui îl pusese în pat și îi spusese să nu se miște de-acolo pînă nu se repară instalația de încălzire.

Cineva ciocănea la ușă.

„Cine-i ?" întrebă Billy.

„Instalatorul."

„Ce-i ?"

„Am terminat. Acuși o să se simtă căldura."

„Bine."

„Un șobolan a ros un fir de la termostat."

„Fir-ar să fie !"

Billy adulmecă aerul din jur. Patul fierbinte mirosea ca o pivniță plină de ciuperci. De vină era visul cu Montana Wildhack.

A doua zi dimineața, după visul cu Montana, Billy luă hotărîrea să se întoarcă la biroul lui din marele complex comercial. Ca de obicei, afacerile mergeau strună. Asistenții lui se descurcau onorabil. Rămaseră cu toții surprinși să-l vadă. Fiica lui le spusese că s-ar putea ca Billy să nu-și mai exercite niciodată meseria.

Dar Billy intră sprinten în cabinetul de consultații și ceru să-i fie trimis primul pacient. Așadar, îi trimiseră pe cineva — un băiat de doisprezece ani însoțit de mama lui, văduvă. Nu erau de prin partea locului, se mutaseră de curînd în oraș. Billy îi întrebă cîte ceva despre ei, află că tatăl băiatului murise în Vietnam — în celebra bătălie de cinci zile pentru dealul 875 de lîngă Dakto. Așa merg lucrurile.

În timp ce îl examina la ochi, Billy îi povesti printre altele băiatului despre aventurile lui pe Tralfamadore, îl asigură pe orfan că tatăl lui mai trăiește încă în niște momente pe care băiatul le va putea vedea de nenumărate ori.

„Nu-i așa că-i o mîngîiere ?" întrebă Billy.

Și cam pe-aici pe undeva, mama băiatului ieși din cabinet și îi spuse secretarei că în mod cert Billy își pierduse mințile. Billy fu dus acasă. Fiica lui îl întrebă din nou : „Tată, tată, tată — ce-o să ne *facem* noi cu tine ?"

Șase

Ascultați :

Billy Pilgrim spune că a plecat la Dresda, în Germania, chiar în ziua de după noaptea petrecută în spitalul din sectorul britanic, aflat în centrul lagărului de exterminare pentru prizonieri ruși. Billy se sculă în zorii acelei zile de ianuarie. Micul spital improvizat nu avea nici un fel de ferestre, iar luminările spectrale se consumaseră demult. Așadar, singura lumină care se vedea pătrundea prin găurile de cuie din pereți și pe lîngă dreptunghiul ușii prost fixate. Mărunțelul Paul Lazzaro, cu brațul rupt, sforăia pe un pat. Edgar Derby, profesorul de liceu care pînă la urmă va muri împușcat, sforăia pe un alt pat.

Billy se ridică în capul oaselor. Habar n-avea în ce an era sau pe ce planetă se găsea. Indiferent însă de numele planetei, se simțea un frig nu glumă. Dar nu frigul îl trezise pe Billy, ci un fel de magnetism animal care îl făcea să tremure și să simtă o furnicare în tot corpul. Avea și o febră musculară de parcă ar fi făcut antrenamente toată noaptea.

Magnetismul venea de undeva din spatele lui. Dacă ar fi trebuit să ghicească sursa, Billy ar fi zis că pe perete atîrna cu capul în jos un liliac vampir.

Înainte de-a se întoarce să vadă despre ce era vorba, Billy se trase spre capătul patului. N-avea chef ca animalul să-i cadă drept în față și, cine știe, să-i scoată ochii cu ghearele sau să-i înhațe nasul lui mare. De-abia acum își întoarse capul. Sursa magnetismului semăna într-adevăr cu un liliac. Era haina de impresar a lui Billy cu gulerul ei de blană. Stătea atîrnată de un cui.

Billy se trase din nou cu spatele spre ea, aruncîndu-i priviri peste umăr, simțind cum crește magnetismul. Apoi se întoarse cu fața spre ea ridicîndu-se în patru labe pe pat și îndrăzni s-o pipăie de sus pînă jos. Căuta sursa exactă a radiațiilor.

Dădu în sfîrșit de două surse mici, două protuberanțe ascunse în căptușeală, la doi centimetri una de cealaltă. Una era ca un bob de mazăre. Cealaltă avea forma unei potcoave micuțe. Billy primi un mesaj prin intermediul radiațiilor. I se spunea să nu încerce să afle ce reprezintă acele protuberanțe. Era sfătuit să se mulțumească cu a ști că ele pot săvîrși adevărate minuni, cu condiția să nu stăruie să le afle natura. Billy Pilgrim n-avea nimic împotrivă. Era recunoscător. Era fericit.

Billy mai trase un pui de somn și se trezi tot în spitalul din lagăr. Soarele era în înaltul cerului. De afară se auzeau ca de pe Golgota tot felul de sunete făcute de niște oameni vînjoși, care săpau în pămîntul tare ca piatra găuri în care să înfigă bîrne înalte. Englezii ridicau o nouă latrină. Își abandonaseră vechea latrină — pre-

cum și teatrul, locul unde se ținuse banchetul, lăsîndu-le americanilor.

Prin spital trecură clătinîndu-se șase englezi cu o masă de biliard pe care era un vraf de saltele. Le mutau în dormitorul rezervat personalului sanitar. În urma lor venea alt englez, care își trăgea după el salteaua și căra o țintă pentru jocul cu săgeți.

Omul cu ținta era Nașa, zîna în albastru, care îl lovise pe mărunțelul Paul Lazzaro. El se opri lîngă patul lui Lazzaro și îl întrebă pe Lazzaro cum se mai simte.

Lazzaro îl avertiză că după război o să tocmească pe cineva să-l omoare.

„Chiar așa ?"

„Ai făcut o mare greșeală", continuă Lazzaro. „Cînd cineva îndrăznește să se atingă de mine, să aibă grijă să mă *omoare*, că dacă nu am eu grijă să moară *el*."

Zîna albastră mai știa și ea cîte ceva în privința asta. Îi adresă lui Lazzaro un zîmbet grijuliu. „Mai e destul timp să te omor *eu* pe *tine*", zise ea, „dacă reușești să mă convingi că e lucrul cel mai cuminte."

„Du-te-n mă-ta !"

„De-acolo vin", răspunse Nașa zînă.

Nașa zînă își văzu mai departe de drum, cu un aer amuzat, de superioritate. După plecarea ei, Lazzaro se jură în fața lui Billy și a sărmanului Edgar Derby că o să se răzbune el și că dulce mai e răzbunarea.

„E lucrul cel mai dulce de pe pămînt", preciză Lazzaro. „Să-ndrăznească să mă calce pe coadă

careva", zise el, „și pe crucea mea că-și va blestema ziua cînd mă-sa l-a făcut. Eu mă sparg de rîs. Mă doare-n cot dacă-i vorba de vreun gagiu sau de vreo gagică. Președintele Statelor Unite să fie și tot îi vin de petrecanie. Să mă fi văzut ce i-am făcut odată unui cîine !"

„Unui cîine ?" se miră Billy.

„Potaia afurisită s-a repezit și m-a mușcat. Atunci am luat o bucată de carne și am scos arcul dintr-un deșteptător. Am tăiat arcul în bucățele mici. Am ascuțit bucățelele la capete. Aveau un tăiș ca lamele de ras. Le-am înfipt în carne — adînc. Și am trecut pe lîngă locul unde era legat cîinele. Javra, iar să mă-nhațe. Eu i-am zis : «Vino-ncoa', cuțu, cuțu — hai să ne împrietenim. Să nu mai fim dușmani. Mie mi-a trecut supărarea.» Și el m-a crezut."

„Chiar te-a crezut ?"

„I-am aruncat carnea. S-a repezit și-a înfulecat-o dintr-o înghițitură. Am așteptat cam vreo zece minute." Acum ochii lui Lazzaro începură să strălucească. „Și n-am stat mult, că a și început să-i năvălească sîngele pe gură. Javra a început să urle și să se tăvălească de parcă cuțitele ar fi fost înfipte pe dinafară, nu pe dinăuntru. După aia a încercat să se sfîșie cu dinții ca să-și tragă afară măruntaiele. M-a apucat rîsul și i-am zis : «Bine faci. Sfîrtecă-ți mațele, fiule. Dacă vrei să știi, *eu* ți-am băgat toate cuțitele astea.»" Așa merg lucrurile.

„Dacă te întreabă vreodată cineva care-i treaba cea mai plăcută în viață..." spuse Lazzaro, „să știi că-i răzbunarea."

Mai tîrziu, cînd Dresda a fost distrusă, cu totul întîmplător Lazzaro n-a jubilat. N-avea nimic cu nemţii, a declarat el. Şi a mai declarat că lui îi plăcea să-şi lichideze duşmanii pe rînd, unul cîte unul. Se mîndrea cu faptul că nu se atinsese în viaţa lui de cineva care-şi vedea de treabă. „Nimeni n-a-ncasat-o de la Lazzaro", se lăuda el, „dacă nu şi-a căutat-o singur cu lumînarea."

Sărmanul Edgar Derby, profesorul de liceu, intră şi el în conversaţie. Îl întrebă pe Lazzaro dacă avea de gînd să-i dea şi zînei albastre să mănînce biftec cu arcuri de ceas.

„Pe dracu !" exclamă Lazzaro.

„E de două ori cît tine", spuse Derby, care, evident, avea şi el o statură destul de impunătoare.

„Mărimea nu face două parale."

„Ai de gînd să-l *împuşti* ?"

„O să *pun* pe alţii să-l împuşte", preciză Lazzaro. „După război o să se ducă acasă. O s-o facă pe eroul. Toate gagicile or să fie grămadă pe el. O să se aşeze şi el la casa lui. Or să mai treacă nişte ani. Şi atunci, într-o bună zi, cineva o să-i bată la uşă. El o să deschidă uşa şi-o să dea cu ochii de-un necunoscut. Necunoscutul o să-l întrebe dacă el e cutare şi cutare. Cînd o să spună că da, necunoscutul o să-i zică : «M-a trimis Paul Lazzaro.» Şi-o să-şi scoată revolverul şi-o să-l împuşte drept în şliţul pantalonilor. Necunoscutul o să-l mai lase cîteva secunde să se gîndească cine e Paul Lazzaro şi cum va fi viaţa de-aci înainte fără preţiosul mădular. După care

o să-i tragă un glonte-n burtă şi-o să se care." Aşa merg lucrurile.

Lazzaro zicea că poate tocmi nişte indivizi care pot pentru o mie de dolari plus cheltuielile de deplasare, să lichideze pe oricine, oriunde s-ar afla. Avea în cap o întreagă listă, spunea el.

Derby îl întrebă cine erau cei de pe listă şi el îi răspunse. „Mai bine vezi să nu nimereşti şi *tu* printre ei. Să nu mă calci pe coadă, asta-i tot." Urmă un moment de tăcere, apoi Lazzaro adăugă : „Şi să-mi laşi în pace prietenii."

„Ai şi *prieteni ?*" dori să afle Derby.

„Din *război* ?" întrebă Lazzaro. „Îhî — am avut un prieten în război. A murit." Aşa merg lucrurile.

„Păcat."

Ochii lui Lazzaro sclipiră din nou. „Mda. M-am împrietenit cu el în vagonul de marfă. Îl chema Roland Weary. A murit în braţele mele." Apoi, arătînd cu mîna sănătoasă spre Billy, adăugă : „A murit din cauza imbecilului ăsta. Şi i-am promis că după război o să găsesc eu pe cineva să-l împuşte pe idiot."

Gestul cu mîna anulase tot ce-ar fi intenţionat să spună Billy Pilgrim. „Nu pune la inimă, băiete", îl îmbărbătă Lazzaro. „Bucură-te de viaţă cît mai ai timp. Poate vreo cinci, zece, cincisprezece sau douăzeci de ani n-o să se întîmple nimic. Da' să-ţi spună el tata ceva : De cîte ori o să sune soneria, să trimiţi pe altcineva să deschidă uşa."

Billy Pilgrim susţine acum că, într-adevăr, ăsta-i va fi sfîrşitul. Călătorind în timp, îşi văzuse de multe ori propria moarte şi înregistrase pe bandă de magnetofon toate amănuntele. Banda este închisă împreună cu alte lucruri de preţ în seiful său personal de la Banca Naţională de Comerţ din Ilium, susţine el.

Eu, Billy Pilgrim, se spune la începutul benzii, *voi muri, am murit şi întotdeauna voi muri la 13 februarie 1976.*

În ziua morţii sale, spune Billy, se va afla la Chicago, pentru a vorbi unei mulţimi imense despre farfuriile zburătoare şi despre adevărata natură a timpului. Locuieşte tot în Ilium. Ca să ajungă la Chicago, se văzuse nevoit să treacă trei frontiere. Statele Unite ale Americii fuseseră divizate în douăzeci de naţiuni mici, pentru ca niciodată să nu mai constituie un pericol pentru pacea lumii. Deasupra oraşului Chicago fusese lansată o bombă cu hidrogen. Aşa merg lucrurile. Acum totul aici e nou-nouţ.

Billy se adresează unui numeros auditoriu pe un teren de baseball acoperit de un dom geodezic. Drapelul ţării se află în spatele lui. Pe drapel se vede un taur pe o întindere verde. Billy prezice că propria sa moarte va avea loc peste cel mult o oră. Rîde şi invită şi mulţimea să rîdă cu el. „Trebuia de mult să fiu mort", afirmă el. „Cu mulţi ani în urmă", continuă, „o anumită persoană a făgăduit că va pune pe cineva să mă omoare. Persoana aceea e acum în vîrstă şi locuieşte nu departe de-aici. E la curent cu toată publicitatea care s-a făcut în legătură cu sosirea mea

în frumosul dumneavoastră oraş. E dement. În seara aceasta îşi va ţine făgăduiala."

Izbucnesc proteste din partea ascultătorilor. Billy Pilgrim îi dojeneşte. „Dacă protestaţi, dacă credeţi că moartea e ceva atît de îngrozitor, înseamnă că n-aţi înţeles nici o vorbă din tot ce v-am spus." Şi aici îşi încheie cuvîntarea, aşa cum îşi încheie toate cuvîntările, cu cuvintele: „Adio! bun-găsit, Adio! bun-găsit."

Cînd părăseşte scena, în jurul lui se formează un cerc de poliţişti. Poliţiştii îl apără ca să nu fie strivit de imensa lui popularitate. Din 1945 nu s-au mai făcut ameninţări la adresa vieţii lui. Poliţiştii îi acordă voluntar protecţie. Doresc cu ardoare să stea toată seara cerc în jurul lui, cu armele pregătite, ca gherilele lui Zapata.

„Nu, nu-i nevoie", le spune el liniştit. „E timpul să vă duceţi acasă la neveste şi la copii, iar pentru mine e timpul să mă cufund puţin în somnul morţii — după care să trăiesc din nou." Exact în acest moment fruntea lui Billy apare în vizorul unei arme puternice cu laser. Arma se îndreaptă spre el din umbra lojei rezervate presei. În clipa următoare Billy Pilgrim e mort. Aşa merg lucrurile.

Aşadar, Billy are prilejul să vadă pentru un timp cum arată moartea. E doar o lumină violetă şi un zumzet. Nu se mai află acolo nimeni altcineva. Nici măcar Billy Pilgrim.

Apoi Billy se întoarce din nou la viaţă, ajungînd înapoi la o oră după ce Lazzaro îl ameninţase cu moartea — în 1945. I se spune să se dea jos din pat şi să se îmbrace că nu mai are ni-

mic. El, Lazzaro, și bietul Edgar Derby trebuie să se ducă în sala de teatru, unde sînt și ceilalți americani. Acolo își vor desemna un șef din rîndurile lor, prin vot secret, în cadrul unui scrutin liber.

Billy, Lazzaro și bietul Edgar Derby tocmai traversau curtea lagărului îndreptîndu-se spre teatru. Billy își ducea paltonașul de parcă ar fi fost un manșon de damă. Îl ținea înfășurat strîns în jurul mîinilor. El era clovnul principal într-un travesti al celebrei picturi în ulei intitulate „Spiritul anilor 76."

Edgar Derby compunea în minte scrisori în care îi scria soției sale că era bine, sănătos, că ea n-avea de ce să-și facă griji, că războiul era pe sfîrșite, că în curînd se va întoarce și el acasă.

Lazzaro vorbea cu el însuși despre cei pe care îi va lichida după război, despre loviturile nemaipomenite pe care le va da, despre femeile pe care le va avea, cu sau fără voia lor. Dacă ar fi fost cîine vagabond într-un oraș, cu siguranță că l-ar fi împușcat vreun polițist și i-ar fi trimis capul la un laborator să vadă dacă nu cumva a fost turbat. Așa meag lucrurile.

Chiar în apropierea teatrului dădură cu ochii de un englez care săpa cu călcîiul cizmei un șănțuleț în pămînt. Marca hotarul dintre americani și englezi. Billy, Lazzaro și Derby nu aveau de ce să întrebe ce însemna acea linie. Era un simbol cunoscut încă din copilărie.

Teatrul era pardosit cu trupurile americanilor, care se cuibăriseră unii într-alții ca niște linguri.

Majoritatea americanilor fie că dormeau, fie că erau cuprinși de toropeală. Le dîrdîiau pînă și mațele goale.

„Închide naibii ușa aia", strigă cineva la Billy. „Te-ai născut în staul ?"

Billy o închise, își scoase o mînă din manșon și atinse o sobă. Era rece ca gheața. Decorul pentru *Cenușăreasa* rămăsese tot acolo. Draperiile azurii atîrnau de arcadele vopsite în roz țipător. Tot acolo erau și tronurile aurii și falsul orologiu ale cărui arătătoare erau fixate la miezul nopții. Condurii Cenușăresei, care erau de fapt niște cizme de pilot vopsite argintiu, zăceau răsturnați unul lîngă celălalt sub un tron auriu.

Billy, sărmanul Edgar Derby și Lazzaro se aflaseră în spital cînd britanicii împărțiseră pături și saltele, așa că ei n-aveau de nici unele. Trebuiau să improvizeze ceva. Singurul spațiu disponibil era pe scenă ; prin urmare, se urcară toți trei acolo, smulseră draperiile azurii și înjghebară niște culcușuri.

Chircit în cuibul său azuriu, Billy se trezi holbîndu-se sub un tron, la încălțările de argint ale Cenușăresei. Și în clipa aceea își aminti că pantofii lui erau ferfeniță și că *avea nevoie* de niște cizme. N-avea nici un chef să-și părăsească cuibul, dar cu un efort o porni în patru labe, se așeză jos și probă cizmele.

Îi veneau perfect. Billy Pilgrim era Cenușăreasa și Cenușăreasa era Billy Pilgrim.

La un moment dat, șeful englezilor ținu parcă o predică despre igiena personală și apoi urmă

un scrutin liber. Cel puţin jumătate din americani rămaseră moţăind. Englezul se urcase pe scenă şi ciocănea cu un băţ ţanţoş pe braţul unuia din tronuri strigînd „Băieţi, băieţi, băieţi — puţină atenţie, vă rog." Şi aşa mai departe.

Iată ce zicea englezul despre supravieţuire: „Dacă nu te mai interesează cum arăţi, înseamnă că sfîrşitul ţi-e aproape." Le povesti că văzuse cîţiva oameni murind în felul următor: „Au încetat să mai stea drept, apoi au încetat să se mai bărbierească sau să se mai spele, apoi au încetat să se mai coboare din pat, au încetat să mai vorbească şi apoi au murit. Un singur lucru se poate spune în favoarea acestei metode: este în mod evident un mod foarte uşor de a-ţi da duhul fără nici o durere." Aşa merg lucrurile.

Englezul mai adăugă că, atunci cînd fusese luat prizonier, făcuse în sinea lui următorul legămînt: Să se spele pe dinţi de două ori pe zi, să se bărbierească o dată pe zi, să se spele pe faţă şi pe mîini înainte de fiecare masă şi după ce merge la latrină, să-şi lustruiască pantofii o dată pe zi, să facă gimnastică cel puţin o jumătate de oră în fiecare dimineaţă şi apoi să-şi uşureze intestinele, să se uite des în oglindă şi să-şi evalueze sincer aspectul, în special în ceea ce priveşte ţinuta.

Billy Pilgrim auzea toate acestea în timp ce sta culcat în cuibul său. El nu-i vedea englezului faţa, doar gleznele.

„Vă *invidiez*, băieţi", zise englezul.

Cineva pufni în rîs. Billy se întreba care să fi fost poanta.

„Voi, băieţi, veţi pleca după amiază la Dresda — un oraş frumos, după cîte-am auzit. Nu veţi mai sta închişi, aşa ca noi. Veţi fi dincolo de gratii, acolo unde pulsează viaţa şi unde hrana va fi fără discuţie mai îndestulătoare decît la noi. Permiteţi-mi să strecor aici şi o notă personală: De cinci ani n-am mai văzut un copac sau o floare, o femeie sau un copil — un cîine sau o pisică, un loc de agrement sau o fiinţă umană care să facă o muncă utilă.

Şi, pentru că veni vorba, să nu vă temeţi de bombe. Dresda e oraş deschis. Nu e apărat şi nu are nici industrie şi nici concentrări cît de cît importante de trupe."

Şi, la un moment dat, bătrînul Edgar Derby se trezi ales şeful americanilor. Englezul ceruse propuneri de la cei din sală, dar nimeni nu-şi exprimă opinia. Prin urmare, îl propuse pe Derby, lăudîndu-l pentru maturitatea şi îndelungata sa experienţă în relaţiile cu oamenii. Întrucît nu mai existau alte propuneri, lista fu declarată închisă.

„Sînteţi cu toţii de acord?"

Doi sau trei inşi răspunseră „Îhî!"

Apoi bătrînul Derby ţinu şi el, sărmanul, o scurtă cuvîntare. Mulţumi englezului pentru sfaturile lui utile şi făgădui că le va urma întocmai. Adăugă că fără îndoială toţi americanii vor proceda la fel. Şi mai spuse că acum prima lui responsabilitate va fi să facă tot posibilul pentru ca toţi oamenii lui să se întoarcă cu bine la casele lor.

„Mai du-te-n mă-ta", murmură Paul Lazzaro în cuibul său azuriu. Du-te naibii şi te culcă !"

În ziua aceea temperatura urcă surprinzător. Pe la vremea prînzului aerul era înmiresmat. Nemţii aduseră supă şi pîine în două cărucioare trase de prizonieri ruşi. Englezii trimiseră şi ei cafea naturală, zahăr, marmeladă, ţigări şi trabucuri, iar uşile teatrului rămaseră deschise ca să intre căldura.

Americanii începură să se simtă mult mai bine. Acum erau în stare să mănînce fără să mai iasă afară tot la două minute. Şi curînd sosi ora plecării la Dresda. Americanii ieşiră din lagărul englezilor mărşăluind, destul de chipeşi la înfăţişare. Din nou Billy Pilgrim era cel care conducea parada. Acum avea cizme argintii, un manşon şi o bucată de draperie azurie, pe care o purta în chip de togă. Avea şi barbă. La fel ca bietul Edgar Derby, care mergea alături de el. Derby îşi imagina că scria scrisori familiei şi mişca necontenit din buze.

Dragă Margaret — Astăzi plecăm la Dresda. Să nu-ţi faci griji. Oraşul acesta nu va fi bombardat. E un oraş deschis. La prînz au fost alegeri. Şi ce crezi ? Şi aşa mai departe.

Se întoarseră iarăşi la staţia de triaj a închisorii. Veniseră în două vagoane şi acum aveau să plece în patru vagoane, mult mai confortabil. Văzură din nou vagabondul mort. Zăcea ţeapăn în bălăriile de lîngă linie. Se chircise ca un făt, încercînd chiar în moarte să se cuibărească, lipit de alţii. Dar nu mai erau alţi oameni. Stătea cuibărit pe pămînt şi zgură. Cineva îi luase bocancii. Picioarele-i desculţe arătau vinete, ca de fildeş. Într-un fel era bine că murise. Aşa merg lucrurile.

Drumul pînă la Dresda a fost o adevărată plăcere. A durat doar două ore. De data aceasta stomacurile închircite erau pline ochi. Prin gurile de ventilaţie intra soarele şi aerul blînd. În plus, americanii primiseră de la englezi o mulţime de ţigări.

Sosiră la Dresda la ora cinci după-amiază. Cînd s-au deschis vagoanele, în cadrul uşilor a apărut unul din cele mai frumoase oraşe pe care le văzuseră vreodată americanii. Pe cer se profila un contur alambicat, voluptos, absurd şi încîntător. Pentru Billy Pilgrim era asemenea unei imagini a Paradisului, făurită în anii copilăriei.

Chiar în spatele lui, cineva din vagon exclamă „Oz". Acela eram eu. Eu eram ăla. Singurul oraş pe care îl mai văzusem pînă atunci fusese Indianapolis, Indiana.

Toate celelalte oraşe mari ale Germaniei fuseseră bombardate şi pîrjolite cu sălbăticie. De Dresda nu se atinsese nimeni. În fiecare zi sirenele se porneau să urle infernal, iar oamenii coborau în beciuri şi ascultau ştirile la radio. Întotdeauna avioanele aveau o ţintă precisă — Leipzig, Chemnitz, Plauen şi alte asemenea locuri. Aşa merg lucrurile.

La Dresda se mai auzea şi acum şuieratul vesel al aburului de la sistemul de încălzire centrală. Pe străzi treceau zdrăngănind tramvaiele. Telefoanele sunau şi avea cine să ridice receptoarele.

Luminile se aprindeau și se stingeau la țăcănitul întrerupătoarelor. Erau deschise și teatrele și restaurantele. Funcționa și o grădină zoologică. Principalele întreprinderi producătoare din oraș erau profilate pe medicamente, produse alimentare și țigări.

Acum, în ultimele clipe ale după-amiezii, oamenii se întorceau la casele lor după o zi de muncă. Aveau figuri obosite.

Opt locuitori ai Dresdei înaintau printre spaghetele de oțel ale triajului. Purtau cu toții uniforme noi. Depuseseră jurămîntul militar doar cu o zi înainte. Doi dintre ei erau veterani, ciuruiți de gloanțe în Rusia, ceilalți erau fie băieți tineri, fie bărbați trecuți de vîrsta mijlocie. Misiunea lor era să supravegheze o sută de prizonieri americani care urmau să fie folosiți ca mînă de lucru. Din grupă făceau parte și un bunic cu nepotul lui. Bunicul era arhitect.

Cei opt se apropiau încruntați de vagoanele de marfă unde se aflau prizonierii pe care trebuiau să-i ia sub tutelă. Știau prea bine cît de jalnic și de ridicol arătau ei înșiși. Unul dintre ei avea realmente o proteză în loc de picior și pe lîngă pușcă mai căra și un baston. Și totuși — trebuiau să impună respect și ascultare unor infanteriști americani înalți, țanțoși, sîngeroși, care de abia se întorseseră din focul luptei.

Și în momentul acela dădură cu ochii de Billy Pilgrim în toga lui albastră, cu cizmele argintii și cu mîinile în manșon. Arăta de cel puțin șaizeci de ani. Lîngă Billy se afla mărunțelul Paul Lazzaro cu un braț rupt. Fierbea de turbare. Lîngă

Lazzaro stătea bietul profesor de liceu, bătrînul Edgar Derby, copleșit de un jalnic patriotism, de maturitatea vîrstei și de o închipuită înțelepciune. Și așa mai departe.

Cei opt ridicoli locuitori ai Dresdei s-au convins mai întîi că cele o sută de ființe ridicole sînt într-adevăr soldați americani veniți de pe front. La început au zîmbit, apoi au izbucnit în rîs. Groaza lor se evaporase. N-aveau de ce să se teamă. În fața lor se aflau niște ființe umane mai jalnice și mai nătînge decît ei. Adevărate personaje de operetă.

Și personajele de operetă ieșiră pe porțile triajului și o porniră mărșăluind pe străzile Dresdei. Billy Pilgrim era steaua numărul unu. El conducea parada. Pe trotuare erau mii de oameni care se îndreptau spre casele lor după o zi de muncă. Aveau cu toții fețe palide și clorotice din cauză că de doi ani se hrăneau aproape numai cu cartofi. Fericiți de aerul blînd al zilei, oamenii nu se așteptaseră ca după-amiaza să le mai aducă vreo altă bucurie. Și iată că din senin era rost de distracție.

Billy nici nu băgă în seamă mulțimea de ochi care îl socoteau atît de amuzant. Era vrăjit de arhitectura orașului. Amorași surîzători împleteau ghirlande deasupra ferestrelor. De pe cornișele împodobite cu ghirlande priveau pe furiș la Billy fauni pehlivani și nimfe goale. Printre pergamente deschise, scoici, bambuși și alte ornamente țopăiau maimuțe de piatră.

Billy cu amintirile lui despre viitor știa că — peste aproximativ treizeci de zile — orașul va

fi făcut fărîme și apoi pîrjolit. Mai știa și că în curînd majoritatea celor ce se zgîiau acum la el vor fi morți. Așa merg lucrurile.

Și Billy continua să mărșăluiască frecîndu-și mîinile în manșon. Tot agitîndu-se în întunecimea fierbinte a manșonului, degetele deveniră curioase în privința celor două protuberanțe din căptușeala hainei de impresar. Pătrunseră în interiorul căptușelii. Pipăiră protuberanțele, cea în formă de mazăre și cea în formă de potcoavă. Parada se opri la o intersecție. Semaforul era pe roșu.

La respectivul colț, printre pietonii din primul rînd se afla și un chirurg care operase toată ziua aceea. Era civil, dar avea alură de militar. Participase la două războaie mondiale. Aspectul lui Billy îl scandaliză, în special după ce paznicii îl lămuriră că Billy era american. După părerea lui, Billy dovedea un gust execrabil și probabil că își bătuse mult capul ca să se costumeze în asemenea hal.

Chirurgul știa englezește și i se adresă lui Billy: „După cum s-ar zice, găsești că războiul e ceva extrem de comic."

Billy se uită la el cu o privire vagă. Pentru moment Billy nu mai știa nici unde se afla, și nici cum ajunsese acolo. Nici prin cap nu-i trecea că oamenii ar putea crede că o face pe măscăriciul. Bineînțeles, Soarta îl costumase așa — Soarta, și o infimă dorință de supraviețuire.

„Te așteptai să *rîdem*?" îl întrebă chirurgul.

Chirurgul cerea un fel de satisfacție. Billy era victima unei mistificări. El dorea să fie amabil,

să fie de ajutor dacă se putea, dar resursele îi erau insuficiente. În sfîrșit, degetele apucară cele două obiecte din căptușeala hainei. Billy hotărî să le arate chirurgului.

„Ai crezut că o să ne facă plăcere să vedem cum îți bați joc de noi?" continuă chirurgul. „Și te *mîndrești* că reprezinți America în felul acesta?"

Billy scoase o mînă afară din manșon și deschise pumnul chiar sub nasul chirurgului. În palmă ieșiră la iveală un diamant de două carate și o bucată de proteză dentară. Proteza era un produs artizanal respingător, de culoarea argintului, a perlei și a mandarinei. Billy începu să zîmbească.

Parada luă țanțoș poziție de drepți și, bălăbănindu-se, se urni din loc deșirîndu-se spre poarta abatorului din Dresda. Abatorul nu mai cunoștea forfota de altădată. Ființele umane, în majoritatea lor soldați, omorîseră și mîncaseră aproape toate copitatele din Germania. Așa merg lucrurile.

Americanii fuseseră repartizați în clădirea a cincea, dincolo de poartă. Clădirea era un cub de beton cu uși glisante în față și în spate. Fusese construită drept loc de adăpostit porcii înainte de tăiere. Acum urma să servească drept casă unui grup de o sută de prizonieri americani plecați de mult de-acasă. În interior se găseau paturi de cazarmă, două sobe pîntecoase și un robinet pentru apă. În spate era latrina, care consta dintr-o bară metalică în chip de balustradă, cu niște hîrdaie dedesubt.

Deasupra intrării în clădire era o cifră mare. Cifra *cinci*. Înainte de-a li se permite să pătrundă în interior, singurul paznic care vorbea englezește îi sfătui pe americani să memoreze noua lor adresă, pentru eventualitatea că vreunul din ei s-ar fi rătăcit prin marele oraș. Adresa era simplă : „Schlachthof — fünf". *Schlachthof* însemna abator. *Fünf* nu era decît bătrîna, binecunoscuta cifră *cinci*

Șapte

Douăzeci și cinci de ani mai tîrziu, Billy Pilgrim se urca la bordul unui avion pe aeroportul din Ilium. Știa că avionul se va prăbuși, dar nu vroia să se facă de rîs spunînd lucrul acesta și altora. Avionul urma să-l ducă pe Billy împreună cu alți douăzeci și opt de optometriști la un congres în Montreal.

Soția lui, Valencia, rămăsese jos, iar Lionel Merble, socrul lui, stătea prins în centura de siguranță, în fotoliul de lîngă el.

Lionel Merble era ca o mașinărie. Bineînțeles, tralfamadorienii susțin că toate ființele și plantele din Univers sînt niște mașinării. Pe ei îi amuză faptul că așa de mulți pămînteni se simt ofensați de ideea de-a fi socotiți niște mașinării.

În aeroport mașinăria denumită Valencia Merble Pilgrim se înfrupta dintr-o ciocolată și flutura cu mîna în semn de rămas bun.

Avionul decolă fără nici o dificultate. Așa era structurată respectiva clipă. La bord se afla și un cvartet vocal. Cei patru cîntăreți erau tot optometriști. Își luaseră numele de „Scop", un acronim de la „secături cu ochii-n patru."

După ce se asigură că avionul ajunsese cu bine în înaltul cerului, mașinăria care era socrul lui

Billy ceru membrilor cvartetului să-i cînte melodia lui preferată. Ei știau ce dorea, și-i dădură drumul cu un cîntecel cam fără perdea. Socrul lui Billy să se tăvălească de rîs, nu alta ; după care îi rugă să-i mai cînte și un alt cîntecel care îi plăcea lui. Așadar, se apucară si-i cîntară un cîntec al minerilor polonezi din Pennsylvania. Apropo de Polonia : Cam la trei zile după sosirea sa la Dresda, Billy Pilgrim asistase cu totul întîmplător la spînzurarea unui polonez într-o piață publică. S-a nimerit ca îndreptîndu-se spre locul de muncă, la scurt timp după asfințit, Billy împreună cu alți cîțiva prizonieri să dea cu ochii în fața unui stadion de o spînzurătoare și o mică mulțime de oameni strînși în jurul ei. Polonezul era un muncitor agricol spînzurat pentru că făcuse dragoste cu o nemțoaică. Așa merg lucrurile.

Știind că avionul urma curînd să se prăbușească, Billy închise ochii și călători în timp înapoi în anul 1944. Se afla din nou în pădurea din Luxemburg — cu „Cei trei mușchetari." Roland Weary îl zgîlțîia și-l izbea cu capul de trunchiul unui copac. „Mergeți, fraților, fără mine", se ruga Billy Pilgrim.

Cînd avionul se izbi de vîrful muntelui Sugarbush din statul Vermont, cvartetul vocal de la bord tocmai cînta „Stai să strălucească soarele, Nelly". Toți cei din avion își pierdură viața, în afară de Billy și de copilot. Așa merg lucrurile.

Primii ajunși la locul catastrofei au fost niște tineri austrieci, instructori de schi din celebra stațiune alpină aflată mai în vale. Tinerii vor-

beau între ei nemțește și cercetau fiecare cadavru în parte. Purtau pe cap măști de vînt negre cu două găuri în dreptul ochilor și în creștet cu un moț roșu. Arătau ca niște păpuși negre de cîrpă, ca niște oameni albi care se mascaseră în negri ca să stîrnească rîsul.

Billy avea o fractură de craniu, dar nu-și pierduse cunoștința. Nu știa unde se afla. Își mișca necontenit buzele și una din păpușile negre se aplecă și își apropie urechea, să audă care îi erau ultimele cuvinte înaintea morții.

Billy credea că păpușile negre de cîrpă aveau vreo legătură cu cel de-al doilea război mondial și le șopti adresa „Schlachthof-fünf".

Tinerii austrieci îl coborîră pe Billy din vîrful muntelui Sugarbush cu o sanie. Direcționau sania cu ajutorul unor frînghii și cereau pîrtie scoțînd niște iodlere melodioase. Aproape de poalele muntelui, pîrtia cobora abrupt pe lîngă pilonii unui telescaun. Billy privea în sus la tinerii în costume supraelastice viu colorate, cu bocanci și cohelari enormi, care treceau legănîndu-se pe cer în niște scaune galbene. Presupunea că prezența lor acolo trebuia să fie legată de o nouă și surprinzătoare fază a celui de-al doilea război mondial. Lui îi era egal. Lui Billy totul îi era egal.

Îl transportară într-un mic spital particular. Un renumit chirurg veni tocmai de la Boston și îl operă la creier timp de trei ore. Billy rămase inconștient vreme de două zile și visă milioane de lucruri, dintre care unele adevărate. Singurele adevăruri erau călătoriile în timp.

Unul din lucrurile adevărate a fost prima lui seară la abator. El şi sărmanul Edgar Derby împingeau un cărucior gol cu două roţi pe poteca plină cu gunoaie dintre ţarcurile pentru vite, rămase acum pustii. Se duceau la bucătărie să ia cina pentru toţi ceilalţi. Erau păziţi de un neamţ de şaisprezece ani cu numele de Werner Gluck. Osiile căruciorului erau unse cu grăsime de la animalele moarte. Aşa stau lucrurile.

Soarele tocmai asfinţise şi contururile oraşului se profilau întunecate pe fundalul roşiatic, ca nişte stînci joase înconjurînd întinderea pastorală care începea de la ţarcurile goale de vite. Dresda era învăluită în beznă din cauză că, dintr-o clipă într-alta, se puteau ivi bombardierele. Aşadar, Billy nu apucă să vadă unul dintre lucrurile cele mai vesele pe care le poate face un oraş atunci cînd apune soarele, şi anume să se împodobească cu strălucirea luminilor aprinse una cîte una.

Pe acolo trecea şi un fluviu lat în care se puteau reflecta luminile şi care ar fi dat un spor de frumuseţe strălucirilor nocturne. Fluviul se numea Elba.

Tînărul paznic, Werner Gluck, era un băieţandru din Dresda. Pînă atunci nu mai fusese la abator şi de aceea nu prea ştia bine unde se găsea bucătăria. Era înalt şi slab ca şi Billy, ar fi putut trece drept fratele lui mai mic. În realitate erau veri îndepărtaţi, un fapt pe care însă nu l-au aflat niciodată. Gluck era înarmat cu o muschetă înfiorător de grea, o piesă de muzeu care trăgea un singur foc, cu o ţeavă octogonală, neghintuită. El îi montase şi baioneta. Baioneta arăta

ca o andrea lungă. Nu era prevăzută cu orificii pentru scurgerea sîngelui.

Gluck îi conduse spre o clădire unde bănuia el că s-ar putea găsi bucătăria şi deschise uşile glisante laterale. Numai că acolo nu se vedea nici urmă de bucătărie. Era un vestiar care dădea într-o sală de duşuri şi totul se afla învăluit într-un abur gros.

În încăpere se găseau aproximativ treizeci de fetişcane dezbrăcate. Erau nemţoaice, refugiate din oraşul Breslau care fusese bombardat cu sălbăticie. De abia sosiseră şi ele la Dresda. Dresda gemea de refugiaţi.

Deci acolo erau fetele, cu cele mai intime părţi ale corpului expuse la vedere, iar dincoace, în pragul uşii, cu ochii cît cepele, stăteau Gluck, Derby şi Pilgrim — soldatul căruia de-abia îi mijiseră tuleiele, bătrînul profesor de liceu şi măscăriciul cu togă şi cizme argintii. Fetele începură să ţipe. Încercară să-şi ascundă goliciunea cu mîinile, se întoarseră cu spatele şi reuşiră să pară şi mai frumoase.

Werner Gluck, care în viaţa lui nu mai văzuse o femeie goală, închise repede uşa. Nici Billy nu mai văzuse aşa ceva. Pentru Derby, însă, nu era nici o noutate.

Cînd cei trei nătărăi dădură în sfîrşit de bucătărie, a cărei principală destinaţie era să pregătească prînzul pentru muncitorii de la abator, tot personalul plecase acasă, cu excepţia unei singure femei care îi aştepta nerăbdătoare. Era văduvă de război. Aşa merg lucrurile. Îşi pusese deja paltonul şi pălăria. Vroia şi ea să plece acasă,

deşi acasă n-o mai aştepta nimeni. Mănuşile ei albe erau aşezate una lîngă alta pe tejgheaua de zinc.

Oprise pentru americani două oale uriaşe cu supă. Supa era pe plită şi fierbea molcom, la foc mic. Le mai pregătise şi un morman de pîini negre.

Femeia îl întrebă pe Gluck dacă nu era mult prea tînăr pentru armată. El recunoscu că aşa era. Îl întrebă pe Derby dacă nu era mult prea bătrîn pentru armată. El recunoscu că aşa era. Îl întrebă pe Billy Pilgrim ce însemna o asemenea costumaţie. Billy îi răspunse că habar n-avea. Încerca şi el să se mai încălzească.

„S-au prăpădit toţi soldaţii adevăraţi", remarcă ea. Avea dreptate. Aşa merg lucrurile.

Un alt lucru adevărat văzut de Billy, în timp ce zăcea lipsit de cunoştinţă în Vermont, fusese genul de muncă pe care el şi ceilalţi o avuseseră de făcut la Dresda în decursul lunii dinaintea distrugerii oraşului. Spălau geamuri, măturau podele, curăţau closete, puneau borcane în cutii şi sigilau cutii mari de carton într-o fabrică unde se producea sirop de malţ. Siropul era îmbogăţit cu vitamine şi săruri minerale. Se recomanda gravidelor.

Siropul semăna la gust cu o miere subţire cam afumată şi toţi cei care lucrau în fabrică se înfruptau din el cu lingurile cît era ziua de lungă. E drept că nu aşteptau să nască, dar aveau şi ei nevoie de vitamine şi de săruri minerale. Billy nu se atinse de sirop în prima zi de muncă, dar o mulţime de alţi americani îi încercară gustul.

Billy începu să guste din el doar în ziua a doua. Prin toate cotloanele fabricii — pe grinzi, în sertare, în spatele radiatoarelor şi aşa mai departe — erau ascunse zeci de linguri. Fuseseră pitite în grabă de cei care se înfruptaseră din sirop şi care auziseră paşi apropiindu-se. A te atinge de sirop era considerat o crimă.

În cea de-a doua zi, curăţind în spatele unui radiator, Billy descoperi o lingură. Nu departe de el se afla un recipient cu sirop pus la răcit. Singura persoană care l-ar fi putut vedea pe Billy cu lingura era sărmanul Edgar Derby, care spăla o fereastră pe dinafară. Lingura era dintre cele mari. Billy o băgă iute în sirop învîrtind-o de cîteva ori şi făcînd un fel de acadea lipicioasă. Apoi o băgă iute în gură.

Se scurse doar o clipă şi toate celulele din corpul lui Billy începură să se agite cu lacomă recunoştinţă şi vie aprobare.

Se auziră nişte bătăi discrete în geam. De acolo, de la fereastră, Derby văzuse totul. Vroia şi el sirop.

Aşadar, Billy îi făcu şi lui o acadea. Deschise fereastra şi băgă lingura în gura căscată a bătrînului Derby. Se scurse o clipă şi Derby izbucni în plîns. Billy închise la loc fereastra şi găsi iute o ascunzătoare pentru lingura lipicioasă. Se auzeau paşi.

Opt

Cu două zile înainte de distrugerea Dresdei, americanii primiră o vizită deosebit de interesantă în persoana lui Howard W. Campbell jr., un american devenit nazist. Campbell era cel care scrisese studiul despre comportarea deplorabilă a prizonierilor americani. Pentru moment abandonase cercetările cu privire la prizonierii de război. Venise la abator să recruteze oameni pentru o unitate militară germană denumită „Corpul american independent". Campbell era inventatorul și comandantul unității, care urma să lupte exclusiv pe frontul rusesc.

Campbell avea o înfățișare de om obișnuit, dar era costumat extravagant, într-o uniformă de creație proprie. Purta o pălărie albă de texan și cizme negre de cowboy, garnisite cu svastici și stele. Era încorsetat într-un fel de salopetă colantă albastră, cu dungi galbene de la subțiori pînă jos la glezne. Sus pe braț purta un ecuson cu profilul lui Abraham Lincoln pe un fundal verde pal. Avea și o banderolă în jurul brațului, roșie, cu o svastică albastră într-un cerc alb.

Acum tocmai explica, în clădirea de beton destinată porcilor, semnificațiile acestei banderole.

Billy Pilgrim avea niște arsuri groaznice la stomac, din cauză că toată ziua la fabrică se în-

fruptase din siropul de malț. De durere ochii i se umpluseră de lacrimi, prin urmare imaginea lui Campbell era distorsionată de aceste lentile unduitoare din lacrimi sărate.

„Albastrul reprezintă cerul Americii", spunea Campbell. „Albul simbolizează rasa deschizătoare de drumuri, care a cucerit continentul, a asanat mlaștinile, a defrișat pădurile, a construit drumuri și poduri. Roșul reprezintă sîngele patrioților americani, vărsat cu atîta abnegație în decursul timpului."

Ascultătorii lui Campbell moțăiau. Munciseră din greu la fabrica de sirop, apoi mărșăluiseră în frig pe drumul lung spre casă. Erau costelivi, cu ochii duși în fundul capului. Pielea începuse să li se acopere de mici ulcerații. La fel și gurile, gîtlejurile și intestinele. Siropul de malț din care se înfruptaseră la fabrică conținea doar cîteva din vitaminele și sărurile minerale necesare unui pămîntean.

Acum Campbell promitea americanilor mîncare copioasă, mușchi de vacă, piure de cartofi și plăcintă cu carne, dacă se vor înrola în Corpul independent. „De îndată ce rușii vor fi înfrînți", continuă el, „veți fi repatriați prin Elveția."

Nu se înregistrară nici un fel de reacții.

„Mai devreme sau mai tîrziu tot o să trebuiască să luptați împotriva comuniștilor", adăugă Campbell. „De ce să nu-i dați gata încă de pe acuma ?"

Și pînă la urmă se dovedi că Howard W. Campbell, jr. nu avea să plece chiar fără nici un

răspuns. Bătrînul Derby, sărmanul profesor de liceu, osînditul sorții, se sculă greoi în picioare pentru ceea ce urma să fie probabil cel mai frumos moment din viața lui. În această povestire aproape că nu există nici personaje principale și nici confruntări dramatice, întrucît toți cei pomeniți aici sînt niște amărîți, sătui de tot și de toate, niște sărmane jucării apatice, manevrate de forțe uriașe. La urma urmelor, una din principalele consecințe ale războiului este aceea că oamenilor li se taie elanul de-a mai deveni personaje principale. Dar în clipa aceea bătrînul Derby devenise un asemenea personaj.

Poziția pe care și-o luase era aceea a unui boxer amețit de lovituri. Ținea capul în jos și pumnii aduși înainte, așteptînd să afle mai multe despre planul de atac al adversarului. Derby își ridică fruntea și îi spuse lui Campbell că e o viperă. Dar se corectă imediat. Preciză că viperele n-au nici o vină că sînt vipere, pe cînd Campbell *ar fi putut* să nu fie ceea ce era și că deci Campbell era ceva mult mai rău decît vipera — un șobolan sau chiar o căpușă.

Campbell zîmbi.

Derby vorbi emoționat despre formula americană de guvernămînt, care oferă libertate, dreptate, posibilități de realzare și egalitate tuturor indivizilor. Spunea că nu există om care să nu-și dea bucuros viața pentru asemenea idealuri.

Mai vorbi și despre frăția dintre poporul rus și cel american, despre faptul că aceste două națiuni vor stîrpi molima nazismului, care vroia să contamineze întreaga lume.

Sirenele Dresdei începură să urle jalnic.

Americanii, paznicii și Campbell se refugiară într-un compartiment metalic pentru depozitarea cărnii, tăiat chiar în stîncă, sub abator. Acolo jos se ajungea pe o scară de fier cu uși metalice la ambele capete.

În încăperea subterană, de cîteva cîrlige de fier atîrnau oi, vaci, porci și cai. Așa merg lucrurile. Mai rămăseseră mii de cîrlige care așteptau goale. Temperatura se menținea scăzută în mod natural. Nu exista nici un fel de instalație frigorifică. Pentru iluminat se foloseau lumînări. Încăperea fusese spoită și mirosea a fenol. De-a lungul pereților se înșirau niște bănci joase. Americanii se așezară pe ele, ștergînd cu spinările varul de pe ziduri.

Howard W. Campbell, jr. rămase în picioare, la fel ca și paznicii. Discuta cu nemții într-o germană impecabilă. La vremea lui scrisese în germană mai multe poezii și piese de teatru care se bucuraseră de popularitate, și se căsătorise cu o celebră actriță germană pe nume Resi North. Acum ea era moartă, fusese ucisă în timpul unui spectacol pentru trupe în Crimeea. Așa merg lucrurile.

În noaptea aceea nu se întîmplă însă nimic deosebit. De-abia în noaptea următoare aveau să moară la Dresda aproape o sută treizeci de mii de oameni. Așa merg lucrurile. Billy începu să moțăie acolo, în încăperea pentru depozitat carne. Se pomeni prins din nou, cuvînt cu cuvînt, gest cu gest, în discuția avută cu fiica lui la începutul acestei povestiri.

„Tată, tată", zicea ea, „ce-o să ne *facem* noi cu tine ?"

Şi aşa mai depatre. „Ştii pe cine aş fi în stare să omor ?" îl întrebă ea.

„Pe *cine* ai fi tu în stare să omori ?"

„Pe individul ăla, Kilgore Trout."

Fireşte, Kilgore Trout era şi este scriitor de literatură ştiinţifico-fantastică. Billy nu numai că citise zeci de cărţi de Trout — dar se şi împrietenise cu Trout, care e un om sarcastic.

Trout locuieşte cu chirie într-un subsol din Ilium, cam la trei kilometri de frumoasa casă albă a lui Billy. Nici el singur nu ştie cîte romane a scris pînă acum — probabil că vreo şaptezeci şi cinci. Nu s-a ales cu nici un ban de pe urma lor. Aşadar, Trout o duce de azi pe mîine, cîştigîndu-şi existenţa ca distribuitor de tiraj la ziarul *Ilium Gazette.* Se ocupă de băieţii care vînd ziare — intimidează, măguleşte şi trage pe sfoară nişte bieţi copii.

Billy îl întîlnise pentru prima oară în 1964. Billy tocmai trecea cu Cadillac-ul pe o alee dosnică din Ilium şi deodată dădu cu ochii de o mulţime de băieţi cu biciclete, care blocau drumul. Se ţinea un fel de miting. Un bărbat cu barbă le predica ceva băieţilor. Omul părea temător şi periculos totodată, şi în mod evident foarte potrivit pentru slujba lui. Pe vremea aceea Trout avea şaizeci de ani. Le spunea puştilor să catadicsească să mai coboare de pe biciclete şi să-i convingă pe clienţi să se aboneze şi la blestemata ediţie de duminică. Le promitea că cine va vinde în următoarele două luni cele mai multe

abonamente pentru ediţia de duminică va primi gratuit, pentru el şi părinţii lui, o excursie de şapte zile la o blestemată de podgorie.

Şi aşa mai departe.

Printre vînzătorii de ziare, unul era de fapt *fată.* Ea se entuziasmă cel mai tare.

Figura paranoică a lui Trout îi era teribil de cunoscută lui Billy, care o văzuse pe supracopertele atîtor cărţi. Dar, întîlnind-o pe neaşteptate într-o alee din propriul lui oraş, Billy nu se dumirea de ce figura îi era atît de cunoscută. La început crezu că poate îl întîlnise pe ţicnitul ăsta pe undeva la Dresda. Trout arăta leit ca un prizonier de război.

În acel moment vînzătoarea de ziare ridică mîna. „Domnule Trout", zise ea, „dacă o să cîştig, pot s-o iau şi pe soră-mea ?"

„Cum s-o iei ?" se răsti Kilgore Trout. „Crezi că banii cresc în *pom* ?"

În paranteză fie spus, Trout scrisese o carte despre un pom care făcea bani. Pomul avea bancnote de douăzeci de dolari în loc de frunze, obligaţiuni în loc de flori şi diamante în loc de fructe. Atrăgea o mulţime de oameni, care se omorau între ei la rădăcina lui, transformîndu-se astfel într-un foarte bun îngrăşămînt.

Aşa merg lucrurile.

Billy îşi parcă maşina pe alee şi se apucă să aştepte sfîrşitul mitingului. Deşi participanţii începură să se risipească, Trout tot mai avea ceva de discutat cu unul din băieţi. Băiatul vroia să

renunțe la slujbă pentru că era prea istovitoare, orele de muncă prea numeroase, iar plata prea mică. Pe Trout problema nu-l lăsa rece, deoarece dacă băiatul într-adevăr pleca, Trout trebuia să preia el însuși traseul acestuia pînă cînd avea să găsească un alt fraier.

„Tu ce ești ?" îl întrebă Trout pe băiat cu un ton disprețuitor. „Vreo minune fără măruntaie ?"

Și acesta era tot titlul unei cărți de Trout: *Minunea fără măruntaie*. Era o carte despre un robot căruia îi mirosea rău gura și care deveni foarte simpatizat după ce se vindecă de această boală. Ceea ce însă făcea povestirea cu totul remarcabilă, ținînd cont că fusese scrisă în 1932, era faptul că ea prezicea folosirea pe scară largă a unor substanțe incendiare gelatinoase pentru exterminarea oamenilor.

Ele erau aruncate din avioane de niște roboți. Roboții nu aveau nici conștiință și nici circuite care să le permită să-și imagineze ce se va întîmpla cu ființele umane de la sol.

Robotul principal din cartea lui Trout arăta exact ca o ființă umană, putea să vorbească, să danseze și așa mai departe, făcea curte la fete. Și nimeni nu-i purta vreo pică pentru faptul că arunca peste oameni substanțe incendiare. În schimb halitoza lui era considerată de neiertat. Pînă la urmă însă robotul reuși să se scape de ea, după care dobîndi simpatia întregii specii umane.

Trout pierdu în disputa cu băiatul care vroia să renunțe la slujbă. Încercase el să-i amintească de toți milionarii care în copilărie vînduseră ziare, dar băiatul îi răspunse: „Mda, dar pariez că

s-au lăsat după o săptămînă. *Prea*-i proastă afacerea."

Și băiatul lăsă la picioarele lui Trout tolba sa plină de ziare, cu lista abonaților deasupra. Acum era de datoria lui Trout să distribuie aceste ziare. El nu avea mașină, nu avea nici bicicletă și se temea de cîini ca de moarte.

De undeva se auzi lătratul unui cîine.

Tocmai cînd Trout, cu un aer lugubru, își lua tolba pe umăr, Billy Pilgrim se apropie de el. „Domnule Trout"

„Ce doriți ?"

„Vă rog — nu cumva sînteți *Kilgore* Trout ?"

„Chiar el." Trout bănuia că Billy venise cu vreo reclamație privind modul cum i se distribuiseră ziarele. Nu se gîndea niciodată la faptul că mai era și scriitor, pentru simplul motiv că lumea nu-l lăsa să se vadă în această postură.

„Scriitorul ?"

„Cum adică ?"

Billy era convins că se înșelase. „Există un scriitor cu numele de Kilgore Trout."

„Chiar *există* ?" Trout avea un aer nătîng și uluit.

„N-ați auzit de el ?"

Trout clătină din cap. „Nimeni — absolut nimeni n-a auzit de el."

Billy îl ajută pe Trout să distribuie ziarele, oprind Cadillac-ul în fața tuturor caselor de pe listă. Billy își asumase toată responsabilitatea. El depista adresele și tot el le bifa. Mintea lui Trout rămăsese complet înmărmurită. Nu mai întîlnise pînă atunci un alt admirator al cărților

sale, iar Billy era fără doar și poate un admirator extrem de *avid*.

Trout îi mărturisi că niciodată nu văzuse ca vreuna din cărțile lui să fie expusă spre vînzare sau să se bucure de reclame sau recenzii. „În toți anii aceștia", conchise el, „n-am făcut decît să deschid larg fereastra și să fac dragoste cu întreaga lume."

„Probabil că ați primit, fără îndoială, o mulțime de scrisori", spuse Billy. „Eu unul am simțit de multe ori nevoia să vă scriu."

Trout ridică în sus degetul arătător. „Una singură."

„Era o scrisoare elogioasă ?"

„Era scrisă de un *dement*, care zicea că ar trebui să devin președintele întregii lumi."

Mai tîrziu se dovedi că persoana care scrisese această scrisoare era Eliot Rosewater, prietenul lui Billy din spitalul veteranilor de lîngă Lake Placid. Billy îi povesti lui Trout desper Rosewater.

„Fir-ar să fie ! — Eu credeam că e un puști de vreo paisprezece ani", zise Trout.

„E un bărbat în toată puterea cuvîntului — a fost căpitan în timpul războiului."

„Dar *scrie* ca un puști de paisprezece ani", insistă Kilgore Trout.

Billy îl invită pe Trout la a optsperezecea aniversare a căsătoriei lui, care urma să aibă loc peste două zile. Acum petrecerea era în toi.

Trout se afla în sufrageria lui Billy și înfuleca niște gustări. Cu gura plină de brînză și de icre de somon, se întreținea cu nevasta unui optometrist. Într-un fel sau altul, toți ivitații aveau tangență cu optometria, exceptîndu-l pe Trout. Tot

el era singurul care nu purta ochelari. El constituia marea senzație a serii. Deși nimeni nu-i citise cărțile, erau cu toții emoționați să știe că aveau în mijlocul lor un scriitor în carne și oase.

Trout discuta acum cu o anume Maggie White, care renunțase la meseria ei de asistentă dentară pentru a deveni menajera unui optometrist. Era foarte drăguță. Ultima carte pe care o citise fusese *Ivanhoe*.

Billy Pilgrim stătea pe-aproape și asculta, pipăind totodată ceva în buzunarul pantalonilor. Era un dar pe care se pregătea să-l ofere nevestei lui — o cutiuță de satin conținînd un inel cu un safir în formă de stea. Inelul valora opt sute de dolari.

Adulația cu care era privit Trout, deși prostească și incompetentă, acționa asupra lui ca un drog. Trout era fericit, gălăgios și îndrăzneț.

„Mă tem că nu prea citesc cît *ar trebui*", declară Maggie.

„Toți ne temem de cîte ceva", replică Trout. „Eu mă tem de cancer, de șobolani și de cîini Doberman."

„Deși ar trebui să știu, mărturisesc că nu știu, așa că permiteți-mi să vă întreb", continuă Maggie. „Care e cea mai celebră carte a dumneavoastră ?"

„O carte despre funeraliile unui vestit bucătar francez."

„Pare ceva extrem de intereseant."

„La funeralii participă toți marii bucătari ai lumii. E o ceremonie impunătoare." Trout inventa

subiectul pe măsură ce povestea. „Înainte de-a se închide coşciugul, asistenţa îndoliată presară pe defunct pătrunjel şi boia de ardei." Aşa merg lucrurile.

„Chiar aşa s-a întîmplat ?" întrebă Maggie White. Maggie era cam prostuţă, dar avea harul senzaţional de-a te îndemna să faci copii. De cum o vedeau, bărbaţii simţeau pe loc dorinţa de a-i face cîţiva copii. Pînă acum ea n-avea nici un copil. Folosea mijloace anticoncepţionale.

„Fireşte că aşa s-a întîmplat", o asigură Trout. „Dacă aş scrie ceva ce nu s-a întîmplat în realitate şi aş încerca să vînd cele scrise, aş intra la puşcărie pentru *fraudă* !"

Maggie îi dădu crezare. „La aşa ceva nu m-aş fi gîndit."

„Nici acum nu-i prea tîrziu."

„E ca la reclame. În reclame trebuie să spui adevărul ; dacă nu, o sfecleşti."

„Exact. Se aplică aceleaşi legi."

„Credeţi că s-ar putea să scrieţi cîndva şi despre noi ?"

„Scriu despre tot ce mi se întîmplă."

„Înseamnă că trebuie să am grijă ce vorbesc."

„Asta cam aşa-i. Şi nu vă ascult numai eu. Ascultă şi cineva de-acolo din cer. Şi în ziua judecăţii de apoi ţi se reamintesc toate cîte le-ai spus şi le-ai făcut. Dacă se dovedeşte că sînt lucruri rele şi nu bune, cu atît mai prost pentru că în cazul acesta rămîi veşnic pradă flăcărilor. Iar durerea pricinuită de flăcări nu se stinge niciodată."

Sărmana Maggie se făcu lividă. O crezuse şi pe *asta* şi rămase de-a dreptul împietrită.

Kilgore Trout izbucni în rîs. O icră de somon îi zbură din gură şi ateriză direct în decolteul lui Maggie.

În acea clipă un optometrist ceru să se facă linişte şi rosti un toast în cinstea lui Billy şi a Valenciei, a căror aniversare era. Conform programului, cvartetul vocal al optometriştilor, „Scop", începu să cînte în timp ce invitaţii ciocneau paharele, iar Billy şi Valencia se îmbrăţişară îmbujoraţi. Ochii tuturora străluceau de emoţie. Cîntecul se intitula „Vechii mei prieteni".

Hei !, începea cîntecul, *aş da orice să-mi revăd vechii prieteni.* Şi aşa mai departe. Puţin mai încolo urma : *Vă las pe toţi cu bine, prieteni vechi şi dragi, vă las pe toţi cu bine, băieţi şi fete dragi. Vă aibă ceru-n pază.* — Şi aşa mai departe.

Brusc, Billy Pilgrim se simţi tulburat de cîntec şi de aniversare. Nu avusese nicicînd prieteni vechi, băieţi şi fete dragi, dar în orice caz le simţea lipsa acum, cînd auzea inflexiunile dureroase, lente ale vocilor — acordurile deliberat false, tot mai false, insuportabil de false şi apoi un acord sufocant de dulce, urmat din nou de nişte acorduri false. Billy avu nişte reacţii psihosomatice foarte puternice la schimbările acordurilor. Gura i se umplu cu gust de limonadă, iar faţa îi luă o expresie grotescă, de parcă cineva l-ar fi supus la cazne trăgîndu-l pe patul de tortură.

Arăta atît de straniu, încît la sfîrşitul cîntecului cîţiva invitaţi îşi exprimară îngrijorarea. Se

temeau ca nu cumva Billy să aibă un atac de cord, iar Billy părea să confirme acest lucru, căci se îndreptă spre un scaun şi se aşeză cu o figură descompusă.

Se făcu tăcere.

„Doamne Dumnezeule !“ exclamă Valencia, aplecîndu-se deasupra lui, „Billy — te simţi rău ?“

„Nu.“

„Arăţi îngrozitor.“

„N-am nimic — crede-mă.“ Şi nici n-avea nimic, exceptînd faptul că nu-şi putea explica de ce cîntecul acela îl afectase într-un mod atît de grotesc. De ani de zile îşi închipuise că nu mai avea secrete faţă de el însuşi. Şi iată dovada că undeva, în adîncurile fiinţei lui, stătea ascuns un secret mare de tot, iar el nu-şi putea imagina despre ce era vorba.

Văzînd că obrajii lui Billy prindeau din nou culoare şi că faţa i se lumina de un zîmbet, invitaţii se împrăştiară din nou prin toată încăperea. Valencia rămase lîngă el, iar Kilgore Trout, care din cauza celorlalţi nu reuşise să-l vadă pe Billy, se apropie cu o privire curioasă şi pătrunzătoare.

„Arăţi de parcă ai fi văzut o *stafie*“, spuse Valencia.

„Prostii“, zise Billy. Nu văzuse decît ceea ce se afla într-adevăr în faţa lui — figurile celor patru cîntăreţi, oameni obişnuiţi, cu ochi blegi, nătîngi sau chinuiţi, după cum se trecea de la un acord dulce la unul fals şi înapoi la unul dulce.

„Pot să-mi dau şi eu cu părerea ?“ interveni Kilgore Trout. „Cred că te-ai uitat printr-o *fereastră a timpului.*“

„Prin ce ?“ întrebă Valencia.

„A văzut pe neaşteptate trecutul sau viitorul. Am dreptate sau nu ?“

„Nu“, răspunse Billy Pilgrim. Apoi se ridică în picioare, îşi băgă mîna în buzunar şi acolo dădu peste cutiuţa cu inelul. Scoase cutiuţa şi i-o dădu Valenciei cu aer absent. Intenţionase să i-o ofere la sfîrşitul cîntecului, cînd toţi ochii erau aţintiţi asupra lor. Acum era de faţă doar Kilgore Trout.

„Pentru mine ?“ se minună Valencia.

„Da.“

„Formidabil !“ exclamă ea. Apoi repetă exclamaţia cu voce mai ridicată, ca s-o audă şi alţii. Invitaţii se strînseră cerc în jurul ei, iar ea deschise cutia şi cît pe ce să scoată un ţipăt cînd văzu safirul în care sclipea o stea.

„Formidabil !“ zise ea şi îi dădu lui Billy un sărut lung. După care adăugă : „Îţi mulţumesc mult, mult de tot.“

Urmară o mulţime de remarci despre bijuteriile minunate pe care Billy le dăduse Valenciei în decursul anilor. „Doamne“, zise Maggie White, „Valencia are cel mai mare diamant pe care l-am văzut vreodată, dacă nu pun la socoteală ce-am văzut în filme.“ Se referea la diamantul adus de Billy din război.

Bucata de proteză dentară pe care Billy o găsise accidental în căptuşeala hainei de impresar se afla în cutia cu butoni pentru cămăşi din ser-

tarul măsuței lui de toaletă. Billy avea o colecție minunată de butoni. Devenise o tradiție ca familia să-i dăruiască o pereche de butoni în fiecare an de ziua tatălui. Chiar în momentul acesta Billy purta nişte butoni primiți cu o astfel de ocazie. Costaseră peste o sută de dolari. Erau făcuți din monede romane antice. Sus în dormitor avea o pereche de butoni reperezentînd nişte roți mici de ruletă care se învîrteau. Mai avea o altă pereche cu un termometru adevărat şi cu o busolă adevărată.

Billy o porni acum printre invitați — complet restabilit, după toate aparențele. Kilgore Trout îl urmărea pas cu pas, interesat să afle ce-şi imaginase sau văzuse Billy. La urma urmelor, majoritatea romanelor lui Trout erau despre distorsionări ale timpului, percepții extrasenzoriale şi alte asemenea lucruri neaşteptate. Trout credea în ele şi era dornic să culeagă dovezi ale existenței lor.

„Ai pus vreodată un cîine să stea pe o oglindă mare aşezată pe podea ?" îl întrebă Trout pe Billy.

„Nu."

„Cîinele se va uita în jos şi deodată îşi va da seama că sub el nu mai e nimic. Va crede că stă în aer şi va sări cale de-o poştă."

„Chiar aşa ?"

„Aşa arătai dumneata adineauri — ca şi cum din senin ți-ai fi dat seama că stai în aer."

Cvartetul vocal începu din nou să cînte. Şi din nou Billy se simți supus la cazne. Emoțiile

lui erau în mod evident asociate cu cei patru bărbați şi cu cîntecul lor.

Iată ce cîntau ei cînd Billy începu să simtă că i se sfîşia totul în adîncul ființei lui :

Scumpă mai e carnea, scump e şi-un colac,
Ce să mai mănînce azi omul sărac ?
Soare, dă-mi o ploaie să pot să trăiesc,
Toate merg aiurea, mulți se şi țicnesc,
Mi-am făcut o casă-n margine de drum,
Dar veni un fulger şi mi-o arse scrum,
Ce atîta vorbă, ai ajuns sărac,
Scumpă mai e carnea, scump e şi-un colac,
Ai de dus în cîrcă saci de datorii,
Dar povara-i mare, nu poți s-o mai ții.

Şi aşa mai departe.

Billy se năpusti în sus pe scările care duceau la etajul frumoasei sale case albe.

Trout ar fi urcat cu Billy, dacă acesta nu l-ar fi oprit s-o facă. Billy pătrunse în camera de baie de la etaj, care era învăluită în întuneric. Închise uşa şi trase zăvorul. Treptat îşi dădu seama că nu se afla singur în încăpere. Era şi fiul lui acolo.

„Tată ?" şopti fiul lui din întuneric. Robert, viitoarea Beretă Verde, avea la vremea aceea şaptesprezece ani. Lui Billy îi era drag băiatul, dar nu ştia mai nimic despre el. Nu-şi putea împiedica gîndul că nici nu prea aveai *ce* să ştii despre Robert.

Billy apăsă pe întrerupător. Robert stătea pe toaletă, cu patalonii de pijama lăsați în jos pînă

la glezne. De gît îi atîrna o chitară electrică. Şi-o cumpărase chiar în ziua aceea. Încă nu învăţase să cînte la ea şi de fapt nici n-a apucat să înveţe vreodată. Chitara era de culoare roz sidefiu.

„Salut, băiete", îi zise Billy.

Billy se retrase în dormitorul lui, deşi jos petrecerea era în toi. Se întinse pe pat şi puse în funcţiune Degetele Magice. Salteaua începu să trepideze şi de sub pat ieşi speriat un cîine. Cîinele era Spot. Bătrînul Spot mai trăia încă pe vremea aceea. Spot se cuibări din nou într-un colţ al camerei.

Billy reflectă adînc la efectul produs asupra lui de cvartetul vocal şi descoperi o legătură cu o experienţă trăită cu mulţi ani în urmă. De data aceasta nu mai călători în timp pînă la clipa respectivă, ci o reconstitui din licăriri de memorie — după cum urmează :

Se afla jos, în încăperea de depozitat carne, chiar în noaptea cînd fusese distrusă Dresda. De deasupra se auzeau tot felul de sunete ca nişte paşi de uriaş. Erau de fapt proiectilele bombelor explozive. Încăperea de depozitare a cărnii constituia un adăpost foarte sigur. Doar din cînd în cînd mai cădea de pe ziduri cîte o ploaie de var. Acolo jos nu se aflau decît americanii, cei patru paznici, animalele atîrnate în cîrlige şi nimeni altcineva. Restul paznicilor plecaseră cu puţin înainte de-a începe bombardamentul să se odihnească pe la casele lor. Au murit toţi împreună cu familiile.

Aşa merg lucrurile.

Fetele pe care le văzuse Billy la duşuri au murit şi ele într-un adăpost mult mai puţin adînc, situat într-o altă zonă a ţarcurilor pentru vite.

Aşa merg lucrurile.

Unul din nemţi se tot urca pînă în capul scărilor să vadă ce mai e pe-afară, apoi cobora şi şuşotea ceva la urechile celorlalţi. Afară se dezlănţuise un adevărat potop de foc. Dresda se transformase într-o flacără uriaşă. Flacăra devora întreaga lume organică, tot ce putea arde. De-abia a doua zi la prînz au putut părăsi adăpostul. Cînd americanii şi paznicii lor ieşiră la lumina zilei, cerul era negru de fum. Soarele, supărat, se transformase într-o minusculă gămălie de ac. Dresda arăta ca suprafaţa lunii — o aglomerare de minerale. Pietrele erau fierbinţi. Cît vedeai cu ochii, toţi oamenii zăceau morţi.

Aşa merg lucrurile.

Instinctiv, paznicii se strînseră laolaltă, rotindu-şi ochii în toate părţile. Încercară cînd o expresie, cînd alta şi nu rostiră nici un cuvînt, deşi gurile li se căscau adesea. Parcă erau un cvartet vocal într-un film mut.

„Rămîneţi cu bine, vechi prieteni dragi" — s-ar fi zis că rosteau ei în cîntecul lor ; „Rămîneţi cu bine, băieţi şi fete dragi — Vă aibă Ceru-n pază ! —"

„Povesteşte-mi ceva", îl rugă odată Montana Wildhack pe Billy Pilgrim în grădina zoologică de pe Tralfamadore. Erau amîndoi în pat, unul

lîngă altul. De data aceasta nu-i deranja nimeni. Domul fusese acoperit. Din cînd în cînd Montana, în luna a şasea, prosperă şi trandafirie, îi cerea alene lui Billy mici servicii. Fireşte, nu-l putea trimite să-i cumpere îngheţată sau căpşuni, de vreme ce atmosfera dincolo de pereţii domului era încărcată cu cianură, iar cele mai apropiate locuri unde se găseau îngheţată şi căpşuni erau la o distanţă de milioane de ani lumină.

Putea în schimb să-l trimită pînă la frigiderul garnisit cu poza cuplului de pe tandem care nu-ţi spunea nimic, sau ca acum de pildă, putea să se pisicească rugîndu-l : „Billy, iubitule, povesteşte-mi ceva".

„Dresda a fost distrusă în noaptea de 13 februarie 1945", începu Billy Pilgrim. „Noi am ieşit din adăpost de-abia a doua zi." Billy îi povesti Montanei despre cei patru soldaţi nemţi, care în uimirea şi durerea lor semănau cu un cvartet vocal. Îi mai povesti şi despre ţarcurile pentru vite, cu gardurile, cu acoperişurile şi ferestrele mistuite de flăcări — şi despre nişte buşteni mici, carbonizaţi, care zăceau pretutindeni. Buştenii erau oameni pe care îi înghiţise potopul de foc. Aşa merg lucrurile.

Billy îi povesti şi ce se întîmplase cu clădirile ale căror contururi alambicate împodobiseră linia orizontului. Se prăbuşiseră. Întîi arsese lemnăria, apoi se prăbuşiră zidurile, iar pietrele se rostogoliră unele peste altele, pînă cînd se adunară în nişte movile frumos arcuite.

„Parcă eram pe lună", spuse Billy Pilgrim.

Paznicii ordonară americanilor să se încoloneze în rînduri de cîte patru, iar americanii se executară pe loc. Apoi coloana porni în marş spre clădirea pentru porci unde fuseseră cazaţi. Zidurile se mai ţineau în picioare, dar nu mai existau nici ferestre şi nici acoperiş, iar înăuntru totul era scrum şi cenuşă. De-abia atunci supravieţuitorii pricepură că rămăseseră şi fără apă şi fără alimente şi că, dacă vroiau să supravieţuiască în continuare, trebuiau să străbată lanţul nesfîrşit de movile de pe suprafaţa lunii.

Ceea ce şi făcură.

Movilele păreau line doar privite de la distanţă. Dar cei care se căţărau pe ele se lămureau foarte curînd că erau înşelătoare, colţuroase, fierbinţi şi adesea instabile, gata să se năruie la cel mai mic pas greşit, pentru a forma alte curbe, mai joase şi mai stabile.

Cît timp expediţia traversă suprafaţa lunii, nici unul din membrii ei nu rosti prea multe cuvinte. Nici nu existau cuvinte potrivite. Un lucru era clar : că scopul fusese acela de a lichida pe toţi oamenii din oraş, indiferent cine ar fi fost ei, şi că orice supravieţuitor reprezenta o fisură în planul iniţial. Pe lună nu trebuia să existe oameni.

Nişte avioane de vînătoare americane coborîră sub stratul de fum să vadă dacă jos mai mişca ceva. Îi văzură pe Billy şi pe ceilalţi. Mitralierele dădură drumul unei ploi de gloanţe, dar gloanţele nu-şi atinseră ţinta. Apoi avioanele depistară alţi oameni care înaintau pe malul flu-

viului și mitralierele începură din nou să răpăie. Cîteva gloanțe nimeriră din plin. Așa merg lucrurile.

Ideea era să se pună cît mai repede capăt războiului.

Povestea lui Billy se sfîrșea foarte ciudat, într-o suburbie a Dresdei neatinsă de foc și de explozii. La căderea nopții paznicii și americanii ajunseră la un han care își aștepta mușteriii cu ușile deschise. Înăuntru ardeau lumînări. În sala cea mare focul duduia în trei cămine. Mesele și scaunele goale își așteptau clienții, la fel și paturile cu așternut proaspăt de la etaj.

Hanul era ținut de un hangiu orb, de nevasta lui care avea vederea bună și era bucătăreasă și de cele două fete ale lor, care țineau loc de chelnerițe și slujnice. Familia aceasta știa că Dresda e la pămînt. Cei cu vederea bună o văzuseră arzînd și înțeleseseră că se aflau acum la marginea unui imens deșert. Cu toate acestea deschiseră hanul ca de obicei, șterseră praful, potriviră pendulele, aprinseră focurile și începură să aștepte să vadă cine va veni.

Dar nu se prea ivea nici un refugiat dinspre Dresda. Pendulele ticăiau molcom, buștenii trosneau în vetre, lumînările picurau lacrimi de ceară. Și deodată se auzi o bătaie în ușă și înăuntru se revărsară patru paznici și o sută de prizonieri americani.

Hangiul îi întrebă pe paznici dacă veneau din oraș.

„Da."

„Mai vin și alții ?"

La care soldații răspunseră că pe drumul anevoios ales de ei nu mai întîlniseră nici un alt suflet de om.

Hangiul cel orb dădu voie americanilor să doarmă peste noapte în grajd, le oferi supă, surogat de cafea și puțină bere. Apoi veni la grajd să asculte cum își fac prizonierii culcușuri în paie.

„Noapte bună, americanilor", zise el în nemțește. „Somn ușor."

Nouă

Iată cum şi-a pierdut Billy Pilgrim soţia, pe Valencia.

Zăcea lipsit de cunoştinţă în spitalul din Vermont, după accidentul de avion de pe muntele Sugarbush, iar Valencia, care aflase în Ilium despre accident, se îndrepta acum spre spital în automabilul familiei, luxosul Cadillac El Dorado Coupe de Ville. Valencia era în toate stările, fiindcă i se spusese deschis că Billy s-ar putea să moară sau că, dacă va trăi, s-ar putea să rămînă senil tot restul vieţii.

Valencia îl adora pe Billy. Singură în maşină începu să bocească şi să se lamenteze atît de tare, încît uită să semnalizeze din timp ieşirea de pe autostradă. Enervată, apăsă pe frînă şi un Mercedes care venea din spate o izbi în plin. Slavă Domnului, nimeni nu păţi nimic, deoarece amîndoi şoferii purtau centuri de siguranţă. Slavă Domnului! Mercedesul nu s-a ales decît cu un far paradit, în schimb spatele Cadillac-ului arăta de groază. Portbagajul şi aripile erau complet înfundate. Portbagajul căscat semăna cu gura unui idiot care se chinuie să explice că habar n-are de nimic. Aripile erau făcute armonică. Bara din spate parcă executase comanda „Prezentaţi arm'!" „Reagan — preşedinte!" scria pe o etichetă lipită de bară. Parbrizul din spate devenise o reţea de vinişoare. Ţevile şi tobele de eşapament zăceau pe asfaltul şoselei.

Şoferul Mercedes-ului coborî din maşină şi veni la Valencia să vadă dacă nu păţise ceva. Valencia începu să turuie ca o isterică despre Billy şi despre accidentul de avion, iar apoi brusc băgă maşina în viteză şi trecu peste linia continuă, lăsînd dispozitivul de eşapament al gazelor în mijlocul şoselei.

Cînd Valencia ajunse în faţa spitalului, oamenii se repeziră la ferestre să vadă de unde venea zgomotul acela infernal. Cu cele două tobe de eşapament lipsă, Cadillac-ul scotea un zgomot asurzitor, ca de un bombardier în picaj. Valencia opri motorul, dar imediat se prăbuşi peste volan şi claxonul se porni să urle jalnic. Un doctor şi o soră veniră în fugă să vadă ce se întîmplase. Sărmana Valencia zăcea fără cunoştinţă, intoxicată cu oxid de carbon. Avea o culoare azurie ca cerul.

După o oră era moartă. Aşa merg lucrurile.

Billy nu ştia nimic din toate acestea. El visa, călătorea în timp, făcea tot felul de asemenea treburi. Spitalul era atît de aglomerat, încît nu se putea ca Billy să stea singur într-o rezervă. Cu el în cameră mai era şi un profesor de istorie de la Harvard, care se numea Bertram Copeland Rumfoord. Rumfoord nu era nevoit să-l vadă pe Billy, deoarece patul lui Billy era înconjurat de paravane din pînză albă pe rotile de cauciuc. În schimb, auzea cum din cînd în cînd Billy începea să vorbească de unul singur.

Rumfoord avea piciorul stîng în extensie. Îl fracturase la schi. Avea șaptezeci de ani, dar la trup și la minte era ca un bărbat cu jumătate din anii lui. Cînd se întîmplase accidentul, tocmai își petrecea luna de miere cu cea de-a cincea soție. Pe ea o chema Lily. Lily avea douăzeci și trei de ani.

Cam în aceeași clipă cînd Valencia era declarată moartă, Lily intra în rezerva lui Billy și a lui Rumfoord cu un vraf de cărți în brațe. Rumfoord o trimisese după ele tocmai la Boston. Lucra la un volum despre istoria Forțelor Aeriene ale Statelor Unite în cel de-al doilea război mondial. Cărțile se refereau la niște bombardamente și lupte aeriene care avuseseră loc înainte ca Lily *să se fi născut.*

„Mergeți fără mine, fraților", delira Billy Pilgrim cînd își făcu apariția drăgălașa Lily. La vremea cînd îl întîlnise pe Rumfoord și acesta se hotărîse s-o păstreze pentru el, Lily era o fată zglobie nevoie mare. Nu-și terminase nici măcar liceul. La testul de inteligență obținuse doar 103 puncte. „Mă bagă-n toți sperieții", șopti Lily referindu-se la Billy Pilgrim.

„*Pe mine* mă plictisește *de moarte!*" replică Rumfoord cu voce puternică. „Nu știe să spună altceva în somn decît că se lasă păgubaș, se predă, își cere scuze și se roagă să fie lăsat în pace." Rumfoord era general de brigadă în Rezerva Forțelor Aeriene, profesor universitar, autor a douăzeci și șase de cărți, multimilionar încă de la naștere și unul dintre cei mai iluștri

participanți ai tuturor timpurilor la întreceri nautice. Cea mai cunoscută carte a sa era despre viața sexuală și atletismul la bărbați trecuți de șaizeci și cinci de ani. Rumfoord îl cită acum pe Theodore Roosevelt cu care semăna în multe privințe:

„Chiar și dintr-o banană aș putea croi un om mai bun."

Printre hîrtiile pe care, la solicitarea lui Rumfoord, Lily le adusese de la Boston se găsea și o copie a declarației prin care președintele Harry S. Truman anunța întregii lumi că americanii aruncaseră o bombă atomică asupra Hiroșimei. Lily făcuse copia la xerox, de aceea Rumfoord o întrebă dacă nu cumva o citise.

„Nu." Nu prea stătea ea bine cu cititul, ceea ce fusese și unul din motivele pentru care nu terminase liceul.

Rumfoord îi ordonă să stea jos și să citească declarația lui Truman. Habar n-avea că Lily nu se prea pricepea la citit. Știa foarte puține despre ea, exceptînd faptul că reprezenta în ochii tuturor încă o dovadă că el era un adevărat supraom.

Prin urmare, Lily se așeză și se căzni să citească declarația lui Truman, care începea așa:

Acum șaisprezece ore un avion american a lansat o bombă asupra orașului Hiroșima, importantă bază militară japoneză. Bomba avea o putere mai mare decît 20.000 tone de T. N. T. Suflul ei a fost de peste două mii de ori mai puternic decît cel provocat de faimoasele bombe

grele fabricate de englezi, cele mai mari bombe cunoscute în istoria de pînă acum a războaielor.

Japonezii au început războiul cu atacul de la Pearl Harbor. De atunci le-am plătit-o de mai multe ori. Şi încă n-am terminat. Cu această bombă am adăugat puterii de distrugere un plus revoluţionar de noutate şi ingeniozitate, care să suplimenteze potenţialul mereu crescînd al forţelor noastre armate. Acest tip de bombă a şi intrat în producţie, iar în prezent se lucrează la noi tipuri şi mai puternice.

Bomba atomică reprezintă triumful asupra forţei primare a universului. Forţa din care îşi trage soarele energia a fost descătuşată pentru a nimici pe cei ce au dezlănţuit războiul în Extremul Orient.

Încă înainte de 1939, oamenii de ştiinţă acceptaseră ideea că din punct de vedere teoretic se poate produce energie nucleară. Dar nimeni nu descoperise o metodă practică de a o produce. În 1942 ştiam deja că germanii lucrau intens pentru a găsi o cale de-a adăuga energia atomică pe lista celorlalte arme de război cu care sperau să înrobească întreaga lume. Dar n-au reuşit. Să fim recunoscători Providenţei că germanii au realizat atît de tîrziu şi în cantităţi atît de restrînse avioanele de bombardament strategic de formula V1 şi V2 şi să fim încă şi mai recunoscători pentru faptul că ei nu posedă bomba atomică.

La fel ca bătăliile duse în văzduh, pe mare şi pe uscat, bătălia din laboratoare a prezentat pentru noi riscuri inevitabile, dar iată că am cîştigat şi această bătălie, aşa cum le-am cîştigat şi pe celelalte.

Deţinem la ora actuală mijloacele de a lichida total şi rapid orice întreprindere productivă ridicată de japonezi pe suprafaţa pămîntului, indiferent în ce oraş, spunea Harry Truman. *Le vom distruge japonezilor docurile, fabricile, căile şi mijloacele de comunicaţie. Să nu existe nici o îndoială: vom distruge total maşina de război a Japoniei. Pentru a cruţa...*

Şi aşa mai departe.

Una din cărţile aduse de Lily era *Distrugerea Dresdei* de un englez numit David Irving. În America volumul apăruse în 1964 la editura Holt, Rinehart şi Winston. Pe Rumfoord îl interesau pasaje din prefeţele scrise de prietenii săi, general-locotenent (rez.) Ira C. Eaker din Forţele Aeriene ale Statelor Unite şi Sir Robert Saundby, mareşal de aviaţie britanic.

Mi-e greu să-i înţeleg pe englezii sau americanii care deplîng victimele din rîndul populaţiei civile inamice, dar care nu varsă o lacrimă pentru bravele noastre echipaje căzute în lupta cu duşmanul necruţător, scria prietenul său, generalul Eaker. *Cred că ar fi fost bine ca atunci cînd a descris tabloul înfricoşător al civililor omorîţi la Dresda, domnul Irving să-şi fi amintit că, exact la acea dată, bombardierele de tip V1 şi V2 îşi lansau bombele deasupra Angliei şi omorau la întîmplare bărbaţi, femei şi copii, îndeplinindu-şi astfel misiunea pentru care fuseseră proiectate şi lansate. N-ar strica să-şi amintească de asemenea de Buchenwald şi de Coventry.*

Cuvîntul introductiv scris de Eaker se încheia astfel:

Regret profund că bombardierele britanice și americane au ucis în atacul asupra Dresdei 135.000 de oameni, dar îmi amintesc foarte bine cine a pornit războiul și regret încă și mai profund cele peste 5.000.000 de vieți omenești pierdute de Aliați în efortul atît de necesar de a înfrînge total și a nimici definitiv nazismul.

Așa merg lucrurile.

La rîndul său, mareșalul Saundby spunea printre altele următoarele :

Nimeni nu poate tăgădui faptul că bombardarea Dresdei a fost o mare tragedie. Dar, după parcurgerea acestei cărți, puțini vor fi aceia care să creadă că în realitate ea a fost o necesitate militară. Bombardarea Dresdei s-a numărat printre acele erori care se mai produc uneori în războaie ca urmare a unui concurs nefericit de împrejurări. Cei care au aprobat-o nu au fost nici răi, nici neîndurători, deși se prea poate ca, fiind departe de realitățile dure ale războiului, să nu fi înțeles pe deplin înspăimîntătoarea forță destructivă a bombardamentului aerian din primăvara lui 1945.

Cei ce luptă pentru dezarmare nucleară cred, se pare, că dacă s-ar realiza acest deziderat, războiul ar deveni mai ușor de suportat. Nu le-ar strica să citească această carte și să cugete asupra soartei orașului Dresda, unde 135.000 de oameni au murit ca urmare a unui atac aerian cu arme convenționale. În noaptea de 9 martie 1945, bombardarea orașului Tokio de către bombardiere grele americane, care foloseau bombe incendiare și explozive, a cauzat moartea a

83.793 de oameni. La Hiroșima bomba atomică a ucis 71.379 de oameni.

Așa merg lucrurile.

„Dacă se-ntîmplă să treceți prin Cody, Wyoming“, zise Billy Pilgrim de după paravanul de pînză albă, „întrebați de Aprigul Bob.“

Pe Lily Rumfoord o străbătu un fior de groază, dar continuă să citească cum se pricepea și ea declarația lui Harry Truman.

În aceeași zi, mai spre seară, veni la Billy și fiica lui, Barbara. Era îndopată cu tranchilizante, avea aceeași privire sticloasă pe care o avusese și sărmanul Edgar Derby înainte de a fi executat la Dresda. Doctorii îi dăduseră aceste hapuri pentru ca organismul ei să poată funcționa înainte, chiar dacă tatăl ei era ca și terminat, iar mama îi murise.

Așa merg lucrurile.

Barbara intră însoțită de un doctor și o soră. Fratele ei, Robert, sosea acasă de pe frontul din Vietnam. „Tată“, încercă ea să-i spună vestea. „Tată ?“

Dar Billy se afla în trecut, la zece ani distanță, în 1958. Examina ochii unui tînăr cu aspect mongoloid, care era idiot și care avea nevoie de lentile de corecție. Mama idiotului era și ea de față și făcea pe interpreta.

„Cîte puncte vezi ?“ îl întrebă Billy Pilgrim.

Apoi Billy călători în timp pînă în momentul cînd era de șaisprezece ani și se găsea în sala de așteptare a unui medic. Avea o infecție la degetul mare. În sală mai aștepta un singur

pacient — un bătrîn, împovărat de ani. Bătrînul suferea cumplit de balonare. Răspîndea un miros insuportabil și apoi dădea drumul unei rîgîieli.

„Scuză-mă", îi spunea el lui Billy. Apoi o lua de la capăt. „Doamne Dumnezeule", se văita el, „știam eu c-o să fie rău la bătrînețe." Și clătina din cap. „Dar nu știam c-o să fie chiar *așa* de rău."

În spitalul din Vermont, Billy Pilgrim deschise ochii fără să știe unde se afla. Lîngă el stătea fiul său, Robert. Robert purta uniforma celebrelor Berete Verzi. Părul lui tăiat scurt era ca o perie de culoarea grîului. Robert avea un aspect curat și îngrijit. Era decorat cu o Inimă purpurie și o Stea de argint și una de bronz.

Iată un băiat care fusese eliminat din liceu, la șaisprezece ani devenise alcoolic, se înhăitase cu o șleahtă de vagabonzi și fugise de-acasă, fusese arestat deoarece într-o noapte profanase morminte într-un cimitir catolic. Acum o apucase pe calea cea bună. Avea o ținută frumoasă, pantofii îi străluceau, pantalonii erau proaspăt călcați, arăta ca un adevărat conducător.

„Tată ?"

Billy Pilgrim închise din nou ochii.

Din cauză că se simțea atît de rău, Billy nu luă parte la înmormîntarea soției sale. Deși era pe deplin conștient în momentul cînd Valencia coborî în pămîntul orașului Ilium. Billy nu spusese mare lucru de cînd își recăpătase cunoștința, nu reacționase cine știe ce la vestea că a

murit Valencia, că Robert s-a întors de pe front și așa mai departe — prin urmare, părerea generală era că Billy devenise complet senil.

Mai existau unele șanse de-a i se activa circulația sîngelui la creier printr-o operație, care însă nu se putea face decît mai tîrziu.

În realitate, apatia manifestată de Billy era doar un paravan. Indiferența lui ascundea o minte care clocotea și scotea niște străfulgerări senzaționale. În mintea lui se pregăteau scrisori și prelegeri despre farfurii zburătoare, caracterul neglijabil al morții și adevărata natură a timpului.

Profesorul Rumfoord rostise niște vorbe oribile despre Billy, chiar lîngă urechea acestuia, convins că Billy nu mai avea nici urmă de creier. „De ce oare nu-l lasă să *moară* ?" o întrebă el pe Lily.

„Habar n-am", răspunse ea.

„Mai e ăsta om ? Doctorii să se ocupe de oameni. Pe el ar trebui să-l dea în grija unui veterinar sau a unui pomicultor. *Ei* ar ști mai bine ce să facă. Uită-te la el ! Dacă te iei după doctori, ăsta se cheamă că e ființă umană. Ce minunată e ființa umană, nu-i așa ?"

„Habar n-am", răspunse Lily.

Odată Rumfoord îi vorbi lui Lily despre bombardarea Dresdei și Billy auzi fiecare cuvințel. Rumfoord avea o problemă în legătură cu Dresda. Cartea sa despre istoria Forțelor Aeriene în cel de-al doilea război mondial trebuia să fie un rezumat digerabil, într-un singur volum, al lu-

crării în douăzeci şi şapte de volume intitulate : *Istoria oficială a Forţelor Armate Aeriene în cel de al doilea război mondial.* Totuşi problema era că în cele douăzeci şi şapte de volume nu se spunea aproape nimic despre raidul asupra Dresdei, deşi fusese un succes răsunător ! Încă mulţi ani după război dimensiunile acestui succes au rămas un secret — un secret pentru poporul american. Pentru nemţi, Dresda nu constituia, fireşte, nici un secret, şi nici pentru ruşi, care au ocupat Dresda.

„Pînă la urmă americanii au aflat despre cele întîmplate la Dresda", explică Rumfoord, „de-abia după douăzeci şi trei de ani de la data raidului. Astăzi mulţi dintre ei ştiu că acolo a fost mai rău decît la Hiroşima. Aşadar, sînt obligat să menţionez şi eu cîte ceva în cartea mea. Oficial, din punctul de vedere al Forţelor Aeriene, totul va constitui o noutate."

„De ce au ţinut atîta timp secret lucrul ăsta ?" se miră Lily.

„De teamă ca nu cumva o mulţime de suflete milostive", o lămuri Rumfoord, „să ajungă la concluzia că treaba asta n-a fost tocmai frumoasă."

Exact în clipa aceea Billy Pilgrim vorbi pentru prima oară deslușit şi inteligibil. „Eu am fost acolo", zise el.

Era greu pentru Rumfoord să-l ia în serios pe Billy, cînd de atîta vreme îl considera un fel de vietate respingătoare, căreia moartea nu i-ar aduce decît servicii. Acum, cînd Billy vorbise

clar şi la obiect, urechile lui Rumfoord vroiau să-i trateze cuvintele ca pe o limbă străină care nu merita să fie învăţată. „Ce-a zis ?" întrebă Rumfoord.

Lily se văzu nevoită să facă pe interpreta. „A zis că el a fost acolo", explică ea.

„Unde anume ?"

„Habar n-am", zise Lily. „Unde ai fost ?" îl întrebă ea pe Billy.

„La Dresda", spuse Billy.

„La Dresda", îi comunică Lily lui Rumfoord.

„Nu face decît să repete ce spunem noi", constată Rumfoord.

„O !" exclamă Lily.

„A mai făcut acum şi ecolalie !"

„O !"

Ecolalia este o boală mintală care se manifestă prin repetarea automată de către bolnavi a sunetelor auzite la persoanele sănătoase din jurul lor. Dar, de fapt, Billy nu avea această boală. Rumfoord susţinea numai pentru propria sa linişte că Billy suferea de boala asta. El raţiona ca un adevărat militar : că orice persoană incomodă, căreia din motive de ordin practic îi dorea moartea, suferea de o boală respingătoare.

Timp de cîteva ore Rumfoord o ţinu una şi bună că Billy avea ecolalie — le spuse şi surorilor şi unui doctor că Billy avea ecolalie. Billy fu supus unor teste. Doctorii şi surorile se străduiseră să-l facă pe Billy să repete ceva, dar Billy nu vroia să scoată nici un sunet.

„Acum n-are nimic", spune Rumfoord iritat. „Dar cum ieşiţi pe uşă, o să înceapă din nou."

Nimeni nu luă în serios diagnosticul lui Rumfoord. Cei din spital îl considerau pe Rumfoord un bătrîn îngîmfat, rău şi nesuferit. Le spunea adesea, sub o formă sau alta, că oamenii slabi merită să moară. Dar, bineînţeles, tot personalul spitalului era devotat ideii că cei slabi trebuie ajutaţi prin toate mijloacele şi că nimeni nu trebuie lăsat să moară.

Acolo, în spital, Billy trăia o experienţă foarte obişnuită printre oamenii lipsiţi de putere în timp de război: încerca să dovedească unui duşman, în mod intenţionat surd şi orb, că de fapt era o persoană care merită să fie privită şi ascultată. Nu rosti nici un cuvînt pînă nu se stinseră toate luminile şi atunci, în liniştea nopţii, cînd nu se mai auzi nici un sunet care să poată fi repetat, Billy îi spuse lui Rumfoord: „Eu am fost la Dresda cînd au bombardat-o. Eram prizonier de război."

Rumfoord oftă agasat.

„Pe cinstea mea", zise Billy Pilgrim. „Mă credeţi?"

„Trebuie să vorbim despre asta chiar acum?" întrebă Rumfoord. Auzise foarte bine. Dar nu credea.

„Nu-i nevoie să vorbim nicicînd despre asta", zise Billy. „Am vrut doar să ştiţi: Eu am fost acolo."

În noaptea aceea nu s-a mai pomenit nimic de Dresda şi Billy închise ochii şi călători în

timp pînă la o după-amiază de mai, cu două zile după încetarea celui de-al doilea război mondial în Europa. Billy, împreună cu alţi cinci prizonieri americani, mergea într-o căruţă verde în formă de coşciug, pe care o găsiseră abandonată, cu cai cu tot, într-o suburbie a Dresdei. Acum înaintau în sunet de copite de-a lungul potecilor înguste făcute printre ruinele cu aspect selenar. Se întorceau la abator după suveniruri de război. Billy se gîndea la tropotul copitelor pe care-l auzea în copilărie la Ilium, dis-de-dimineaţă, cînd treceau caii lăptarului.

Billy stătea în fundul coşciugului care se zgîlţîia din toate încheieturile. Capul îi era uşor înclinat spre spate, iar nările i se dilataseră. Era fericit. Nu-i mai era frig. În căruţă aveau mîncare şi vin — un aparat de fotografiat, o colecţie de timbre, o bufniţă împăiată şi un ceasornic care mergea singur datorită schimbărilor de presiune atmosferică. Americanii intraseră prin casele pustii din suburbia unde fuseseră întemniţaţi şi luaseră aceste obiecte, plus multe altele.

Auzind că vin trupe care omoară, pradă, siluiesc şi pîrjolesc totul în cale, proprietarii lor fugiseră care-ncotro.

Dar trupele nu sosiseră încă, deşi trecuseră două zile de la încetarea războiului. Printre ruine domnea pacea. Pe tot drumul pînă la abator, Billy nu văzu decît un singur om. Era un bătrîn care împingea un cărucior pentru copii. Îngrămădise în cărucior oale, ceşti, o umbrelă veche şi alte lucruri găsite.

Cînd ajunseră la abator, Billy rămase în căruţă, la soare. Ceilalţi porniră să caute suveniruri. Mai tîrziu tralfamadorienii îl vor sfătui pe Billy să se concentreze numai asupra momentelor fericite din viaţa lui, ignorîndu-le pe cele neplăcute — să privească doar lucrurile frumoase, care reţin în ele un crîmpei de eternitate. Dacă acest gen de selecţie i-ar fi fost accesibil lui Billy, poate c-ar fi ales drept cel mai fericit moment al vieţii sale clipa aceasta, cînd moţăia tolănit la soare în fundul căruţei.

Billy Pilgrim aţipise, dar de data aceasta, pentru prima oară de cînd terminase cursurile de pregătire militară, era şi el înarmat. Camarazii lui stăruiseră ca Billy să nu umble fără armă, căci Dumnezeu ştie ce fel de ucigaşi s-ar fi putut afla prin ascunzişurile de pe suprafaţa asta selenară — cîini sălbatici, o groază de şobolani sătui de cadavre, nebuni şi criminali scăpaţi din spatele gratiilor, soldaţi care nu renunţă să ucidă pînă nu sînt ucişi ei înşişi.

Billy avea la brîu un înspăimîntător pistol de cavalerist. Era o relicvă din primul război mondial. Pistolul avea şi un belciug, ca să poată fi atîrnat. Gloanţele cu care fusese încărcat erau de mărimea oului de măcăleandru. Billy îl găsise pe o noptieră, în dormitorul unei case pustii. Unul din aspectele tipice pentru sfîrşitul războiului a fost acela că absolut orice persoană care dorea o armă şi-o putea procura imediat. Dădeai de arme peste tot. Billy mai avea şi o sabie. Era o sabie de paradă Luftwaffe. Pe plăselele ei era ştanţat un vultur ameninţător. Vulturul ducea o

svastică şi privea în jos. Billy văzuse din căruţă sabia înfiptă într-un stîlp de telefon. O smulse de acolo din mers.

Două glasuri, unul de bărbat şi altul de femeie, care vorbeau nemţeşte pe un ton compătimitor, tulburară somnul lui Billy. Vorbitorii îşi exprimau plini de lirism mila faţă de cineva. Înainte de-a deschide ochii, Billy avu impresia că tonul celor doi s-ar putea asemăna cu cel folosit de prietenii lui Iisus cînd i-au coborît de pe cruce trupul zdrobit. Aşa merg lucrurile.

Billy deschise ochii. Un bărbat şi o femeie între două vîrste murmurau ceva dulce la botul cailor. Observaseră ceea ce nu văzuseră americanii — că gurile cailor sîngerau tăiate de zăbale, că din păcate copitele erau rănite, că deci fiecare pas le provoca o durere cumplită şi că cei doi cai erau înnebuniţi de sete. Americanii îşi trataseră mijloacele de transport de parcă n-ar fi fost cu nimic mai simţitoare decît un automobil Chevrolet cu şase cilindri.

Cei doi care se milostiviseră de cai veniră pe lîngă căruţă pînă în spate, de unde puteau să-l privească cu un aer de superioritate pe Billy — pe Billy Pilgrim, care era aşa de slab şi deşirat, aşa de ridicol cu toga lui azurie şi cu cizmele argintii. Nu se temeau de el. Nu se temeau de nimic. Erau amîndoi medici, obstetricieni. Aduseseră pe lume copii pînă în clipa în care spitalele se prăbuşiseră mistuite de flăcări. Acum organizaseră un picnic lîngă locul unde pînă nu de mult se înălţase casa lor.

Femeia avea o frumusețe calmă, translucidă din cauza consumului îndelungat de cartofi. Bărbatul purta un costum de dimineață, cu cravată și tot dichisul. Pe el cartofii îl făcuseră numai piele și os. Era de înălțimea lui Billy. Avea ochelari cu rame metalice și lentile trifocale. Cei doi soți, a căror viață era așa de strîns legată de existența copiilor, nu făcuseră nici un copil, deși ar fi putut. Bineînțeles, aceasta reprezintă o remarcă interesantă privind întreaga problemă a reproducerii.

Una peste alta, cei doi soți se descurcau împreună în nouă limbi. Cu Billy Pilgrim încercară mai întîi polona, de vreme ce Billy era îmbrăcat ca la circ și nenorociții de polonezi deveniseră fără voia lor paiațele celui de-al doilea război mondial.

Billy îi întrebă în engleză ce doreau și pe loc cei doi începură să-l dojenească tot în engleză pentru starea în care ajunseseră caii. Îl făcură pe Billy să se dea jos din căruță și să vină să se uite la cai. Cînd constată în ce hal arătau bietele animale, Billy izbucni în plîns. În tot timpul războiului nu mai plînsese pentru nimic altceva.

Mai tîrziu, ca optometrist între două vîrste, Billy avea să plîngă uneori în taină, domol, fără să mai hohotească.

Fapt care explică de ce cartea aceasta are ca epigraf un catren dintr-o binecunoscută colindă. Billy plîngea foarte puțin, deși adeseori vedea lucruri pentru care ar fi meritat să plîngă și cel

puțin în *această* privință Billy semăna cu pruncul sfînt din această colindă :

Vaci mari mugesc în iesle
Și Pruncul îl trezesc,
Dar micul Prunc nu plînge,
Căci lacrimi nu-i mijesc.

Billy se întoarse din nou în timp la spitalul din Vermont. Tocmai terminaseră micul dejun, resturile fuseseră strînse, iar profesorul Rumfoord începea să manifeste oarecare interes pentru Billy ca ființă umană. Rumfoord îl chestionă pe Billy cu o voce aspră și ajunse la convingerea că Billy fusese într-adevăr la Dresda. Îl întrebă cum a fost acolo și Billy îi povesti despre cei doi cai și despre cei doi soți și despre picnicul lor selenar.

Povestea se sfîrșea în felul următor : Billy și cei doi doctori deshămară caii, dar caii nu vroiau să se urnească din loc. Îi dureau prea tare picioarele. Și apoi sosiră niște ruși pe motociclete și îi arestară pe toți cu excepția cailor.

După două zile rușii îl predară pe Billy americanilor, care îl expediară acasă cu un cargobot leneș numit *Lucretia A. Mott.* Lucretia A. Mott a fost o celebră sufragetă americană. E moartă de mult. Așa merg lucrurile.

„Trebuia să se facă și asta", îi spuse Rumfoord lui Billy, vorbind despre distrugerea Dresdei.

„Știu", zise Billy.

„Așa-i războiul."

„Știu. Nu mă plîng."

„Probabil că a fost un adevărat infern acolo jos, pe pămînt."

„A fost", confirmă Billy Pilgrim.

„Să-ți fie milă de oamenii care au fost nevoiți să *facă* treaba asta."

„Îmi este."

Probabil că aflîndu-te acolo jos ai încercat niște sentimente foarte amestecate."

„A fost totul în ordine," zise Billy. „*Totul* este în ordine și fiecare trebuie să facă exact ceea ce face. Asta am învățat-o pe Tralfamadore."

Mai tîrziu, în aceeași zi, fiica lui Billy Pilgrim veni și-l luă acasă, îl culcă în patul din dormitorul lui și puse în funcțiune Degetele Magice. Acasă îl aștepta și o infirmieră. Billy nu avea voie nici să lucreze și nici să iasă din casă, cel puțin cîtva timp. Era ținut sub observație. Dar profitînd de neatenția infirmierei, Billy o șterse pe furiș cu mașina la New York, unde spera să vorbească la televiziune. Intenționa să împărtășească lumii învățăturile dobîndite pe Tralfamadore.

Billy Pilgrim luă o cameră la hotelul Royalton din New York, pe Strada 44. Din întîmplare i se dădu camera în care locuise cîndva George Jean Nathan, critic și editor. Conform concepției despre timp a pămîntenilor, Nathan murise încă din 1958. După tralfamadorieni, firește, pe undeva Nathan mai era încă în viață și așa urma să rămînă întotdeauna.

Încăperea era mică și simplă, doar că se afla la ultimul etaj și avea uși de sticlă care se deschideau spre o terasă de mărimea unei camere. Iar dincolo de parapetul terasei se căsca un adevărat abis deasupra Străzii 44. Billy se aplecă peste parapet, se uită în jos la oamenii care mișunau de colo-colo. Semănau cu niște perechi de foarfeci mici și iuți. Arătau teribil de caraghios.

Era o noapte răcoroasă și după un timp Billy intră în casă și închise ușile după el. Gestul acesta îi aminti de luna lui de miere. Cuibul îndrăgostiților de la Cape Ann, unde își petrecuseră ei luna de miere, avusese uși de sticlă și încă mai avea și așa va rămîne întotdeauna.

Billy deschise televizorul și începu să manevreze la nesfîrșit selectorul de canale. Căuta emisiuni în care s-ar fi putut să apară și el. Dar era prea devreme pentru emisiuni care să permită oamenilor cu păreri deosebite să-și exprime gîndurile. De-abia trecuse de ora opt, prin urmare toate programele erau despre omoruri și tot felul de tîmpenii. Așa merg lucrurile.

Billy ieși din cameră, coborî la parter cu liftul leneș și o porni spre Times Square, unde se opri în fața vitrinei țipătoare a unei librării. În vitrină se vedeau sute de crăți despre arta amorului și despre crime, un ghid al străzilor din New York și o statuie a libertății pe care era fixat un termometru. În aceeași vitrină, pătate cu funingine și cu murdărie de muscă, se aflau și patru romane scrise de prietenul lui Billy, Kilgore Trout.

În același timp, pe o clădire din spatele lui Billy, știrile zilei se succedau într-o panglică de

lumini. Vitrina reflecta știrile. Erau știri despre forță, sport, mînie și moarte. Așa merg lucrurile.

Billy intră în prăvălie.

Pe un anunț stătea scris că numai persoanele adulte au acces în partea din fund a librăriei. Acolo, prin niște ocheane speciale, puteai vedea filme cu femei goale. Costa douăzeci și cinci de cenți minutul. Tot acolo se vindeau și poze decheate. Pe acestea le puteai lua acasă. Pozele corespundeau mai mult decît filmele spiritului tralfamadorian, căci le puteai privi ori de cîte ori doreai și rămîneau aceleași. Și după douăzeci de ani fetele acestea vor fi tot tinere, tot zîmbitoare sau agresive sau pur și simplu imbecile. Unele sugeau acadele sau mîncau banane. Și peste douăzeci de ani tot asta vor face, iar bărbații vor continua să-și arate mușchii ca niște ghiulele de tun.

Dar partea din fund a librăriei nu-l ademenea pe Billy Pilgrim. Pentru el adevăratul fior îl constituiau romanele lui Kilgore Trout, aflate imediat lîngă intrare. Titlurile erau noi, sau cel puțin așa credea el. Deschise unul din romane. Nu văzu nimic neobișnuit în acest gest. Toți cei din prăvălie se serveau după pofta inimii. Cartea se intitula *Uriașul panou*. De-abia parcursese cîteva paragrafe și își dădu seama că o mai *citise* cu ani în urmă la spitalul veteranilor de război. Era o carte despre un pămîntean și o pămînteancă răpiți de extratereștri. Cei doi fuseseră expuși într-o grădină zoologică pe o planetă numită Zircon-212.

Acești oameni inventați aveau în grădina zoologică un uriaș panou electronic de-a lungul unui întreg perete al habitatului, pe care se afișau prețurile și presupusul curs al acțiunilor la bursă, un ecran pentru afișarea știrilor și un telefon care făcea o legătură iluzorie cu un agent de bursă de pe Pămînt. Ființele de pe Zircon-212 spuseseră celor doi captivi că investiseră pentru ei pe Pămînt un milion de dolari și că rămînea în sarcina captivilor să chivernisească banii în așa fel încît, atunci cînd se vor întoarce pe Pămînt, să fie posesorii unei averi fabuloase.

Telefonul, uriașul panou și ecranul pentru înregistrarea știrilor erau, firește, un truc. Rolul lor era pur și simplu acela de a-i face pe pămînteni să-și joace cu cît mai multă însuflețire rolul în fața mulțimilor de la grădina zoologică — să-i facă să sară în sus și să jubileze, să soarbă cifrele din ochi și să se bucure sau, dimpotrivă, să se întristeze ori să-și smulgă părul din cap, să facă pe ei de spaimă sau să se simtă fericiți ca pruncii la sînul mamei.

Teoretic, pămîntenii se descurcaseră foarte bine. Firește, totul fusese aranjat dinainte. Nu fusese neglijată nici religia. Ecranul pentru știri le atrăsese atenția că președintele Statelor Unite declarase o săptămînă națională a rugăciunii și că deci toată lumea trebuia să se roage. Înainte de asta pămîntenii avuseseră o săptămînă foarte proastă la bursă. Pierduseră o mică avere în acțiuni investite în ulei de măsline. Așadar, încercaseră și ei să se roage puțin.

Efectul nu se lăsase așteptat. Prețul uleiului de măsline crescuse din nou.

O altă carte de Kilgore Trout, aflată în vitrină, era despre un om care își construise o mașină a timpului ca să se poată duce să-l vadă pe Iisus. Planul îi reușise întocmai și îl văzuse pe Iisus la vîrsta de numai doisprezece ani. Iisus tocmai învăța de la tatăl lui meseria de dulgher.

Doi soldați romani veniră la atelier cu un papirus conținînd schița unui dispozitiv care trebuia construit pînă a doua zi la răsăritul soarelui. Era vorba de o cruce, care urma să servească la execuția unui demagog.

Iisus împreună cu tatăl său o construiseră. Erau bucuroși că primiseră ceva de lucru. Și demagogul a fost executat pe cruce.

Așa merg lucrurile.

De librărie se îngrijeau cinci bărbați scunzi, care arătau ca cinci frați gemeni și care rumegau niște trabuce neaprinse, mustind de salivă. Nici unul nu zîmbea și fiecare avea un scaun înalt pe care să se poată cocoța. Scoteau bani frumoși de pe urma acestui bordel de hîrtie și celuloid. Pe ei tot ce era acolo îi lăsa rece. La fel ca și pe Billy Pilgrim. Dar toți ceilalți se arătau foarte interesați. Era o prăvălie ridicolă — totul numai despre dragoste și despre prunci.

Din cînd în cînd cei cinci avertizau pe cîte un individ că, dacă nu cumpără nimic, să plece, să nu mai caște gura și să scormonească prin toate ungherele ore-n șir. Cîte unii, în loc să privească lucrurile expuse, se priveau unii pe alții.

Un vînzător se apropie de Billy și îl informă că marfa bună se găsea în fundul prăvăliei, că romanele la care se uita el erau numai de decor.

„N-ai nevoie de astea, omule", îi spuse el lui Billy. „În *fund* găsești tot ce-ți trebuie."

Așadar, Billy se deplasă puțin mai încolo, dar nu îndeajuns pentru a ajunge în zona rezervată numai adulților. De fapt făcu acest lucru numai dintr-o politețe distrată, luînd cu el și o carte de Trout — cea despre Iisus și mașina timpului.

Călătorul în timp din respectiva carte se întorcea la epoca biblică să afle un lucru anume : dacă Iisus murise sau nu pe cruce, dacă mai trăia cînd îl coborîseră de pe cruce și dacă a mai continuat cu adevărat să trăiască. Eroul luase cu el și un stetoscop.

Billy sări acum la sfîrșitul cărții, unde eroul se găsea printre cei care îl coborau pe Iisus de pe cruce. Călătorul în timp, îmbrăcat în veșmintele respectivei epoci, se cățărase primul pe scară și, aplecîndu-se mult spre Iisus ca să nu-l vadă ceilalți, scoase stetoscopul și începu să asculte.

Din interiorul pieptului vlăguit nu venea nici un sunet. Fiul lui Dumnezeu era mort de-a binelea.

Așa merg lucrurile.

Călătorul în timp, al cărui nume era Lance Corwin, mai reuși să afle și înălțimea lui Iisus, dar nu și greutatea. Iisus avea un metru și șaizeci și doi de centimetri.

Un alt vînzător se apropie acum de Billy și-l întrebă dacă intenționa sau nu să cumpere cartea, iar el îi răspunse că, dacă se putea, dorea s-o cumpere. Billy stătea cu spatele spre un raft cu cărți despre arta amorului din epoca Egiptului antic pînă în prezent, iar vînzătorul crezuse

că Billy citea una din cărţile acestea. Prin urmare, rămase surprins să constate ce fel de carte citea Billy. Zise: „Iisuse Cristoase, unde ai mai găsit-o şi pe asta?" şi aşa mai departe, după care plecă să le spună şi celorlalţi vînzători despre perversul care vroia să cumpere decorul din vitrină. Ceilalţi vînzători erau deja lămuriţi în privinţa lui Billy. Şi ei îl urmăriseră îndeaproape.

La casă, unde Billy se opri să aştepte restul, se afla o ladă plină cu reviste vechi cu tot felul de fetişcane. Privind cu coada ochiului coperta uneia din ele, Billy citi următoarea întrebare: *Ce s-a întîmplat cu Montana Wildhack?*

Aşadar, Billy se apucă să citească articolul. Bineînţeles, el într-adevăr ştia ce se întîmplase cu Montana Wildhack. Actriţa era pe Tralfamadore şi îşi îngrijea bebeluşul, dar revista, intitulată *Pisicuţe de noapte*, îi încredinţa pe cititori că Montana zăcea sub 250 metri de apă sărată în Golful San Pedro.

Aşa merg lucrurile.

Billy simţi nevoia să rîdă. Revista, destinată unor bărbaţi singuri şi nefericiţi, prezenta în aşa fel toată povestea, încît să poată publica poze din cîteva filme deocheate făcute de Montana Wildhack la vîrsta primei adolescenţe. Billy nu se uită prea atent la poze. Erau de calitate proastă, aveau un aspect granulos, alb-cenuşiu. Puteau fi atribuite oricui.

Din nou un vînzător îl pofti pe Billy în fundul prăvăliei, şi de data aceasta Billy se duse. Un marinar sătul de cîte văzuse plecă de lîngă aparatul la care vizionase un film, deşi filmul

nu se terminase încă. Billy îi luă locul şi dădu cu ochii de Montana Wildhack, singură pe un pat, curăţînd o banană. Clişeul dispăru cu un ţăcănit. Billy nu mai vroia să vadă ce urmează, iar un vînzător începu să tragă de el poftindu-l la tejghea să vadă ceva într-adevăr „trăsnet", rezervat numai cunoscătorilor.

Billy simţi o uşoară curiozitate să afle ce oare se ţinea ascuns sub tejghea într-o asemenea prăvălie. Aruncîndu-i nişte priviri pline de înţeles, vînzătorul îi arătă fotografia obscenă a unei femei cu un ponei. Scena cu cei doi se petrecea între două coloane dorice, în faţa unor draperii de catifea cu ciucuri ca nişte ouşoare.

Billy nu reuşi să apară la televizor în seara aceea la New York, în schimb *reuşi* să apară într-o emisiune la radio. Ghiar lîngă hotelul lui Billy se afla un post de emisie radio. Billy văzu literele de identificare a codului deasupra intrării unei instituţii şi se grăbi să intre. Luă liftul automat şi urcă sus pînă la uşa studioului, unde mai aşteptau şi alte persoane. Erau critici literari şi bănuiră cu toţii că şi Billy făcea parte din breasla lor. Urmau să discute dacă romanul ca specie literară a murit sau nu. Aşa merg lucrurile.

Billy se aşeză împreună cu ceilalţi la o masă rotundă de stejar auriu şi se trezi în faţă cu un microfon destinat lui în exclusivitate. Maestrul de ceremonii îl întrebă cum se numea şi ce ziar reprezenta. Billy răspunse că era de la *Ilium Gazette*.

Era nervos și fericit. „Dacă se-ntîmplă să treci prin Cody, Wyoming“, își spuse în sinea lui, „întreabă de Aprigul Bob.“

Billy ridică mîna încă de la începutul emisiunii, dar nu i se dădu imediat cuvîntul. I-o luară alții înainte. Unul din critici declară că întrucît acum, la o sută de ani după luptele de la Appomattox, cineva din statul Virginia scrisese *Coliba lui Moș Tom*, era evident că sosise momentul ca romanul să fie îngropat. Un altul afirmă că oamenii din ziua de azi nu mai erau în stare să citească atît de bine încît pe baza textului tipărit să-și poată imagina cu propriile lor minți niște situații palpitante și de aceea scriitorii erau nevoiți să procedeze ca Norman Mailer, adică să interpreteze în public ceea ce scriseseră. Maestrul de ceremonii îi întrebă pe cei prezenți care era după părerea lor funcția romanului în societatea modernă. Un critic răspunse : „Să furnizeze pete de culoare unor încăperi cu pereți complet albi.“ Un altul zise : „Să descrie artistic cum se face dragoste.“ Al treilea adăugă : ‚Să învețe pe tinerele soții de directori ce să cumpere și cum să se poarte într-un restaurant franțuzesc.“

Și apoi i se îngădui și lui Billy să vorbească. Cu vocea lui bine exersată, Billy începu să înșire dintr-o suflare tot felul de amănunte despre farfuriile zburătoare, despre Montana Wildhack și așa mai departe.

În timpul unei reclame se trezi scos ușurel afară din studio. Se întoarse în cameră la hotel, puse în funcțiune Degetele Magice introducînd o monedă de douăzeci și cinci de cenți într-un aparat conectat la patul lui și adormi. O porni din nou prin timp spre Tralfamadore.

„Iar ai făcut o călătorie în timp ?“ îl descusu Montana. Peste dom se lăsase o seară artificială. Montana alăpta copilul.

„Hmm ?“ făcu Billy.

„Iar ai călătorit în timp. Îmi dau seama imediat.“

„Hm.“

„De data asta pe unde mi-ai fost ? Bănuiesc că nu în perioada războiului. Și de asta îmi dau seama imediat.“

„La New York.

„La Mărul Cel Mare.“

„Hm ?“

„Așa i se zicea orașului New York.“

„O !“

„Te-ai dus la vreun film sau la vreo piesă de teatru ?“

„Nu — m-am plimbat puțin pe Times Square și am cumpărat o carte de Kilgore Trout.“

„ Ce *noroc* pe tine.“ Ea nu-i împărtășea entuziasmul pentru Kilgore Trout.

Billy pomeni într-o doară că văzuse niște poze dintr-un film deocheat făcut de ea. Răspunse și ea, tot așa într-o doară, fără nici un sentiment de culpabilitate, în manieră strict tralfamadoriană :

„Da...“ spuse ea, „am auzit și eu despre tine, ce mai pațachină ai fost în timpul războiului. Am auzit și de profesorul ăla de liceu care a murit împușcat. A făcut și el săracu’ un film cu un pluton de execuție.“ Schimbă bebelușul de la un

sîn la celălalt, căci momentul era structurat astfel încît ea să trebuiască să facă acest lucru.

Urmă o clipă de tăcere.

„Din nou se joacă ăștia cu ceasurile“, constată Montana ridicîndu-se în picioare și pregătindu-se să așeze bebelușul în leagăn. Vroia să spună că paznicii puneau ceasurile electrice din interiorul domului să meargă mai repede, apoi mai încet, apoi din nou mai repede, pentru ca ei să urmărească prin niște găuri minuscule ce făcea mica familie de pămînteni.

Montana Wildhack purta în jurul gîtului un lanț de argint. De lanț îi atîrna între sîni un medalion cu fotografia mamei ei, care fusese alcoolică — fotografia era de calitate proastă, avea un aspect granulos, alb-cenușiu. Putea fi atribuită oricui. Pe capacul medalionului erau gravate următoarele cuvinte :

Să-mi dea Domnul puterea
de-a accepta ce nu
pot schimba, curajul
de-a schimba ce pot
și înțelepciunea
de-a pricepe
ce pot și ce
nu pot

Zece

Robert Kennedy, a cărui reşedinţă de vară se află la treisprezece kilometri de casa unde locuiesc tot anul, a fost împuşcat acum două nopţi. A murit noaptea trecută. Aşa merg lucrurile.

Martin Luther King a fost împuşcat acum o lună. Şi el a murit. Aşa merg lucrurile.

În fiecare zi guvernul ţării mele îmi dă cifra cadavrelor pe care le furnizează în Vietnam ştiinţa militară. Aşa merg lucrurile.

Tatăl meu a murit cu mulţi ani în urmă — de cauze naturale. Aşa merg lucrurile. A fost un om tare drăguţ. Dar avea ţicneala asta cu armele. Mi-a lăsat mie toate armele lui. Le-a prins rugina.

Pe Tralfamadore, spune Billy Pilgrim, Iisus nu prezintă prea mult interes. Pentru tralfamadorieni personalitatea pămînteană cea mai atrăgătoare, susţine el, este Charles Darwin — care ne-a învăţat că cei care mor trebuie să moară şi că toate cadavrele contribuie la ameliorarea solului. Aşa merg lucrurile.

În general aceeaşi idee apare şi în *Uriaşul panou* de Kilgore Trout. Fiinţele din farfuriile zburătoare care îl capturează pe eroul lui Trout pun acestuia întrebări despre Darwin. Îi mai pun şi unele întrebări despre golf.

Dacă ceea ce a învăţat Billy Pilgrim de la tralfamadorieni e adevărat, şi anume că noi toţi trăim veşnic, indiferent de momentele cînd părem a fi morţi, eu unul nu mă simt entuziasmat la culme. Deşi — dacă e să-mi petrec eternitatea vizitînd cînd o clipă, cînd alta — mă bucur că atîtea clipe sînt plăcute.

În ultimul timp una dintre cele mai plăcute clipe a fost excursia la Dresda cu vechiul meu camarad de arme, O'Hare.

În Berlinul răsăritean ne-am urcat într-un avion aparţinînd liniilor aeriene maghiare. Pilotul avea o mustaţă pleoştită. Semăna cu Adolf Menjou. Cît a durat alimentarea cu benzină a avionului, el a fumat un trabuc cubanez. La decolare, nimeni nu ne-a invitat să ne punem centurile de siguranţă.

După ce am luat înălţime, un steward tînăr ne-a servit cu pîine de secară, salam, unt, caşcaval şi vin alb. Tava pliantă fixată de fotoliul din faţa mea nu vroia să se deschidă. Stewardul plecă în carlingă să caute vreo unealtă şi reveni cu o cheie de desfăcut bere. Folosindu-se de ea reuşi cu mare greutate să lase tava în jos.

În afară de noi, în avion mai erau doar şase pasageri. Aceştia vorbeau o mulţime de limbi. Se şi distrau, fiecare în felul lor. Republica Democrată Germană se afla exact dedesubt, iar luminile erau aprinse. Mi-am imaginat că aruncăm bombe peste aceste lumini, peste sate, oraşe şi orăşele.

O'Hare și cu mine nu ne-am așteptat niciodată să facem avere — și acum iată-ne în avionul ăsta, extrem de înstăriți.

„Dacă se-ntîmplă să treci prin Cody, Wyoming", i-am zis eu alene, „întreabă de Aprigul Bob."

O'Hare avea la el o mică agendă de buzunar și la spatele ei erau publicate diverse informații: taxe poștale, distanțe de zbor, înălțimile unor munți cunoscuți și alte date esențiale despre lumea noastră. Încercînd să găsească numărul locuitorilor Dresdei, care de fapt nu figura în agendă, O'Hare văzu următoarea informație, pe care mi-o dădu mie s-o citesc:

În lume se nasc în medie 323.000 de copii pe zi. Tot într-o singură zi, în medie 10.000 de persoane mor din cauza foametei sau a subnutriției. Așa merg lucrurile. *Alte 123.000 de persoane mor din diferite alte cauze.* Așa merg lucrurile. *Aceasta înseamnă că în fiecare zi populația lumii crește cu aproximativ 191.000 de oameni. Biroul pentru evidența populației pronostichează că pînă în anul 2000 totalul populației de pe glob se va dubla, atingînd cifra de 7.000.000.000.*

„Bănuiesc că toți oamenii ăștia vor dori puțină demnitate", am spus eu.

„Cred și eu", mă aprobă O'Hare.

Între timp și Billy Pilgrim călătorea tot la Dresda, dar nu în prezent. Se întorcea acolo în anul 1945, la două zile după distrugerea orașului. Billy și ceilalți mărșăluiau printre ruine conduși de paznici. Am fost și eu acolo. O'Hare a fost

și el acolo. Ne petrecuserăm ultimele două nopți în grajdul hangiului orb. Autoritățile dădură peste noi acolo și ne instruiră ce să facem. Trebuia să luăm tîrnăcoape, lopeți și răngi de la vecini. Trebuia să plecăm în marș cu aceste unelte pînă în cutare și cutare loc din mijlocul ruinelor și să ne apucăm de treabă.

Pe drumurile principale care duceau spre ruine se instalaseră baricade. Nemții nu aveau voie să treacă mai departe. Lor nu li se permitea să exploreze luna.

În dimineața aceea, la Dresda în cutare și cutare loc se strînseseră prizonieri dintr-o mulțime de țări. Fusese decretat că de acolo urmau să pornească săpăturile pentru dezgroparea cadavrelor. Așadar, începură săpăturile.

Billy se pomeni pereche cu un soldat neozeelandez care fusese capturat la Tobruk. Pielea neozeelandezului era de culoarea ciocolatei. Pe frunte și pe obraji avea tatuate niște vîrtejuri. Billy și neozeelandezul începură să sape în pietrișul inert și deprimant al lunii. Totul se prăvălea la cea mai mică atingere, prin urmare permanent se produceau mici avalanșe.

Se săpară în același timp mai multe gropi. Nimeni nu știa încă peste ce se va da. Majoritatea gropilor se opreau în bucăți de pavaj sau în bolovani așa de mari, încît nici nu se clinteau din loc. Nu exista nici urmă de utilaje. Nici măcar caii, măgarii sau boii nu puteau să traverseze peisajul selenar.

Și Billy împreună cu neozeelandezul și cu ceilalți care săpau la aceeași groapă dădură în cele

din urmă de un fel de împletitură de bîrne, care împinsă de bolovani formase din întîmplare un fel de dom. Prizonierii făcură o gaură în această membrană. Dedesubt era un spaţiu întunecat.

Un soldat neamţ coborî jos cu o lanternă şi întîrzie mai mult timp. Cînd reveni în sfîrşit la lumina zilei, el informă pe unul din superiori că acolo jos se aflau zeci de cadavre. Morţii stăteau pe bănci. Nu aveau nici un semn distinctiv.

Aşa merg lucrurile.

Cel căruia i se adresase soldatul neamţ dădu ordin ca deschizătura să fie lărgită şi prin ea să se coboare o scară pe unde să se scoată afară cadavrele. Şi astfel a fost inaugurată prima mină de cadavre din Dresda.

Încetul cu încetul intrară în funcţiune sute de asemenea mine. La început ele nu miroseau urît, erau adevărate muzee de ceară. Dar după un timp, cadavrele începură să putrezească, să se lichefieze şi să miroasă a iperită şi roze.

Aşa merg lucrurile.

Aşadar, se născoci o nouă metodă. Cadavrele nu mai erau scoase la suprafaţă. Soldaţii le incinerau cu aruncătoare de flăcări chiar în locurile unde se aflau. Soldaţii stăteau pe marginea gropii şi trimiteau în jos doar jeturile de foc.

Cam pe atunci sărmanul profesor de liceu, bătrînul Edgar Derby, a fost prins cu un ceainic luat din catacombe. A fost arestat pentru jaf. A fost judecat şi împuşcat.

Aşa merg lucrurile.

Şi cam tot pe atunci se făcu primăvară. Minele de cadavre fură închise. Soldaţii plecară să lupte cu toţii împotriva ruşilor. La periferie, femeile şi copiii săpau tranşee. Billy şi restul grupului se văzură din nou zăvorîţi în grajdul hangiului orb. Şi deodată, într-o dimineaţă, cînd se deşteptară descoperiră că uşile nu mai erau zăvorîte. În Europa cel de-al doilea război mondial se sfîrşise.

Billy şi ceilalţi ieşiră pe strada umbrită. Copacii începuseră să înfrunzească. Acolo, afară, nu se întîmpla nimic, nu era nici o mişcare. Se vedea un singur vehicul — o căruţă abandonată trasă de doi cai. Căruţa era verde şi avea formă de coşciug.

Păsărelele discutau aprins între ele.

O păsărică i se adresă lui Billy Pilgrim: „Cirip-Cip ?“

Lector: MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK

*

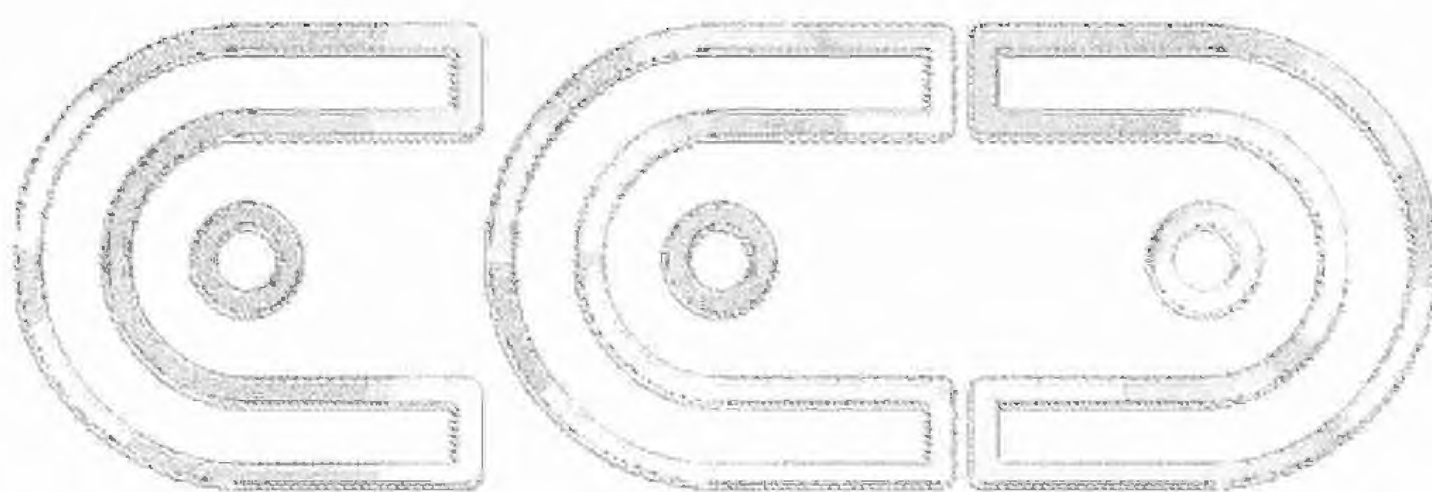
Bun de tipar 27.02.1983. Coli de tipar 7,75.

*

Tiparul executat sub comanda
nr. 1534 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
Str. Grigore Alexandrescu 89—97,
Bucureşti,
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

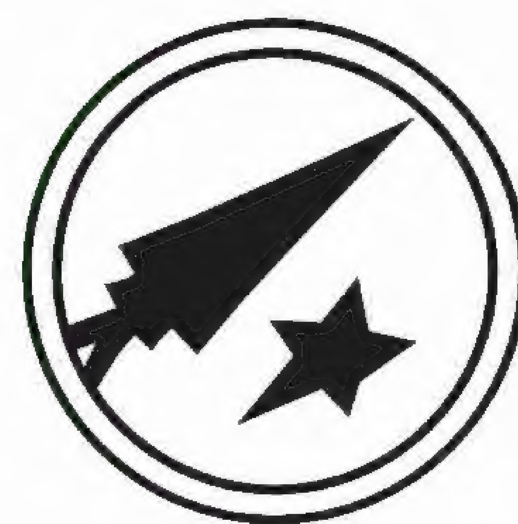

de

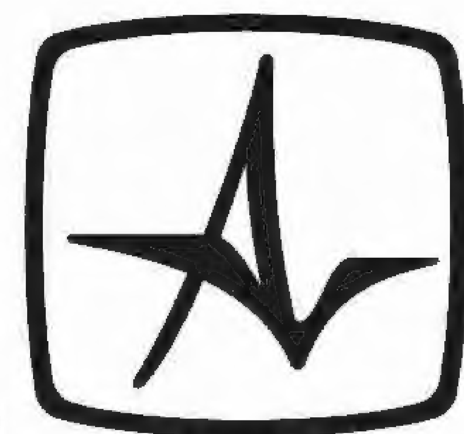
Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2024

